

QUADERNS D'ESTUDI

N.º 39

BARCELONA, ABRIL 1920

VOL. XI

UN ASSAIG D'APLICACIÓ DEL MÈTODE MONTESSORI A LA CASA DE MATERNITAT DE BARCELONA. — A últims de novembre del 1913, per iniciativa del Consell d'Investigació Pedagògica de la Diputació de Barcelona, la Junta de Govern de la Casa de Maternitat i Expòsits em proposà l'encarregar-me d'un assaig d'educació d'un grup de nens de tres a sis anys i mig pel mètode de la doctora Maria Montessori.

La cosa era temptadora. El mètode Montessori, del qual tenia ja coneixement des de la seva aparició, m'havia profundament impressionat.

La proposició de la Junta m'omplí de satisfacció. Ella em permetria introduir a Catalunya l'aplicació dels grans principis de la genial educadora, i, per tant, obrir una porta més per la qual ens pugui penetrar el gran corrent d'idees que es va produint en tots els països civilitzats, que ha de renovar l'educació de l'home.

Per poder començar la classe amb més seguretat, es va convenir que era indispensable un viatge a Roma per veure el funcionament de les *Case dei bambini*, i, demés, per rebre aquelles precioses indicacions que m'havien de donar les persones pràctiques en aquesta nova forma d'educar infants.

La visita de les *Case dei bambini*, d'Itàlia, em va produir la mateixa indescriptible impressió que rep tot el que per primera vegada les veu funcionar i està preparat per comprendre-les i admirar-les.

Allí, en aquelles classes senzilles i tan sàviament dirigides, s'està formant una humanitat nova, una raça espiritual d'éssers superiors, i molts dels grans somnis de cultura concebuts per la intel·lectualitat moderna, s'estan realitzant, en ço que tenen d'essencial, en aquelles criaturetes privilegiades.

Després del que hem dit, es comprendrà la meva impaciència per tornar a casa, per donar compte del que havia vist, per fer comprendre i creure que era veritat tot ço que afirma la doctora Montessori en el seu admirable llibre *Il metodo della Pedagogia Scientifica*. No menys em vaig interessar perquè alguna corporació oficial enviés a Roma algunes mestresses per preparar-se degudament seguint els cursos que havia de donar la mateixa Dra. Montessori a últims de febrer.

El Consell d'Investigació Pedagògica, comprenent la importància d'aquest curs, va acordar enviar-hi dues mestresses, i, l'Ajuntament de Barcelona, estimulat per l'exemple del Consell, decidí pensionar-ne quatre més per fer els mateixos estudis.

Abans de la meva tornada a Barcelona, ja havien començat a la Casa de Maternitat de Les Corts els treballs de decoració del local destinat a classe, sota la direcció de D. Francesc de P. Nebot, membre tècnic del Consell; de manera que no trigàrem gaire a tenir a la nostra disposició una gran sala (18 × 9 m.) d'entonació brillant, plena de llum, molt elevada de sostre i adornada amb quadres i mobles de gust delicat.

L'efecte total resultà agradabilíssim, puix el Sr. Nebot es preocupà sobretot de formar un ambient alegre i ple de delicadesa, cosa que segurament havia d'influir d'una manera notable en l'educació dels petits.

Per començar l'assaig no vàrem esperar tenir tot el mobiliari llest. Plens d'illusions, vàrem pendre un grup de trenta nens de quatre a sis anys i mig, i ens posàrem amb tota consciència a aplicar el mètode i a seguir les indicacions de la doctora Montessori.

Un dels principis més fonamentals de la doctora, i sobre el qual insisteix molt, ja que sense la seva aplicació estricta tot resultat s'impossibilita, — tot resultat d'efectiva valor interna, s'entén — és el de la llibertat de l'infant.

Els nens que teníem a la classe, havien estat fins llavors sotmesos a la disciplina de la immobilitat i de la inacció imposades, que, en quasi totes les classes dels vells sistemes,

es considera com a condició indispensable per a l'educació dels infants.

Les primeres conseqüències de deixar-los en la classe lliures en sos moviments, varen ésser deplorables. La disciplina per la llibertat és un procediment que porta en si un començament un xic turbulent, fins que els exercicis desenrotllen, en l'interior de cada nen, un principi d'ordenació de la seva personalitat.

Els nens de la Maternitat, per les especials condicions en què havien crescut, no estaven preparats per a tal llibertat i en feren un mal ús, posant a prova la paciència de les germanes paüles que m'han auxiliat en l'experiència.

Un dels espectacles humans més esperançadors que he pogut fruit en la meua vida, és l'haver vist com d'aquell caos d'impulsos sense fre ni coordinació, va anar sorgint per si mateix l'ordre, l'harmonia, la disciplina. Fe en les formidables forces espirituals de l'home, l'havia tingut sempre, però que les tendències al bé, a la bondat, a la disciplina, al saber es mostressin tan poderoses amb el sol fet d'impedir, de sufocar totes les que li són contràries, això ha estat per a mi una revelació.

Per donar una idea de la marxa de la classe, reproduueixo a continuació els resums setmanals que he anat fent de ço que m'ha semblat més interessant, junt amb algunes observacions que m'ha semblat útil anotar.

En aquest resum es veurà la forma en què s'ha realitzat el progrés, i podrà, sens dubte, servir de punt de comparació per les mestresses que amb el temps apliquin el sistema Montessori en llurs classes. Aquestes mestresses trobaran aquí moltes coses que els infondran valor per suportar i vèncer les dificultats amb què toparan segurament en llurs primers assaigs.

PRIMERA SETMANA (29-31 gener)

Disciplina. — Comencem la classe amb trenta nens. La disciplina és dolenta. Passada la primera impressió d'estranyesa i en familiaritzar-se amb el nou medi en què viuen, els nens s'han

mostrat tal com són : violents, malhumorats, molt inhàbils en llurs moviments¹ i difícils d'aconterar. A la menor contrarietat, es tiren a terra, criden i pernegen furiosos. No volent nosaltres dominar-los per la por, es comprèn la dificultat de la situació i la paciència de què ens hem de revestir per preparar les possibilitats d'un canvi de caràcter que ens sembla de moment la cosa més urgent i l'objectiu que ens hem de proposar.

Els nens no obeeixen a les suaus invitacions. El primitiu esperit de contradicció que s'observa generalment en els nens cap als dos anys d'edat, s'ha conservat intacte i reforçat en aquests nens ineducats. Una bona part contesta amb un *no* a qualsevol indicació que se'ls faci.

Treball en general i educació dels sentits.— Des del primer moment, els nens s'interessen pel material, seduïts per la novetat.

Dibuix.— El dibuix lliure ha donat com a primer assaig el resultat següent : els nens fan ratlles sense sentit, i molts intenten escriure en lloc de dibuixar. Això és degut a no haver vist mai dibuixar i sí escriure.

L'exercici de compondre figures amb formes geomètriques de paper de colors no els ha interessat i ha mostrat la inhabilitat d'aquests nens.

Joc.— El joc del silenci² es fa malament. No s'aconsegueix la immobilitat absoluta de tots. Un grup accepta amb gust aquest exercici, però uns quants el fan impossible i no s'arriba al recolliment necessari.

Al pati els ensenyem a jugar, però no comprenen que s'ha de jugar sotmetent-se a certes lleis. Tots volen ésser el que para, i d'aquesta manera el joc es fa difícil.

1. S'ha de tenir present que aquí no generalitzo, sinó que tracto de donar compte de la marxa d'una classe de nens que han rebut una pèssima educació, si aquest nom es pot donar a l'abandonament en què han viscut i als mals exemples que molts d'ells han vist a casa seva.

2. Aquest joc consisteix a romandre tan callats i immòbils, que s'arriba a sentir el tic-tac del rellotge. És una excel·lent forma i mitjà de disciplina.

SEGONA SETMANA (2-7 febrer)

Disciplina. — L'entrada i sortida de les classes es fan amb gran desordre. Dintre de la classe els nens semblen més ordenats en llurs moviments, però encara fan patinar cadires. Als últims de la setmana ingressen nous alumnes i es nota de seguida una petita diferència. Aquests criden més i fan patinar més les cadires.

Les rabietes continuen igual; potser algun s'ha suavitzat una mica.

Els nens comencen a saludar amb gràcia i a aprendre certes formes elementals de cortesia. Les formes de «— Vol fer el favor», «— Gràcies», etc., es van establir i es generalitzen.

Treball en general i educació dels sentits. — Els nens van adquirint més habilitat en els exercicis. Algun que semblava idiota es desperta i s'interessa.

El progrés intel·lectual provocat pels exercicis és notable.

Comprovem el fet que si un nen no recorda una lletra, la reconeix tocant-la. Hem presentat, en els que han après algunes lletres, síl·labes per ésser llegides. Els nens no les poden llegir, però, en canvi, les componen fàcilment. Queda comprovat que és més fàcil compondre que llegir.

Les lliçons de vida pràctica no es poden fer per manca d'atenció per part dels nens.

La paraula té poca força suggestiva amb aquests nens. Els expliquem contes per acostumar-los a escoltar. Estan poc atents en els contes.

Molts s'aficionen a fer nombres a la pissarra. Sembla que és degut a haver-ho vist fer als companys més grans.

Mostren gran afició a quedar-se a la classe per fer la neteja.

Dibuix. — Cada dia es nota un progrés en el sentit de voler representar homes i animals. Alguns fan unes espècies de flors i les acolorixen.

Joc. — El joc del silenci comença a fer-se més bé. Amb molta paciència s'ha aconseguit quasi cada dia un silenci acceptable, però triguen a vegades vint minuts per a fer-lo.

TERCERA SETMANA (8-14 febrer)

Disciplina. — L'entrada a la classe es feia sempre amb desordre. Jo ho atribueixo en gran part a estar els nois tancats en un corredor fosc per anar a l'excusat abans d'entrar a la classe.

El veure's lliures i en plena llum, a l'entrar a la classe, produïa l'efecte d'una veritable explosió.

Fent-los entrar directament es nota més tranquil·litat i ordre.

A mitja setmana aconsegueixo que m'escoltin parlar i atenguin a les meves paraules. Comencem jocs de caminar per la classe, de puntetes sense fer soroll, amb cert èxit.

Els escàndols i cridòries dels primers dies han desaparegut. Les rabietes han anat també disminuint. El joc del silenci es perfecciona.

Alguns comencen a tenir consciència de la seva conducta i fan notables progressos morals. Vénen espontàniament a prometre ajudar-nos i contribuir a l'ordre de la classe.

Treball en general i educació dels sentits.— Dos nens de sis anys i mig componen les primeres paraules amb les lletres movibles.

Per ara s'observa poc progrés en l'agudesia auditiva. En general estan encara molt endarrerits en aquest exercici.

Van prenent gust pel cant. Per primera vegada demanen cantar.

Dibuix i modelat. — El modelat els agrada molt i fan ràpids progressos. El dibuix ha cedit un xic a l'aparèixer el modelat.

QUARTA SETMANA (16-21 febrer)

Disciplina. — Segueixen ço que podem anomenar «conversions», això és, nens que comencen un dia a canviar de conducta. És important observar que aquests canvis se solen

produir després que un noi ha aconseguit *sobrepujar-se* en algun treball.

Els primers dies, els nens volien sempre el material que oferia més novetat, l'últim que es portava a la classe. Influxa molt en l'elecció, la curiositat. Ara comença la distribució a fer-se més automàtica, i els nens comencen a abandonar per si mateixos aquells treballs pels quals no estan encara preparats. La presentació del material als nens és una de les coses que exigeixen més coneixement del mètode, més tacte i llarga pràctica.

Els caràcters continuen suavitzant-se.

Aprenc, amb disgust, que els nens s'indisciplinen fora de la classe. Això ens obliga a prestar gran atenció a la vida dels nens fora de la classe.

El silenci es fa ja amb gran perfecció, però és degut a cridar-los l'atenció el sentir el tic-tac de dos rellotges.

Treballs generals i educació dels sentits. — Un nen de sis anys i mig ha compost sol, dues paraules : «arma», «mare».

Augmenta l'afició a les lletres, encara que lluitem amb l'inconvenient de no posseir més que un alfabet.

L'agudesa auditiva és encara llorda. Al cridar-los en veu baixa a cada un pel seu nom per sortir de la classe, no perceben bé la veu que els crida. Últimament han estat més atents, i veurem si així acaben disfrutant d'aquest bonic joc.

Continua l'afició a cantar.

Dibuix i modelat. — Comença espontàniament el dibuix decoratiu. Augmenta, amb la major habilitat, l'afició a dibuixar i a acolorir dibuixos fets per ells mateixos.

Un nen compon amb figures tota una història. Impossibile descriure el seu entusiasme en veure aparèixer les figures per ell imaginades. El modelat es perfecciona.

Joc. — El joc s'anima amb l'adquisició de pilotes i cordes per a jugar a cavalls.

CINQUENA SETMANA (2-7 març)

Disciplina. — Després d'una setmana de festes imposades per donar lloc a obres a la classe, els nens han tornat més desordenats i distrets. La setmana de festa l'han passada en completa inacció.

No obstant, a últims de setmana va tot millor i les files es van formant bastant bé.

El silenci continua fent-se amb certa facilitat. Un canvi de llocs va produir un gros disgust. A últims de setmana havia ja passat.

Dibuix i modelat. — El modelat es perfecciona degut al fet que els nens formen grups al voltant dels dos o tres nois que treballen millor. El modelat els costa menys que el dibuix.

Cant i marxes. — Des d'aquesta setmana tenim piano. L'entusiasme que ha produït ha estat gran i ha augmentat l'afició a cantar.

Amb l'adquisició del piano hem pogut començar les marxes. Els nens han de seguir amb el pas el ritme del piano. Pocs són per ara els que segueixen el ritme.

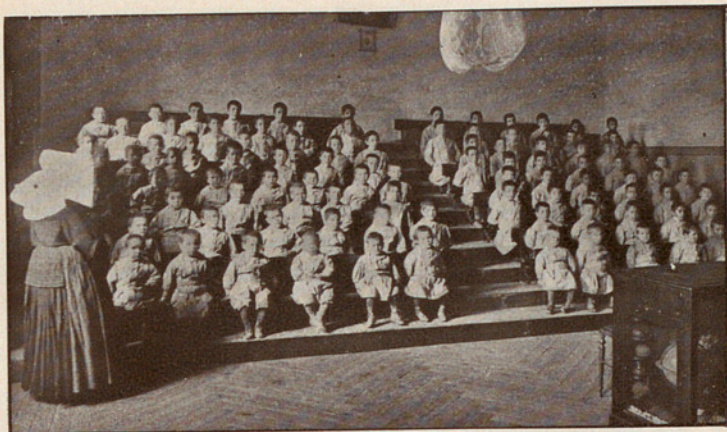
Jocs. — Aprenen a saltar amb una corda. En general, es mostren molt desanimats i desordenats a l'hora de jugar.

SISENA SETMANA (9-14 març)

Disciplina. — Els costa encara molt el col·locar-se al seu lloc a l'entrar a la classe per fer la lliçó d'ordre i compostura. Una gran part del grup no ha assolit encara un grau de desenrotllament que els permeti l'obediència voluntària i gustosa. Quan han de dir oracions, costa encara massa ajuntar-los, i no les diuen amb gust.

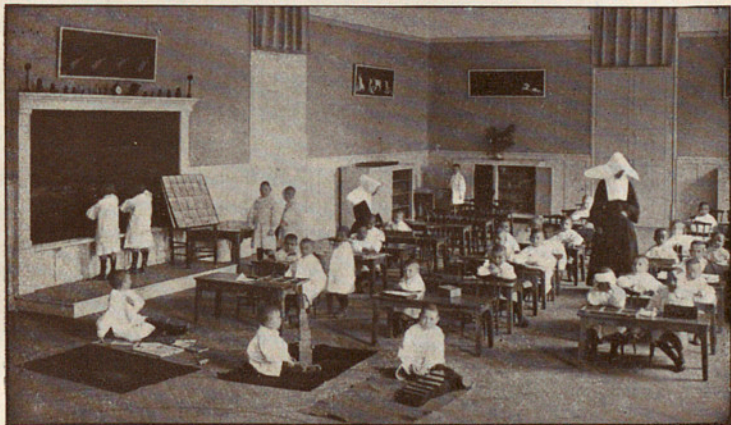
A últims de la setmana hem guanyat tant en disciplina general, que la presència de treballadors a la classe no ha produït el menor desordre.

Després de les marxes, el silenci es fa quasi per si sol, sense

CLASSE DE PÀRVULS TRADICIONAL
La falsa disciplina del quietisme estèril

(Vegeu l'article de Joan Palau Vera)

LA MATEIXA CLASSE TRANSFORMADA PEL MÈTODE MONTESSORI
La vera disciplina de la lliure activitat aplicada a un treball
autoeducatiu

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through or a footer.

cap esforç. Facilita el silenci l'interès que comencen a sentir per aquest joc disciplinari.

Treballs generals i educació dels sentits. — La novetat de la setmana ha estat l'arranjament dels petits horts que hem disposat pels nens.

En l'agudesa auditiva es nota un cert progrés. Estan més atents en el joc de cridar-los en veu baixa pel seu nom, i perceben aquest amb més rapidesa.

SETENA SETMANA (16-21 març)

Disciplina. — Els treballadors han deixat una gran escala a la classe. La sola advertència que no hi havien de pujar ni tocar-la ha estat suficient perquè els nois se subjectessin a aquesta restricció d'una manera admirable. Algun dia que ha mancat la germana pianista, el silenci s'ha fet amb dificultat.

Observo que els moments de desordre donen lloc a actes magnífics per part d'alguns nois (esforç per ordenar la classe, ajuda al mestre, paciència) i ofereixen excel·lents ocasions de tocar i sentir la necessitat i bellesa de l'ordre.

Colloquen les cortines, i això influeix positivament en el major recolliment de la classe.

Continua el poc interès dels nens per a formar files. Les files són antinaturalment i potser haurem de pensar algun dia a substituir-les per una manera de traslladar el grup de nens d'un lloc a un altre en una forma més adequada.

Es nota un cert progrés en la disciplina de l'atenció. Atenen molt més a les meves paraules.

Arriben quatre nois nous, i tots es disputen per a veure qui els ajudarà més i els iniciarà millor en la vida de la classe.

Treballs en general i educació dels sentits. — En general, no em satisfà la manera de treballar dels nens. Els manca interès, iniciatives, independència.

Influeix, potser, la submissió excessiva i la inactivitat a què venien acostumats?

Pot dependre també de no disposar encara del material complet i en l'abundància que requereix el sistema.

Influeix sens dubte, també, que no ha transcorregut encara el temps suficient per a assolir per part de la direcció la seguretat de tècnica que porten l'estudi i l'experiència.

VUITENA SETMANA (23-28 març)

Disciplina. — Per completar l'obra educativa d'aquest grup de nens s'han isolat dels altres de la casa i fan vida a part (en els menjadors, dormitoris, patis, etc.). El canvi de vida els ha excitat de tal manera, que la disciplina ha estat dolenta.

No obstant, continuen les conversions; i alguns, molt rebecs, es tornen obedients. Aquests nens, abans tristos, van adquirint més bon humor.

Treballs generals i educació dels sentits. — Alguns avancen molt en la composició de paraules. Aquesta setmana, segurament a causa del canvi de vida i de la indisciplina consegüent, han treballat amb menys atenció.

Mostren encara poca afició als exercicis dels sentits que s'han de fer amb una bena als ulls.

Joc. — Continuen jugant poc i malament. Sols amb un gran esforç s'aconsegueix fer jugar un grup. Aquesta part de l'educació, de tanta transcendència, exigeix una disposició més adequada del pati i l'adquisició d'un material que no posseïm encara.

NOVENA SETMANA (30 març-4 abril)

Disciplina. — A principis de setmana durava l'excitació, però a últims tot és calma, i aconseguim ja que a l'entrar a classe vagi cadascú al seu lloc.

Diuen les oracions amb més gust, i no costa ja que ho facin amb comport.

Les files es fan amb més facilitat, però amb gran imperfecció.

Al menjador els més es condueixen bastant malament. En aquest lloc havien estat sotmesos fins ara a una forta disciplina imposada, i al caure les cadenes han fet de les seves.

A classe, on es van acostumant a obrar sense imposicions, es va establint cada dia major ordre; i el joc del silenci els comença a interessar.

Segueixen les conversions i la transformació del caràcter d'alguns nois. Gran progrés en l'obediència voluntària i en la disminució de les rabietes abans tant freqüents.

Treballs en general i educació dels sentits. — El treball es va fent amb més repòs i concentració, encara que aquesta no sigui prou satisfactòria.

La meitat del grup canta amb gust. Progressen en la percepció dels ritmes.

En el dibuix i modelat comencen a aparèixer coses boniques.

DESENA SETMANA (6-8 abril)

El culminant d'aquests tres dies de setmana ha estat l'aparició de l'escriptura espontània. Un nen ha anat a la pissarra i ha escrit el seu nom tot sol, i demés «papà».

La seva satisfacció ha estat tan extraordinària, que es volia quedar a escriure a l'hora de joc. Sobre un trosset de pissarra que troba al jardí continua escrivint el seu nom.

Els altres nens han sentit el contagi, i alguns s'han esforçat per escriure lletres i nombres a la pissarra.

Pasqua : ONZENA SETMANA (14-18 abril)

Disciplina. — Després de les festes, sembla que va produint el seu resultat el treball de les setmanes anteriors. Els nens estan més reposats, no fan rabietes, i pocs són ja els que a la

menor contrarietat es tiren a terra. Fora de la classe també es mostren més ordenats.

El treball, la llibertat i la dolçor van produint el seu efecte i transformant els caràcters agres d'aquests pobres nens, que han viscut molts d'ells fins ara sense alegria i sense conèixer la suau i amorosa influència de la mare.

La paciència en resistir les primeres manifestacions barbres dels nens, que no havien tingut fins ara una educació, el suprimir els càstigs, sempre depriments, i l'abandonar el fals estímul d'un premi material, ens ha permès posar-nos en el camí dels grans resultats que ara podem esperar amb absoluta confiança.

En les incessants transformacions individuals és on es pot, per ara, apreciar millor els resultats del mètode. Alguns nens intractables i rebels es converteixen a l'obediència i comencen a gaudir d'un nou estat de consciència. La placidesa, el bon humor, el sentir-se actiu i posseïdor d'una força interna, són els grans premis que per ara disfruten els que han tingut la sort de donar-se a la dolça disciplina del treball.

Les oracions que abans es feien sense gust, troben ara llavis que voluntàriament les pronuncien i que pregunuen amb veritable contentació interior.

Alguns diuen que la mateixa cara dels nens va canviant d'expressió.

Treballs generals i educació dels sentits. — La composició de paraules, que és cosa difícil, avança lentament. Alguns nens es donen a l'exercici de copiar lletres a la pissarra.

Alguns comencen a reconèixer i graduar els matisos dels colors.

Els cants amb gestos, que hem començat, els agrada molt.

DOTZENA SETMANA (20-25 abril)

Disciplina. — L'entrada a la classe es fa ja sense soroll, i els nens generalment es colloquen en els seus llocs sense que s'hagi d'insistir molt.

Estan molt més atents que abans a la meua veu, i escolten

les explicacions o relats que hom els fa. Això prova una certa educació i desenrotllament de l'atenció.

Les files es fan sense esforç. Es pot ja afirmar que no hi ha cap noi que es condueixi del tot malament.

Treballs generals i educació dels sentits. — Un petit grup treballa bé, però la major part exigeix encara una gran atenció de part nostra, perquè no facin mal ús del material.

Joc. — En els jocs, els nens continuen estacionats. Sols, no juguen a res, i únicament es mouen quan intervenim molt directament.

TRETZENA SETMANA (27 abril-2 maig)

Disciplina. — La classe compta ja amb cinquanta quatre nens. La disciplina no se'n ressent. Encara que hi hagi algun motiu de desordre, com per exemple algun exercici nou, aixecar cadires i col·locar-les a terra sense fer soroll, fer relatar coses vistes, treballs del paleta a la classe, etc., l'ordre es restableix sense esforç, i en cap circumstància no apareixen les violències de gest i de veu dels primers dies.

Hem aconseguit fer els silencis sense haver de cridar massa l'atenció dels nens, ensenyant-los el rellotge o donant-li corda.

Hem procurat associar l'acte de quedar muts i absolutament immòbils a la paraula «Silenci». Ho han après i ho realitzen molt satisfactoriament, perquè ells mateixos col·laboren alegrement a aquest joc disciplinari. Per altra part, sense la voluntat dels nens, seria impossible fer el silenci absolut que hom els demana.

Treballs generals i educació dels sentits. — Vigilant perquè usin el material de la manera que ho han de fer perquè resulti un adequat exercici dels sentits, treballen molt millor.

Uns quatre nens componen bé paraules. Alguns d'aquests començaran aviat a escriure, encara que és preferible que allarguin més el temps de la preparació a l'escriptura.

La tornada d'un nen que havia anat a la infermeria ha donat un gran impuls al dibuix. És el més avançat i serveix d'entrenador. Veient-lo treballar i crear formes, els altres s'animen i treballen amb més ardiment.

Les marxes i cants van bé. Alguns dies que veiem que no tenen gaires ganes de cantar, els fem anar a jugar.

Joc. — Hem començat a introduir el joc dels «quatre cantons». Els agrada jugar, però com tots volen «parar», és impossible formalitzar-lo.

Com a assaig provem de prometre confits als que no es deixaran agafar. La cosa de moment va produir el seu efecte, però al final, va haver-hi una mar de plors i disgustos, que ens van servir de lliçó per no sortir-nos mai més del principi monotonià de no donar premis.

CATORZENA SETMANA (4-9 maig)

Disciplina. — Ja tenim cinquanta nou nens a la classe. El diumenge, a l'hora de joc, han arrencat les plantes que havien plantat en els hortets dels nens. Això vol dir que hem de cultivar amb intensitat l'amor i respecte a les plantes que aquests nois no senten encara.

La disciplina general, fora d'alguns moments, és cada dia més perfecta. A últims de setmana han arribat a fer el silenci en callar el piano i sense avís. Un dia el van arribar a fer en plena classe de dibuix.

Veiem penetrar un principi d'ordre en alguns dels nens més difícils.

Treballs generals i educació dels sentits. — Gràcies a la major disciplina hem pogut començar els exercicis de rentar-se a la classe, de transportar vasos plens d'aigua i de reconèixer diferents graus d'intensitat de sorolls.

Avancen en la composició de paraules. Algun n'ha escrit alguna al dictat. No avancen més ràpidament perquè encara no tenen prou viu l'interès per l'exercici de tocar les lletres, i

també perquè no tenen desenrotllada la força interna, i per consegüent, la iniciativa.

Les marxes van molt bé. Han adquirit la major part el sentit del ritme. Canten també amb més gust. Els agrada molt acompanyar les cançons amb gestos i cantar *La pastoreta*, dansant en rotllo.

Jocs. — Els jocs van malament. Una de les coses que més contribueixen a l'educació dels nois és que aquests juguin i juguin bé. Per aconseguir-ho ens falten de moment moltes coses, que amb seguretat s'aniran adquirint.

Jo desitjaria que els nens posseïssin cèrcols, un recó amb sorra ben neta, brides per jugar a cavalls, pilotes, rajoletes petites per fer construccions i casetes al jardí, un lloc a propòsit per poder caminar fent equilibris sobre una fusta col·locada de cantó, etc., etc.

CONCLUSIONS

Com a resum de l'anterior extracte de la marxa de la classe podem afirmar que l'aplicació del Mètode Montessori, basat en la llibertat de l'infant i en l'educació dels sentits, ha donat fins ara els següents resultats:

Una major coordinació de moviments, que es manifesta en el caminar més suau dels nens, en el no topar amb tanta facilitat com abans els uns amb els altres i amb els mobles (cadires, taules), en el major tacte al dipositar objectes sobre la taula i les cadires a terra, en el no cridar, no obstant la llibertat de què gaudeixen, en la major habilitat manual, en una major cura per a transportar objectes.

Aquesta major coordinació de moviments ha portat com a conseqüència l'ordenació de la personalitat i un grau molt acceptable de disciplina voluntària. És notable veure com sense imposicions i pel sol fet del major ordre interior, els nens s'han anat convertint en sa major part a l'obediència voluntària.

Una transformació notable de caràcters agres i malhumorats, en caràcters alegres i suaus. — Els nens d'aquesta classe, per

les desgraciades circumstàncies de les seves vides, porten tots una certa amargor i disconformitat amb tot, que és difícil de destruir. Una vida lliure i ordenada en un ambient agradable, unes activitats que estimulessin el desenrotllament de les seves personalitats i dels seus instints nobles, una inexhaurible bondat i paciència per part dels que havien de dirigir i compartir la vida d'aquests nens: tot això ha estat precís per poder arribar a fer aparèixer en la cara d'aquests petits l'alegria que és la salut de l'ànima.

Un gran progrés en el refinament de les percepcions i en el despertar de la intel·ligència. — Al començar la classe quasi cap noi no percebia certes diferències de forma, de grandària, de pes, de color, etc., que ofereix una part del material.

La percepció del color era quasi nulla. Un verd i un vermell eren tranquil·lament aparellats com si es tractés de colors iguals.

Alguns nens es passaven el dia en un ensopiment tal, que ens creïem que ens les teníem d'haver amb un grup d'anormals.

Els exercicis sensorials els han anat transportant a poc a poc a una nova vida; l'ambient, pel camí dels sentits, ara més oberts, els ha anat penetrant; i la intel·ligència i la ideació s'han anat d'aquesta manera enriquint i desenrotllant.

Els nens eren quasi sords pels ritmes més senzills. Ara el ritme els diu alguna cosa i segueixen els que marca el piano amb la joia del que ho fa amb facilitat.

L'atenció, tan dèbil i inconsistent al principi, s'ha anat enrobustint, i en sa major part, els nens poden avui seguir les indicacions que hom els fa de paraula i concentrar-se d'una manera quasi automàtica, en el joc del silenci.

Hem d'afegir que molts d'aquests nens que d'altra manera estarien encara en la lluita per l'adquisició de les primeres lletres, componen avui paraules i aviat començaran a escriure al dictat.

Una major expressió i el despertar de la iniciativa. — Com que les impressions que rebien els nens eren pobres, l'expressió quedava reduïda d'una manera notable. Avui els nens parlen

amb més valor i confiança i s'atreveixen més a posar en joc llur iniciativa.

La llibertat d'expressió que disfruten els permet mostrar llurs instints de protecció dels més petits, ajudant a vestir-se o a treballar als que acaben d'entrar; els seus instints d'ordre, arreglant per si sols les taules i cadires o netejant la pissarra cada dia sense que ningú els ho mani; els seus gustos i aptituds personals, escollint cadascú el treball que més l'atrau.

Ço que ha estat assolit en el poc temps que funciona la classe és per si sol suficient per a justificar l'entusiasme que sentim pel Mètode d'educació d'infants de la Dra. Montessori, i ens anima a pensar que no és impossible veure aviat realitzat entre nosaltres aquelles classes models de Roma, admiració de tots els que les visiten i punt de partida de la profunda transformació que ha de sofrir l'educació de la joventut en tots els països civilitzats.

No hem d'oblidar, no obstant, que ço que manca perquè aquests nens es puguin presentar com a models és tan important o més que ço que portem ja adquirit.

Practicant amb constància i serietat el Mètode, corregint tot ço que la instal·lació té encara de defectuosa, completant ço que manca del material i procurant en els nens tot el necessari perquè puguin jugar, no és massa aventurat suposar que els resultats s'accentuaran cada dia més, fins a destruir les pèssimes influències de la vida anterior d'aquests nens, i que algun dia els haurem de considerar no com a naturaleses defectuoses, sinó com a nois que han arribat a una quasi supernormalitat. —

† JOAN PALAU VERA.

20 maig 1914

PLÀTIQUES AMB LES MARES. — I. Educacions paral·leles. — Així com una mestressa mentre exerceix no es pot dir que hagi acabat els seus estudis, una mare no pot considerar acabada la seva educació mentre eduqui el fill. L'educació del fill

i la pròpia ha de treballar-les paral·lelament. La mare, com en un mirall, veu reproduïts els propis defectes i qualitats en el fill per la semblança fisiològica i la semblança moral que amb l'exemple li dóna, i seria inútil que tractés d'imposar una moral al fill i ella en practiqués una altra, perquè a son torn s'emmiralla en ella i n'imita i n'exagera tots els actes. La mare ha de tenir un esperit subtilíssim que li permeti descobrir per esmenar-los els defectes del nen i descobrir al mateix temps els propis que puguin produir aquells com a reflexos.

Fins suposant la mare en possessió de la major consistència moral possible, no pot donar la seva educació per acabada. A l'entorn seu les situacions i les persones canviaran i faran inestable el seu equilibri, o bé es deixarà reliscar per la pendent de concessió en concessió fins a perdre la clarividència dels fets i es revestirà d'una consciència acomodaticia que s'excusarà amb la necessitat de contemporitzar o bé amb l'experiència de la vida.

Li cal, doncs, vigilar-se constantment si vol senzillament conservar-se, o bé, el que seria millor encara, perfeccionar-se.

Ha de tenir present que el seu fill està atent a tots els seus actes, i que no sols faltaria greument escandalitzant-lo, sinó senzillament posant la confusió en el seu esperit. Ens sorprenen moltes observacions dels nens, i encara havem de pensar que no sempre tenen la senzillesa ni la facilitat d'expressió que cal per contar tot allò que observen.

Una mestressa que tenia molt mala lletra, va adquirir una bona caligrafia ensenyant-ne als seus deixebles. Quan escrivia el model que havien de copiar, ja el traçava a poc a poc i amb tota cura lletra per lletra, i els deixebles, en ensenyar-li la plana escrita li mostraven exagerats els petits defectes que hi havia: lletres massa inclinades o separacions indegudes, i ella cada una d'aquestes faltes les tenia presents en el model següent.

Així la mare ha de fer en la tasca de les educacions paral·leles.

La idea que la majoria dels defectes del nen són provinents

dels propis defectes, quanta paciència i serenitat no li donaria en la llarga feina de corregir-los.

Una altra idea que pot molt bé ajudar a la mare a la cura de l'educació del seu infant i a la seva és que essent el fill una vida procedent de la seva i continuació d'ella, en certa manera li és retornat el llibre de la seva pròpia vida perquè el rellegeixi i n'esmeni les errades. Una revisió de la pròpia moralitat per observar-ne totes les deficiències i esmenar-les en la nova vida és una tasca de les més encoratjadores.

Una noia, que essent molt jove va haver d'ocupar-se de l'educació de germans més petits, recordava amb gran precisió la seva infantesa, precisament perquè feia poc que l'havia transcorregut, i tots els seus defectes i les conseqüents malaurances les tenia ben presents, i com per altra part tenia la convicció que encara no tenia la seva educació ben acabada, va emprendre's conjuntament les educacions dels germans i d'ella, i ho feia de tan bona fe, que va guanyar-se la major confiança i consideració dels petits a l'extrem que en algun cas per ella dubtós va fer-li salvar resoltament les dificultats el temor d'haver de baixar del pedestal on l'admiració fraternal l'havia elevada.

El no estar content del que es té, no sempre ha de produir enveja, pot ocasionar un afany de millorament molt saludable. Aquella dita tan comú: «jo sóc així», amb què surten al pas de l'observació que hauria de moure'ls a variar de conducta, confesso que és el que més m'impacienta.

Una mare no hauria d'estar tan contenta d'ésser tal com és com d'anar-se tornant tal com hauria d'ésser. La rigidesa de la decrepitud no pot admetre-la pel seu esperit la mare que necessita tota la seva ductilitat per emprar-la en l'educació del fill.

I no pot admetre's com a descoratjadora la idea d'una feina que no té fi; fisiològicament s'accepta com una normalitat la reproducció quotidiana de les mateixes funcions. La idea de l'esperit vigilant l'ha expressada ja bellament el poeta:

«Vigila esperit, vigila;
no perdis mai el teu nord,
no et deixis dú a la tranquila
aigua mansa de cap port.»

Per l'educació del nen tota vigilància és poca, ja que a la mare li cal no solament estar moralment capacitada, sinó que ha de procurar, i això ja és molt més difícil, però no impossible, revestir de moralitat tota la casa i les persones que l'habituen i la gent que hi concorre, tal com per rebre un personatge es neteja i adorna tot i tothom es posa les millors gales.

II. *L'esperit disposat.* — Deia un pare a la mestressa : « — És estrany el que passa amb el nen : a l'escola és treballador i dòcil, i a casa tothom es queixa d'ell, és inaguantable. » I la mestressa, que casualment no tenia res de presumptuosa, va dir-li el secret de la bondat de la criatura, i jo us el diré també, i ni tan sols us recomanaré de no dir-lo a ningú. « — A l'escola tot és per ell; a casa a tot arreu fa nosa. »

A l'escola tot està disposat per rebre el nen : la casa, el jardí, el material, fins la mestressa hi entra i emprèn la feina amb l'esperit dispost.

En veure-la creuríeu que no té res que la capfiqui : ara fa d'àrbitre d'una jugada dubtosa; de seguida se'n va cap a l'altre extrem del jardí, seguint un nen que ha vingut a cercar-la perquè vegi un jardinet i una caseta que han construït al peu d'un arbre amb herbes i escorça i pedres i s'admira de la meravella com si en sa vida hagués vist res més preciós, i consultada sobre si tal o qual herba simula millor els arbres o amb què cal fer la porta d'entrada i on seria més convenient posar-la, diu el seu parer i ajuda a cercar el material convenient; i descomparteix uns que es barallen i adoba unes regnes i fabrica una pilota i tria plantes per a algú que vol arreglar unes voreres i ajuda a un altre que cava o bé rega, i a classe treballa i intervé en mil puerilitats amb el mateix interès que si fos del mateix temps que els seus deixebles.

I no és que no en tingui de preocupacions, és senzillament que se n'evadeix, i deixant en l'oblit el passat i desentenent-se de l'esdevenidor s'isola en un estricte present i per la força del costum i de la voluntat es posa les vestidures de mestressa que són les que li convenen pel paper que representa, tal com el criat que descriu Molière en *L'Avar*, que és per torn cuiner, cambrer, etc.

El costum i el canvi de lloc afavoreixen la mestressa en el seu isolament, que és garantia de la bondat de la seva feina.

La mare no té ordinàriament aquesta habitud que seria tan saludable per a ella i al nen, i en bé de tots dos hauria d'imposar-se-la a pesar de tot.

Submergida, talment, en les diverses preocupacions que la direcció de la casa li porta; les preocupacions que duen de l'exterior els altres que, en les dificultats, sobretot d'ella es refien; afegim-hi encara moltes vegades la lluita per la vida, ja que el treball en el matrimoni no sempre està ben repartit, a més les petites cures materials dels nens i el problema de l'educació, està exposada més que ningú a merèixer el reny que fou dirigit a Marta.

Hom sol lloar aparatosament les dones casolanes que no viuen més que pels seus, i tant s'hi capfiquen que s'obliden per complet d'elles mateixes, i, no obstant aquest excés d'abnegació, se l'han de corregir com un defecte que és en realitat.

De moment és una injustícia que no concedeixi la mare a si pròpia la mateixa consideració i cura que a cada un dels seus, i com que la mare és l'esperit de la casa, és el que en justícia i bona economia ha d'estar millor atès.

Així com un bon instrument musical, per bo que sigui, no dóna bells sons si no és trempat a to, així ella necessita també el seu tremp per a dur a bon terme la delicada tasca que li és confiada.

Repartint ordenadament la feina, ha de tenir hores per a dedicar-les exclusivament al nen, altres per a atendre successivament els altres quefers, i altres, en fi, per esplai del seu esperit: hores en les quals reposarà de les seves fatigues i li serviran per pendre aquest tremp que li és indispensable, i lleugera, animada i de bon humor reprendrà la feina amb idees i coratge nous i

per consegüent amb més probabilitats d'èxit. Aquestes hores de repòs cada dona les emprarà a sa manera; seran per una, visites o passeigs; per altra, excursions, lectures, concerts o espectacles.

L'Escola, on la mare serà degudament substituïda, li deixarà lliures unes hores amb les quals podrà més fàcilment partir el temps; però, així que vingui l'espai que és dedicat al nen, ha d'estar per ell només: ha de rejuvenir-se, tornar-se infant, esquivar totes les preocupacions, així com la mestressa en entrar a l'Escola ha deixat al portal el pesat bagatge de les seves, i per molt que costi allunyar aquests importuns companys de camí, no ha de voler ésser menys generosa amb el nen que no ho ha estat la mestressa; cal fingir si és precís la inconsciència i l'alegria, i en premi de la bona voluntat serà donada la comprensió i la tendresa de l'ànima infantil.

I en reprendre el feix de les inquietuds i preocupacions quotidianes semblarà força més lleuger, i no hi ha dubte, aquestes escapades al camp de la infantesa donen una ductilitat d'esperit que és una renovació constant d'energies, una juvenesa espiritual, en fi, que permetrà a la mare ésser pels fills i per tots els seus, l'esperit disposat a tot instant a aconsellar, a animar, a aconsolar com és el seu suavíssim deure.

III. La col·laboració. — Entre les excel·lències del treball n'hi ha una no prou lloada, segurament per ésser força desconeguda: és la col·laboració i l'amistat que en prové, és sens dubte un dels més deliciosos matisos del comerç entre els homes. Imagineu, doncs, la perfecció de feina que faria un bon treballador que fos a més bon cultivador de l'amistat, manejant tan preciosos elements.

A la mestressa li ofereix el seu treball l'avinentesa de col·laborar amb els companys de professió, amb el deixeble i amb la mare del deixeble. Allí on l'ensenyament als mestres sigui donat de manera que la cèlebre emulació en sigui exclosa i els doni a més el convenciment que es pot anar endavant sense empènyer ni colzejar, com que no es cultivarà la pedanteria ni els recels la col·laboració serà assaborida entre companys de

professió. Allí on la mestressa posi el seu saber a disposició de tots els seus deixebles d'una manera equitativa i els doni la suficient llibertat en el treball, cada deixeble serà un bon col·laborador seu que li portarà noves orientacions de positiu interès.

Altra col·laboració que ofereix el major interès i no poques dificultats, és la de la mare del deixeble, i per tots els mitjans ha de procurar-se-la.

A l'amistat, i fins senzillament a la relació de la mare i la mestressa, s'hi oposen la gelosia i els desnivells socials i intel·lectuals, reals a vegades; però molt sovint purament imaginaris. I l'objecte de les seves sol·licituds, en lloc d'unir-les, les separa inconscientment amb paraules o retraient-li a l'Escola conceptes altament impertinents que es refereixen a ella; però la mestressa que sabés evitar les gelosies i riure's discretament de les imperinències, podria atreure's la col·laboració de la mare.

Ço que és essencial per a la mestressa (i em refereixo sobretot a la mestressa de pàrvuls) és l'educació del nen : ha de fonamentar bé, per consegüent, la seva obra educativa i procurar que tingui probabilitats de continuïtat. La mestressa tindrà amb ella el nen un quant temps, i passarà de mà en mà abans no sigui un home; la mare serà sempre prop seu : la millor garantia de no treballar en va és que la mare es faci càrrec dels preceptes de la mestressa i els posi en pràctica perquè no passi com al metge que visita un malalt i així que ha marxat de la casa es fa cas omís de les seves prudents prescripcions i es posen en pràctica tots els recursos de les veïnes.

Hi ha mares que no sols comprenen els seus fills, sinó que endevinen els seus pensaments. D'altres, en canvi, tenen una incomprensió tal de les idees i afectes dels fills, que sembla com si en la seva vida l'època de la infantesa els hagués passat per alt o n'haguessin oblidat totes les sensacions, i així les manifestacions de l'esperit infantil els passen desapercibudes o són mal interpretades. I no havent-hi entre ells aquest corrent d'afecte que porta la mútua comprensió que fa tolerables i pro-

fitoses les reconvençions i tan encoratjadores les lloances, o són indiferents o estan sempre en guerra. Els nens que tenen la mare així se'ls podria considerar espiritualment orfes.

Recordo que anant a una fontada molta gent, alguns amics, i molts quasi desconeguts, em parlava una amiga d'un adolescent, d'aire força intel·ligent, i ponderava l'esquerp que era amb tothom i la brusqueria amb què tractava els seus pares que només el tenien a ell i l'estimaven sense mida. Un cop acampats, la bona de la seva mare parlava, bon xic indiscretament, del seu fill qui des del grup on havia acampat amb alguns companys de la seva edat no va poder dominar, malgrat la seva timidesa, un clam de protesta, i va dir senzillament: « — Mare!... »

I ella, que no havia caigut que les seves paraules poguessin ofendre el seu fill, tampoc va entendre el to de la rèplica, i somrient i amb prestesa li va allargar la safata de les lleminadures que estava repartint entre la colla.

I vaig convèncer-me que el pobre vailet moltes vegades no sols devia tenir raó de protestar, sinó que les seves protestes devien ésser contestades a la manera del «joc dels disbarats», com acabava de succeir.

Els infants cerquen amb afany aquesta comprensió en la gent gran que els volta i tenen la intuïció de la unió que hauria d'existir entre la mare i la mestressa i en la seva imaginació les reuneixen sovint en una sola idea.

En una Escola on hi havia molts infants espiritualment orfes, va comprendre a una mestressa jove el fet que havent-la un nen cridada « — Mama! », en un moment de distracció que els va fer riure molt a tots plegats, continuaren anomenant-la ja sempre més així alguns dels alumnes.

I en altra ocasió, havent-se mort la mare d'un nen, li deien els seus companys el primer dia de tornar a l'Escola: « — Doncs així, si s'ha mort, ara tu no en tindràs de mama? » I ell els va respondre: « — Sí, que en tindré : ara la meva mama serà la senyoreta... »

La mare pot donar a la mestressa moltes dades sobre les

causes dels defectes morals que es basen sovint en deficiències físiques o en el contagi moral de l'ambient que envolta el nen en la seva vida fora de l'Escola, i que sense l'ajuda de la seva col·laboradora, la mestressa ha de descobrir lentament, i quan al fi les descobreix, si no compta amb la preciosa col·laboració a què al·ludia, no pot fer res per fer-les cessar si no es enfondir encara més la separació del nen i la seva família.

La mestressa pot aportar en aquesta col·laboració la seva independència de judici: perquè com que la seva tendresa és menys concentrada que la de la mare, pot assenyalar a aquesta defectes del fill que a ella li passen desapercebuts i aclarir-li confosos conceptes que pugui haver-se format respecte de l'educació del nen, perquè fins les millors tenen una excessiva tendresa pel fill que els priva de veure moltes coses i fa que ben inconscientment comprometin l'esdevenidor moral del fill: s'ha de tenir present que la covardia i l'egoisme (per no citar-ne més), tan repugnants i funestos com són en la generalitat dels homes, han estat curosament cultivats per llurs mares.

És una gran dificultat en la tasca de la mestressa que ella i la mare no es coneguïn, i encara pitjor que no arribin a poder-se entendre.

El màxim de facilitat de treball és que l'una i l'altra siguin prou intel·ligents i abnegades, prou sinceres també per a treballar en bona avinença.

I un refinament d'agraïment i bon sentit, una suavíssima compensació de tota fatiga, que aquesta amistat perduri, encara després que llur tasca en comú és acabada. — JULITA FARNÉS.

Canet de Mar

CONVERSES FILOLÒGIQUES. — I. — Posseint el català, entre vocals, el so de *s* sorda, representat per *ss*, com per exemple en *grossa*, i el so de *s* sonora, representat per *s*, com per exemple en *nosa*, això li permet, en els manlleus al llatí, de trans-

criure la *ss* i la *s* llatines, respectivament, per *ss* i *s* : les formes catalanes de *possibilis* i *fusibilis* són *possible* i *fusible*, el primer pronunciat amb *s* sorda com *grossa*, i el segon amb *s* sonora com *nosa*.

El castellà, que no posseeix sinó una *s* (sorda), transcriu igualment la *ss* i la *s* llatines : els dos mots damunt dits són, en castellà, *posible* i *fusible*.

Quan, gent que fem la nostra cultura en castellà, transportem al català un llatanisme castellà que presenta una *s* situada entre dues vocals (a la qual el català pot fer correspondre una *ss* o una *s*), és natural que no sempre ensopeguem a donar-li la *s* que li pertany de portar segons la seva etimologia; i d'aquí prové el nombre considerable de mots d'origen erudit que pronunciem, i àdhuc escrivim sovint, amb *ss* en lloc de *s* i viceversa:

Adhessió, cohesió, explossió, explossiu, exclussió, corrossiu, centèssim, mil·lèssim, centesimal, infinitesimal, apoteosis, crissis, assil, basilica, nassal, entussiasme, Eusebi, Cèssar, Àssia. Les grafies correctes són : *Adhesió, cohesió, explosió, explosiu, exclusió, corrossiu, centèsim, mil·lèsim, centesimal, infinitesimal, apoteosi, crisi, asil, basilica, nasal, entusiasme, Eusebi, Cèsar, Àsia*.

Admissió, admissible, presió, impresió, agresió, agresiu, discussió, disolut, premisa, abscisa. Les grafies correctes són : *Admissió, admissible, pressió, impresió, agressió, agressiu, discussió, disolut, premissa, abscissa*.

En els mots d'origen erudit, per a la recta escriptura de *s* i *ss* entre vocals, no havem, doncs, d'atenir-nos a la pronunciació, sovint defectuosa, sinó a l'etimologia, i a l'ortografia etimològica subordinar llavors la pronunciació.

II. — Gairebé tots els mots d'origen erudit que presenten una *z*, els pronunciem amb *ç* en lloc de *z*. Això és degut al fet que al so de *z* castellana correspon normalment en català el so de *ç* : com a *zócalo, záfiro, azufre, plaza* corresponen *sòcol, safir, sofre, plaça*; així a mots com *zona, rizófago, ozono, topacio* creiem que han de correspondre *çona, riçofag, oçono, topaci*.

Heu's aquí els principals mots en què la z és habitualment pronunciada ç : zebra, zèfir, zelador, zenit, zigodàctil, zigomàtic, zimasa, zitzània, zodíac, zona, zoològic (i tots els començats en zoo), amazona, àzim, coriza, ozon, piezòmetre, rizòfag, sizígia, topazi, trapezi, trapezoide, azoic (i tots els acabats en zoic), protozoari (i tots els acabats en zoari).

Molts d'aquests mots han estat sovint escrits amb ç o c en lloc de z : çona, amaçona, cimasa, etc. Avui, sortosament, ja s'han anat bandejant de la llengua escrita totes aquestes grafies errònies. Però resten encara, en la llengua parlada, les pronúncies errònies : zona, amazona, zimasa, etc., rares vegades els sentim pronunciats correctament, ço és, amb s sonora i no pas amb s sorda. No cal dir que hauríem de posar a evitar aquestes pronúncies errònies la mateixa cura que posem a evitar, en la llengua escrita, les grafies corresponents.

Perquè no basta que combatem les grafies dolentes de la llengua escrita; ens cal combatre igualment les pronúncies errònies de la llengua parlada; no ens havem de contentar a escriure zona en lloc de çona, sinó que ens havem d'esforçar a pronunciar zona i no pas çona. Així mateix ens havem d'esforçar a pronunciar m i no pas n en mots com redemptor, redempció, consumpció, sumptuós, peremptori, i l doble i no pas l simple en mots com al·legar il·lustre, col·legi, expel·lir, anul·lar. — POMPEU FABRA.

Documents

MISSATGE DEL PRESIDENT DE LA MANCOMUNITAT. — Missatge del President de la Mancomunitat, En Josep Puig i Cadafalch, als Diputats per Catalunya en pendre possessió de la presidència, el dia 12 de setembre de 1919. — Per tradició santificada pel gran valer de l'home que s'assegué en aquest setial, el

President novament elegit, en una mena d'improvisat missatge, ha d'assenyalar la ruta que projecta, perquè vosaltres l'estudieu i rectifiqueu; tal com, quan s'inicia un camí, assenyalats l'origen i el milliar final, vénen els estudis i plans dels enginyers.

La darrera jornada de la lluita. — La ruta a fer en la tasca pròxima no podem dir que sigui la prossecució de la passada : en els jorns que vénen hem de córrer els segments darrers d'una gran trajectòria, la fi de la qual ja és pròxima. La vèiem i vàrem creure tocar-la, i aquesta fi no és altra que el plantejament de l'Estatut que votàrem en les darreres jornades i juràrem tots mantenir, i, amb nosaltres, tots els Municipis de Catalunya, i en pro del qual, sense fer d'ell un dogma ni una fórmula intangible, votà la immensa majoria de la terra, diré, per lo minúscul de l'excepció, tot Catalunya.

I a aquesta jornada darrera hem arribat amb els anys, portant per guiatge paraules i obres del mestre amic i desaparegut de la terra i amb qui havíem seguit plegats una mateixa via. I a l'atansar-nos a la fi hem de bastir idealment i materialment la ciutat nostra, assenyalant amb l'arada son nou perímetre i dic-tant les lleis i aixecant el temple i fitant el bosc sagrat on floreix l'ideari de l'esdevenidor, arrencant els carreus no de la pedrera informe, sinó de terra, on són colgats. Que nosaltres no hem peregrinat pel desert com jueus cercant una ciutat aliena, ni com Eneas, foragitat de la ciutat pròpia, hem hagut de bastir-ne en terra estranya, sinó que, envaïda materialment i espiritualment la nostra, hem d'assolir la reconquesta del propi solar i de la pròpia ànima i acomplir amb uns anys l'endarreriment degut a segles de propi desconeixement i d'abandó, arrossegats, junyits al carro d'altri.

És l'hora del màxim esforç. — Però la llei del nostre esforç, que podia ésser una línia contínua, segons la qual ens moguéssim lentament, ve pertorbada per la fi de la gran guerra.

No espereu que puguin viure els pobles decadents, amortits,

que com a ombres vaguen en les portes infernals. No serà possible la prolongació de la vida somorta de les ciutats del XVIII.^a

Ens despertarà una lluita formidable comercial i industrial, i ens despertaran també els clams de la lluita social en què tot un estament germà nostre reclamarà imperiosament sos drets al benestar comú.

Ha acabat la gran guerra amb la victòria per la qual tants milers de catalans han donat llur sang, i ve la pau, que sacrificarà altres tants milers si no ens preparem per a la nova lluita.

És l'hora d'un gran esforç.

Penedim-nos de no haver sentit fortament abans l'ansia de gastar, fins amb bogeria, per donar a Catalunya tota l'organització que cal als pobles moderns. Ho férem, més del que consentia el parer d'altri, en vies de comunicació i en ensenyança i en l'àrea geogràfica que podíem. ¡Oh, si ens hagués estat possible fer-ho per tot Catalunya!

Avui l'esforç serà doble : el preu de les coses s'ha doblat; el que podia ésser hisenda pública té ja amo, i cada dia més s'agreuja l'esforç necessari.

Jo faltaria al meu deure si no us digués que sento la necessitat immediata d'un gran esforç econòmic, d'un gran esforç de reconstrucció. Cal fer el màxim esforç si volem salvar Catalunya i seguir la nostra tasca de tornar-la a si mateixa : si no, d'aquí a pocs anys estarem tan lluny d'Europa com els Estats que s'intervenien amb operacions de conquesta, que hipòcritament qualifiquem de policia; i no serà possible ni el comerç, ni la indústria incipient, ni els afanys per la nostra cultura. No podem dir anem a continuar, sinó a començar : hem de fer en quatre anys el que no feren les generacions passades, si volem imposar el dret que tenim a la llibertat que demanem.

El programa que vull sotmetre-us, i que serà programa de tots si el Consell hi dóna son assentiment, com espero, és ben precís.

Acabar les carreteres de tot Catalunya, fent que el carro arribi a tots els Municipis catalans.

Acabar els telèfons.

Fer la xarxa de ferrocarrils secundaris.

Fer els camps i els ports d'aterrissatge per a l'aviació civil.

Hem de sanear les grans extensions fangoses dels nostres rius, de l'Ebre al desguàs del Fluvià sobre d'Empúries.

Hem de repoblar els erms de les nostres muntanyes.

Hem de fundar la Universitat catalana, sobre la universitat autònoma o sense ella.

Hem de fundar allò que el professor Bertacchi reclamava per a Trieste : la Universitat de la Mar; la Universitat de l'expansió, completant la Universitat de la indústria : l'Escola Naval; la gran Escola de Comerç; el Museu de l'Exportació i el Seminari del comerç colonial per cercar les rutes perdudes del comerç antic cap a l'Orient mediterrani, i cap a l'Àfrica i cap a l'Amèrica.

Hem de conèixer tota la terra, acabant ràpidament el mapa geogràfic i geològic.

Hem de sondar el subsòl per conèixer sos tresors miners i hidràulics.

Cal veure aixecades i funcionant les Escoles de Comerç i les Escoles d'Indústries; a Tarragona, a Girona, a Lleyda, a Reus, a Figueres, a Tremp, a Viella, a Tortosa.

Hem de construir fins a quaranta Biblioteques per a les ciutats i viles catalanes.

Hem de fer arribar per tot l'ensenyament ambulant i per correspondència.

Hem de crear institucions complementàries on es nacionalitzin en la ciència i en la pàtria els mestres d'ensenyament primer, i hem de preparar el règim d'aquest ensenyament intentant la intervenció, mitjançant garanties, en l'edificació escolar.

Hem de desenrotllar la múltiple acció de la Comissió d'Educació Popular.

Hem de crear Camps experimentals, i estendre l'ensenyament agrícola ambulant i periòdic per tot Catalunya, i completar els grans laboratoris centrals.

Hem d'organitzar el Servei Meteorològic.

Hem de començar l'Escola Zootècnica.

Hem d'organitzar la beneficència i la sanitat construint hospitals, instant el sanejament de les urbs i de les cases, i destruint les vergonyoses endèmies. Hem de fundar l'Institut de Ginecologia i la Clínica d'Observació de Malalties Nervioses.

Per a aquesta obra tenim la preparació. — Per fer aquest programa, per donar aquesta immensa gran batalla, tenim l'estat major preparat. Tenim el rudiment de cada un dels orgues d'aquest gran organisme, la Catalunya futura : cal sols la vida perquè automàticament creixin i es desenrotllin.

La Institució de Propaganda de Catalunya. — Veig dues grans institucions noves a formar.

Hem de crear la Institució de Propaganda de Catalunya.

La nostra terra és encara desconeguda pel món i cal expandir son coneixement. L'Estat delega contínuament, per representar-lo fora de Catalunya, homes no catalans o homes que es disfressen de no catalans. El record de l'assistència d'Espanya a les Exposicions universals, ho és de tristesa i de vergonya. Sovint l'assistència a Congressos i Conferències internacionals en nom de l'Estat és d'homes externs a la ciència o que habiten sos ravalis.

Hauríem d'intervenir la premsa estrangera en ses informacions contràries i enemigues de Catalunya. La cooperació a les revistes estrangeres podria fàcilment ésser estimulada.

Una selecció de la nostra literatura, metòdicament i contínuament traduïda, fóra un èxit literari.

Ho fóra també el d'un sector de la nostra ciència.

No cal dir la transcendència d'ésser coneguts del món : cal només veure els esforços fets pels pobles que ara han recobrat llur autonomia, i pensar les conseqüències per al nostre comerç material i espiritual. Conèixer i ésser coneguts! Veu's aquí una tasca a fer. L'Institut d'Estudis Catalans l'ha començada amb l'intercanvi extraordinari de ses publicacions. Els cursos

monogràfics i d'intercanvi n'han estat una primera conseqüència : d'ells ha vingut l'atenció fixada per governs estrangers sobre la nostra ensenyança, i l'assistència d'alumnes forasters i estrangers a les seves aules.

Tenim, per a fomentar-ho, un gran factor : les colònies de Catalunya escampades pel món, que cada dia pregunten nous lligams amb la pàtria. Hi ha després els pobles petits i els pobles acabats de formar, plens de simpatia per Catalunya.

Tot realitzant-la, aqueixa Institució es determinaria i concretaria.

La Institució de Política Social. — No podem oblidar després la Catalunya país d'ansietats febroses i país receptacle de tota inquietud, fins de la follia.

Jo reprovó tot crim que aquesta febre produeixi; però no sé preferir al foc, que pot abrandar-ho tot, la glacial quietud de l'estepa o del desert, en què tot ja és mort o que viu encara les tristeses econòmiques del latifundi romà o del domini feudal irregular del polític absent o de l'usurer massa present. L'atzar una vegada em portà a dirigir una obra a Madrid, i cada dia enyorava l'activitat i la vida dels nostres paletes anarquitzants.

Però, homes de govern, hem de prevenir que la millora obrera feta sense mesura pot destruir la indústria que tots hem format i ésser la ruïna i la mort de tots.

El nostre problema social no és nihilista amb les fantasies místiques de la Rússia. El nostre problema social és clar i positiu com plantejat en terres llatines. Cal intentar intervenir-lo amb lleialtat, però sobretot amb claredat. Hi ha dues solucions: tots pobres, és la solució russa; tots rics, és la nord-americana i ha d'ésser la catalana.

El nostre treballador rendeix una part sols del que pot rendir; instruïm-lo, donem-li utilitat modern perfeccionat que es salvi l'esforç. La mà d'obra americana, la més cara del món, no representa més que el 18 per 100 de la valor de la mercaderia, mentre que la francesa representa el 32 per 100. ¡Què no rendiria,

amb una satisfacció interior, el nostre obrer! ¡Quin marge econòmic per a la concòrdia! No és fàcil el problema, però n'hi ha prou amb plantejar-lo per a posar-se en camí de la solució.

Cal portar a la realitat una Institució que estudiés cada qüestió plantejada i l'estudiés tècnicament; veiéu els límits on es pot arribar, fitats per la competència exterior, i proposés l'arranjament interior per a arribar-hi : l'arranjament tècnic i comercial. Sé que una part de les solucions serien encara utòpiques; però de la utopia en ve la realitat pura. L'estudi sol vol dir amor, i l'amor ha faltat en aquests problemes. Ha volgut resoldre'ls el primer arribat, polsós encara del camí, sense haver vist cap fàbrica, sense conèixer les angúnies dels qui creen la Indústria ni conèixer l'obrer en la vida real. ¡Què no faria una Institució que treballés modestament, però cada dia, sols per conèixer i amar!

No tenim autoritat de govern, però tenim una autoritat moral. I és el nostre deure aixecar la veu en la batalla, cridant que pot en ella morir l'actual moment de Catalunya, com la del ciutadà de Florència que apaivagà els lluitadors prevenint-los que llurs dards i llurs pedres podrien rompre les grans obres meravelloses de la Llotja dels Lanzi.

No tenim autoritat de govern per a manar, però la tenim per a clamar i pregar. I tots els obrers en lluita, tots els sindicalistes militants, tots els patrons que encara es preparen per a la definitiva topada, tots són catalans, i ni un pot ésser-nos indiferent i aliè. No ens és aliena cap cosa humana, i amb més força podem repetir que no ens és aliè res de la pàtria. L'obrer no està habituat a ésser atès amorosament. Catalunya hauria de donar aquest exemple d'amorositat al món.

L'estudi imparcial inspira simpaties. I hem de donar garanties d'aquesta imparcialitat. Jo dic als catalans : Temeu les mans cegues bolxeviques que, com a Rússia, podrien portar la barbàrie a tot Europa; però temeu també el patró ineducat, sense tècnica, enriquit ràpidament, d'una moral primitiva, que cerca augmentar, sia com sia, les ganàncies.

Catalunya és una zona d'Europa devastada. — Hem d'empendre la restauració del país amb l'activitat dels països devastats. El nostre no ho ha estat per la guerra actual, però ho és pels mals governs i pels governs indiferents i hostils. No oblidem que en documents de les darreries del segle XIX, en documents oficials, les Institucions de l'Estat allegaven el dret de conquesta sobre Catalunya. Tenim encara com un govern d'ocupació. A les terres devastades han desaparegut tots els serveis públics : aquí podem dir que no hem tingut mai altra cosa que la que hem fet amb les pròpies mans. No podem anomenar servei d'obres públiques les faixes de terreny fangoses i ericades de muntanyes que creuen el país. No podem dir escoles aqueixos llocs vergonyosos on la infància aprèn, amb cantarella inútil, explicada amb llenguatge que no entén, el que la bona voluntat del mestre vol ensenyar. No podem dir Universitat els llocs on es recita per repetidors la ciència que s'elabora lluny, ben lluny!, on es migren quelques savis solitaris abandonats, sense mitjans d'estudi i sense estres de treball. Una gran part del país no té ni ferrocarrils ni camins, ni altra acció de l'Estat que la parella de guàrdies civils o l'agent d'apremi que s'incauta de la finca abandonada. Una part de Catalunya no té més accés que per França. Ni tan sols coneixem el país geogràficament, que l'Estat no ha tingut temps de fer un mapa geogràfic.

Tots els pobles tenen jornades històriques de llur reconstrucció estatal. No les trobareu, a Espanya, amb relació a Catalunya, les que foren per a França grans jornades de Lluís XIV i de Napoleó.

El problema econòmic. — ¿Com podem realitzar aquest somni, que sembla de fantasia?

La Mancomunitat fou creada per unir l'esforç de tots els catalans, repartint per tot Catalunya la riquesa avui concentrada a Barcelona.

Barcelona representa un 68 per 100 de la riquesa de Catalunya. Sols pel contingent representa un augment de més d'unes

cinc centes mil pessetes anuals. Aquest augment natural creixeria per l'impuls de la nostra acció. Avui és ja considerable l'augment anual per telèfons i arbitri de carreteres. Caldria sumar-hi l'economia a obtenir amb la fusió de serveis.

La Mancomunitat començà no tenint més hisenda que el donatiu de les Diputacions Provincials. Seguí després amb un impost modest sobre utilitats. L'any passat augmentàrem aquesta quantitat amb una part de contingent cobrable directament als pobles. Teníem així ja una Hisenda incipient.

Hi ha una jornada més, i és passar la total hisenda de les Diputacions a la Mancomunitat, reduint aquelles als serveis a què la llei les obliga. Tindríem, així, la base sòlida d'un gran emprèstit.

A aquest es podria sumar l'esforç que exigiríem als pobles directament interessats, i el que recaptaríem de l'Estat del que és just retorni a la part del país de major força contributiva.

Per la cultura intensa a l'Autonomia. — Hauríem, així, fet un nou pas cap a l'Autonomia : Catalunya tota enriquida, Catalunya arribada a la civilització, sentiria encara més fort el seu anhel de llibertat.

Avui, a la balança, podem posar-hi sols una part de Catalunya : llavors fóra Catalunya tota la que pesaria.

Cap parlament podria desconèixer la realitat de la terra deslliurada. Seria sols aquest acord un nou clam, un crit més alt, més estrident, un «volem» més imperatiu. I la fusió patriòtica que inundaria Catalunya fóra el castell que en avant la defensaria. Recordo les paraules d'un antic amic, el director de l'Oficina de les Nacionalitats, avui President del Consell Nacional Suprem de Lituània : «contra el bolxevisme no hi ha més antídoto que el patriotisme nacional dels pobles».

El patriotisme és encara garantia de bon govern. I fets passats han demostrat com sols pel patriotisme la nostra Barcelona i Catalunya s'alliberaren d'una gran catàstrofe, sense que després cap mesura de govern hagi estat presa per fer la pau

durable. El patriotisme nostre és una garantia de civilització. Ho prova tota la nostra obra realitzada.

Jo no crec que ni una sola veu s'aixequi aquí contra els desigs de tot Catalunya. Tots, cadascú en son grau, en son matis, tenen llur patriotisme català.

Una quantitat petitíssima deixà sols d'emetre son vot per Catalunya. Ni una veu s'aixecà contra ella en l'Assemblea de Diputats de la Mancomunitat, Diputats a Corts i Senadors.

Jo espero que l'Estatut, unànimement aclamat, serà, en son sentit general, encara, la llei de tots.

I ara deixo aquest lloc per asseure'm al banc del Consell, esperant la vostra adhesió unànime a l'esforç d'acabar la Catalunya, convertida tota en ciutat, recobrada la llibertat que volem.
— J. Puig i Cadafalch.

Informació

Obituari

LLUCIÀ POINCARÉ. — El telègraf ens ha comunicat la mort de l'il·lustre home de ciència francès Llucià Poincaré.

Havia estat rector de la Universitat de París i era germà de l'ex-president de la República Francesa Raimon Poincaré.

Nasqué a Bar-le-duc el 1862, i entre les seves obres cal esmentar *L'Electricitat i la Física moderna*, la qual pot considerar-se com a producció de volada dintre de la moderna ciència.

Era, demés, un bon amic de Catalunya. Quan el Govern francès féu a l'Institut d'Estudis Catalans el present del seu esplèndid donatiu, En Llucià Poincaré, en nom del seu germà, el cap de l'Estat, i del Ministeri d'Instrucció Pública de França, vingué a Barcelona a fer-ne remesa, junt amb diferents honoraments per a les més principals persones de la intel·lectualitat catalana.

Durant la seva estada a la capital catalana s'informà minuciosament del nostre moviment de Renaixença. Les relacions amb ell

serviren molt per a refermar la intel·ligència entre l'espiritualitat catalana i la francesa.

Havia professat als Cursos d'Intercanvi i era membre corresponent de la Secció de Ciències de l'Institut.

Descansi en pau l'eminent amic de la pàtria catalana.

LHERMITE-SAVINIEN. — Una lletra del nebot d'En Mistral ens fa sabedors de dues morts sentidíssimes: la de la vídua Mistral i la del Sr. Lhermite-Savinien, el «subre-capoulié» de la Provença.

Aquest home eminent, que tant havia treballat pel respecte a la tradició provençal, acaba de morir, fa dos mesos tan sols, als setanta set anys, després d'una vida de lluita constant ennobrida pel treball, digníssima per l'ideal que cobejava de realitzar.

Obra pacient, obra de reconstructor, de recercador. Així fou la de Savinien. Eminent pedagog, prestigiós filòleg, ell fou qui tingué la iniciativa sortosa de distribuir *Li Santo* (el cant de *Mireio*) a les escoles de la Provença per a servir de premi als escolars; qui professà cursos de llengua provençal, explicant a la vegada història i literatura de la terra; qui publicà tractats de filologia provençal, entre ells una *Gramàtica*; algunes antologies de poetes i prosadors felibres, i un poema en bella llengua d'Oc: *Le Lionide*. Obres, totes elles, que varen donar-li tal autoritat que cap tractadista, en voler parlar de llengua i literatura provençals, ha pogut prescindir de seguir els camins que havia obert el difunt Savinien. La seva competència ha estat reconeguda per les més eminentes personalitats de la intel·lectualitat francesa, entre elles En Maurici Barrés; i àdhuc el mateix Mistral, considerant la tasca de Savinien transcendental per al seu país, s'avingué a esmenar les proves d'impremta de les seves obres filològiques, a fi que pogués donar-li més ràpida eixida.

Amb la mort de Savinien la Provença perd un dels homes que més havia treballat per ella i de la col·laboració dels quals més podia esperar el renaixement del país gemà. Aquest renaixement que nosaltres catalans també hem tingut, i de l'esplendor del qual veiem ara l'inici a Catalunya.

Que el nom de Savinien, per la pèrdua del qual planyem la Provença, sigui un estímul per als seus compatricis amadors de la completa possessió de les tradicions de la pàtria provençal.

La seva bibliografia la formen les obres següents:

Anthologie félibrèenne des poètes (1876); *Anthologie félibrèenne des*

prosateurs (1878); *Grammaire provençale* (1897); *La Lionide* (1911), prologat per Mistral i Barrés; deixa escrites *Firmin e Teste d'or*, un llibre sobre *Provençalismes*, una *Istori de la litteraturo d'Oc*, i una *Istori de la Gleiso*, inacabada, i diversos articles en diferents periòdics. Esmentat i seguit per Lacostre, Pastre, Koschwitz, i tots els filòlegs i romanistes contemporanis.

Organismes de govern

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA. *Departament d'Agricultura. Serveis de Ramaderia.* — *Concurs per a la millora de l'espècie asinal. Primer Concurs en la comarca Ausetana.* — La Mancomunitat de Catalunya, desitjant contribuir a la millora de la Ramaderia nacional, anuncia un Concurs de reproductors de l'espècie asinal, de la raça catalana, varietat ausetana, a la comarca de Vich.

El Concurs es celebrarà a la ciutat de Vich, a la plaça de Balmes, el dia 5 d'abril de 1920, a les nou en punt del matí.

El Concurs es regirà per les següents bases:

1.ª Els ramaders que menin bestiar al Concurs hauran d'ésser veïns d'un dels municipis de la comarca, que pels efectes de la producció asinal la formen els següents:

Vich, Balenyà, La Bola, Brull, Castellcir, Centelles, Collsuspina, Folgaroles, Gurb, Malla, Manlleu, Masies de Roda, Masies de Sant Hipòlit de Voltregà, Masies de Sant Pere de Torelló, Montanyola, Olost, Orís, Oristà, Osormort, Perafita, Pruit, Sant Quirze de Besora, Roda, Sant Agustí de Lluissanès, Sant Bartomeu del Grau, Sant Boy de Lluissanès, Sant Hipòlit de Voltregà, Sant Joan de Fàbregues, Sant Martí de Centelles, Sant Martí de Riudeperes, Sant Pere de Torelló, Santa Cecília de Voltregà, Santa Eugènia de Berga, Santa Eulària de Riuprimer, Santa Maria de Besora, Santa Maria de Corcó, Sentfores, Seva, Sobremunt, Sora, Tabèrnoles, Taradell, Sant Vicens de Torelló, Tavertet, Tona, Torelló, Vilalleons, Vilanova, Vilatorrada, Vidrà, Alpens, Prats de Lluissanès, Llussà, Sant Martí de Bas, Estany, Moyà, Viladrau, Espinelves, Susqueda i Carós.

2.ª Els animals farà més de tres mesos que resideixin a la comarca i hauran de tenir de dos a dotze anys. Es considerarà que tenen dos anys si les dents de llet són rasades, i es tindran per més de dotze anys els que presentin les pales triangulars.

3.ª El tipus asinal que es desitja premiar és el que respon als següents caràcters:

En el guarà, el cap de perfil recte, les arcades orbitàries molt prominents, la continuació de les crestes dels parietals trencada en el punt de convergència, trobant-s'hi immediatament un tubèrcul; cresta del parietal ben molsuda. El llagrimai i zigomàtic un poc deprimits, però al concórrer a la formació de l'òrbita s'aixequen i avancen lleugerament.

Els nasals, a la llur base, s'expansionen en una gran extensió; a la meitat, aproximadament, de sa llargada, s'estrenyen per a tornar-se a eixamplar en el lloc on s'articulen amb el petit maxil·lar. Els grans maxil·lars, fortament deprimits en unir-se amb els nasals. Mandíbula inferior molt grossa; el caire de la barba, en la seva part mitjana, regularment cilíndric. La testa llarga i ampla; tota ella grossa.

En la somera, el perfil és també recte en la part mitja del cap, però els frontals, essent lleugerament convexos en sentit longitudinal, fan que el perfil del cap, en ambdós costats, sigui un poc amarranat i que un solc bastant profund parteixi la testa en dues meitats. Tots els altres caràcters dits pel guarà són presents en la somera, però més afinats.

Les orelles, llargues, mogudes, que siguin portades orgullosament. El coll, gruixut en el guarà, no tant en la somera. Les costelles regularment arquejades en el guarà, un poc aplanades en la somera. Del guarà s'exigirà, sobretot, uns davants ben portats i per a la somera, darreres i ventre ben amples. Bona llargada. Aploms regulars. Pelatge, anant del color de pansa a un negre mal tenyit; al voltant dels ulls, al morro, baix ventre, entrecuix i sota l'aixella pèls argentats que es continuen amb el pelatge general per una zona de pèls castanys.

	<u>Metres</u>
Talla mínima dels guarans.	1'46
Talla mínima de les someres.	1'40

4.ª Els animals malalts no es deixaran entrar al Concurs, i els que presentin tares o defectes que el Jurat estimi transmissibles a la descendència, seran desqualificats.

5.ª Dintre l'enclòs on es celebri el Concurs, els propietaris o conductors d'animals hauran de subjectar-se a les ordres que doni el Jurat.

6.ª Per a menar animals a aquest Concurs, no és necessari sol·licitar la inscripció. Abans de l'hora, a cada animal que vagi entrant al Concurs se li penjarà al coll un número d'ordre.

7.ª L'examen de reproductors es farà amb les normes següents:

	Màxim de punts que pot merèixer	
	El guarà	La somera
Cap.....	5	4
Orella.....	2	2
Expressió de la mirada.....	3	2
Coll.....	2	1
Espatlla.....	3	2
Pit.....	3	3
Espinada.....	3	3
Ventre.....	2	5
Anques.....	4	5
Cames del davant.....	2	2
Cames del darrera.....	3	3
Orguens genitals.....	2	2
Total.....	34	34

8.ª De seguida que els animals siguin judicats, es farà públic el veredict.

9.ª Per aquest Concurs els premis són:

	Pessetes
1 per a guarà.....	2,500
1 per a guarà.....	1,500
10 per a someres, a 50 pessetes cada un.	5,000
Total.....	9,000

10.ª Els premis es donaran tots o no, a criteri del Jurat.

11.ª Acabat el Concurs, els propietaris d'animals podran cobrar la quarta part de l'import del premi. La resta es farà efectiva si el propietari accepta i aconpleix les següents impositions:

- a) Deixar marcar amb un botó l'orella esquerra de l'animal.
- b) No vendre els reproductors, fora de la comarca, fins haver complert les condicions que segueixen. No obstant, la venda podrà realitzar-la dintre la comarca, donant-ne compte als Serveis de Ramaderia de la Mancomunitat. Si el nou comprador es fa càrrec de les obligacions contretes amb la Mancomunitat per l'anterior propietari, podrà aquell cobrar la resta del premi.
- c) Cada guarà haurà de cobrir de franc 50 someres. (Es donaran instruccions.)
- d) Les someres premiades hauran d'ésser cobertes per un guarà

premiat. En néixer el pollí, s'avisarà als Serveis de Ramaderia de la Mancomunitat. El pollí serà marcat a l'orella dreta i inscrit al *Llibre de reproductors selectes de la Mancomunitat*, tenint, demés, preferència en els successius Concursos.

e) En cas de mort dels reproductors, el propietari del guarà cobrarà a prorrata de les cobricions que l'animal hagi realitzat. El propietari de la somera, a proporció dels mesos del prenyat.

f) Les entitats agrícoles de la comarca (Cambres, Sindicats, etcètera), poden a qualsevol moment comprovar si els propietaris d'animals premiats compleixen amb allò a què s'han compromès.

12.ª L'incompliment de les esmentades obligacions comporta la renúncia a cobrar la resta del premi.

13.ª Els animals premiats no podran ésser presentats a altres Concursos per a obtenir premis de la mateixa categoria, però sí per a optar a premis superiors del que han merescut.

D'aquí a dos anys es tornarà a celebrar un Concurs com aquest.

AJUNTAMENT DE BARCELONA. — *Llegat.* — L'Alcaldia ha rebut la suma de 785,133'85 pessetes, import de part del llegat que deixà a l'Ajuntament de Barcelona, per a fins d'ensenyament, D. Pere Vila i Codina, català, resident a Rosari de Santa Fe.

El total del dit llegat, que ascendirà aproximadament a un milió líquid de pessetes, serà destinat, segons acord consistorial, a la construcció d'un edifici per a escoles públiques que portarà el nom del generós donant i que es construirà en el solar propietat de l'Ajuntament situat al costat del Palau de Justícia i que comprèn tota la illa limitada pels carrers de Saló de Sant Joan, Vilanova, Almogàvers i Roger de Flor.

Per l'Assessoria tècnica de la Comissió de Cultura s'està procedint actualment a la confecció del corresponent projecte, que serà aviat sotmès a la consideració del Consistori.

La quantitat abans esmentada fou immediatament dipositada per l'alcalde al Banc d'Espanya, i únicament podrà disposar-se'n per al pagament de les obres de construcció del dit edifici.

Banyes de mar per als alumnes de les Escoles de Barcelona. — És el títol del fascicle que acaba de publicar la Comissió de Cultura de l'Ajuntament. Està publicat molt acuradament : en bon paper, bells tipus de lletra i amb un fotogravat en cada plana que n'ocupa

la meitat, donant així una confirmació gràfica al que es diu en la redacció de la Memòria sobre el tema que encapçala el llibre. Parla en diferents capítols de la necessitat que tenen els nois de Barcelona d'una acurada educació física; de les obres d'educació física de l'Ajuntament; de la institució dels banys de mar per als alumnes de les escoles de Barcelona; de llur organització; de la necessitat que té la infància de Barcelona d'una urgent cura higiènica; de la cura i del clima marítims; del bany de mar; del bany d'aire; del bany de sol, dels bons resultats que han donat els banys de mar als alumnes de les escoles i del bon resultat d'ordre moral dels banys de mar.

Cada capítol està perfectament raonat i clarament escrit, i per a major claredat és escrit en català. Alguns dels temes estan demostrats amb dades obtingudes amb la inspecció personal de cada petit banyista, abans, durant i després de la temporada dels banys.

És interessant la matèria que tracta el fascicle i l'acte de fer-ne part al públic per a propagar la institució municipal dels banys de mar i l'acte higiènic i terapèutic d'aquests banys, que tan profitosos resultats donen sempre.

Exposició històrica de plànols de la ciutat. — Ha estat inaugurada al Palau de Belles Arts, l'exposició pública de plànols de la ciutat i notes gràfiques que en fan referència, existents a les oficines tècniques i arxius municipals.

L'exposició ocupa cinc sales del primer pis, a l'esquerra. És molt interessant.

Tots els que assistien a l'acte van celebrar molt la bella pensada d'aplegar i exposar tan curiosos i importants documents, que constitueixen una història gràfica de la nostra ciutat.

La Comissió municipal de Foment, aprofitant l'ocasió de l'aplec de tan interessantíssims documents, es proposa fer reproduir, en grans fototípies, els més importants, i formar-ne un gran àlbum que serà una executòria preciosa i esplèndida de l'antigor i de la grandesa de la ciutat.

Monument a Guimerà. — En virtut del corresponent acord consistorial, l'Alcaldia, a proposta de la Comissió de Cultura, ha designat les persones i entitats que han de formar la Comissió encarregada de l'erècció del monument que perpetui la memòria de l'insigne dramaturg D. Angel Guimerà.

Concurs de Caramelles. — La Ponència de Cerimonial i Festes de l'Ajuntament recorda a les rondalles i chors que desitgin pendre part en el Concurs de Caramelles que el termini per a la inscripció acabarà el dia 24 de març a la una de la tarda.

Els premis que es concedeixen són : un de 500 pessetes; dos de 100; dos accèssits de 50 i quatre accèssits de 25.

Les inscripcions, que són gratuïtes, s'han d'efectuar a l'oficina de Cerimonial de l'Ajuntament (baixos de les Cases Consistorials).

Nova Escola «Lluís Vives». — El diumenge, dia 28 de març, al matí, hi hagué a la barriada de Sans una festa popular per solemnitzar l'acte de posar la primera pedra d'una nova escola que l'Ajuntament fa construir en aquella populosa i característica població obrera.

Era pel mes de maig de 1918 que, després d'una tanda de conferències explicant al públic la conveniència de demanar una «escola formosa», el diumenge, 12 de maig, es va organitzar una manifestació popular amb les criatures de les escoles i representacions de totes les entitats de la barriada que, alçant teles amb rètols al·lusius a l'acte, es dirigiren a la Sala de Cent, on remeteren a l'alcalde la petició d'una escola nova per a la barriada de Sans. La petició fou acollida amb gran simpatia.

L'Ajuntament, en sessió de 27 de novembre de 1919, va acordar construir una Escola Graduada per a pàrvuls, nens i nenes, al solar que posseeix prop de la Riera Blanca, afegint-hi unes parcel·les del voltant perquè tingués el solar una forma regular. Acordà un pressupost de 560,872'21 pessetes per a construir el projecte traçat per l'arquitecte municipal Sr. Goday; també, que s'anomenés «Escola Lluís Vives», com a homenatge al gran filòsof català d'aquest nom.

Acabat tot l'expedienteig i en vies d'execució l'obra, el diumenge esmentat es va posar la primera pedra solemnialment. Es reuniren a la plaça d'Espanya els nois de les escoles d'aquella barriada, amb llurs estendards, precedits d'una gran tela que deia: «Nens, estimeu l'escola.»

Una secció de guàrdia municipal de gran gala, la Banda Municipal i l'Ajuntament en corporació van seguir aquella llarguíssima via del carrer de la Creu Coberta i de Sans. Molts dels balcons del curs estaven endomassats. Arribaren a la Riera Blanca, a la finca de Can Rius, on s'alçará l'Escola nova Lluís Vives.

Hi havia una gran gernació. L'Ajuntament, representat per

l'alcalde, Srs. Giralt, Jordà, Nicolau, Puig Esteve, Balanyà, Laporta, Montaner i el cap de la Secció de Governació, Sr. Lloret, pujà a l'estrada, o tribuna, juntament amb la representació de les entitats de Sans. Al peu de la tribuna hi havia les criatures de les escoles.

El Sr. Lloret llegí els acords consistorials sobre la fundació de l'Escola nova.

En Marian Rexach, de la Comissió gestora i representant del deganat de mestres de Barcelona, remercià a l'Ajuntament l'haver atès tan aviat la petició de la Comissió, que seguirà actuant en la seva campanya pro-escoles. És aconsolador aquest espectacle popular festejant la pròxima Escola. És d'esperar que el Municipi seguirà per la via empresa amb aquest acte. Visca l'Escola nova!

En Joan Drets, de la Comissió gestora i president del Círcol de Sans, recomanà a l'Ajuntament que, mentre es construeixi l'Escola nova Lluís Vives, faci una visita a les escoles existents i en trobarà que són indignes de la cultura de la ciutat. Cal que tots els districtes de Barcelona segueixin la campanya pro-cultura. Confiam tots que l'Ajuntament escoltarà les peticions del poble. És avui un dia de joia per a nosaltres, ja que comencem l'Escola nova que ha d'ésser una fornal de cultura i treball.

En Francesc Bonete, de la Comissió i representant de les societats cooperatives, també pronuncià paraules de satisfacció per haver arribat al començ de l'obra.

En Casimir Giralt, president de la Comissió municipal de Cultura, en nom d'aquesta recorda la manifestació pro-escola i felicita la barriada perquè ja ha trobat satisfacció als seus desigs, amb una realitat esplendorosa, com serà l'Escola nova.

L'alcalde, D. Antoni Martínez Domingo, digué que s'anava a posar la primera pedra d'una Escola que reuniria totes les condicions higièniques i pedagògiques, com ho seran totes les altres que s'aniran fent per acabar amb aquestes escoles infectes que tenim actualment. Aquesta obra de reconstitució escolar ha d'ésser lenta, però esperem que serà sòlida i de grans resultats per a la cultura catalana. Aquests «grups escolars» que anem bastint formaran ciutadans sans de cos i d'esperit i formaran la nova generació de fervents patriotes.

Cal que s'intensifiqui aquesta agitació en pro de la cultura, perquè sense aquesta la pàtria no pot ésser gran. Vosaltres vinguéreu

a demanar una escola i avui l'Ajuntament ve a posar la primera pedra d'aquesta Escola que serà el fogar de l'educació dels vostres fills i un planter de ciutadans dignes i cultes. És per mi una gran satisfacció el posar la primera pedra d'aquesta nova Escola que dediquem al gran pensador català Lluís Vives. Visca l'Escola nova!

Tots els oradors foren aplaudits i l'alcalde fou ovacionat en començar a parlar i quan acabà.

El solar, de 120,000 pams quadrats, estava delimitat per pals amb banderes. On hi correspon la façana hi havia esculpit aquesta llegenda : «Ciudadà : tu que cridares al teu govern : «Volem l'escola formosa», alegra't, que el teu cant ha fruitat. L'Ajuntament de Barcelona posa la primera pedra de l'«Escola Lluís Vives». — Diu-mege de Rams. Any MCMXX.»

Totes les representacions tiraren paletades d'argamassa al sot i la pedra hi baixà solemniament als sons de la música i els aplaudiments del poble.

A tot el poble se li repartí un fascicle, molt acuradament imprès, amb els antecedents de la fundació de l'Escola, la tramitació i l'acord. Hi ha una perspectiva, molt ben dibuixada, de la figura de la nova Escola i les traces de semisoterranis on hi haurà el menjador de la cantina escolar, la cuina, els serveis de dutxes i calefacció i tallers per a treballs manuals. A la planta baixa, ultra les sales de la Direcció i del professorat, hi haurà quatre grans aules per a pàrvuls i un porxo per a soplujar-s'hi en dies de mal temps. Al primer i segon pis hi ha en cadascuna de les sales de l'edifici una escola de nens i una altra de nenes, i un gran «hall» amb les entrades de tres aules que hi ha per cada escola a cada pis, havent-hi, demés, una gran sala auxiliar per a dibuix i labors de les nenes, les corresponents sales de professors i les destinades a guardar el material escolar. L'últim pis es reserva per a tallers on iniciar els escolars en les professions que hauran de practicar més tard, habitacions dels conserges i magatzem de material escolar.

La gran sala per a festes col·lectives, reunions amb els pares, exposicions, etc., es troba situada a l'extrem del pati i serà comú a totes dues escoles.

L'espai destinat a edificació és de 30,000 pams quadrats i en quedaran 90,000 per a jardins i patis d'esbarjo. L'Escola podrà servir per a 750 alumnes.

Centres docents i de cultura

ACADÈMIA CALASÀNCIA. — *L'autonomia universitària.* — Heu's aquí el programa del cicle de conferències que sobre aquest tema ha organitzat l'Acadèmia Calasància:

Dia 10 d'abril. Conferenciant : Dr. D. Antoni de la Torre del Cerro, catedràtic de la Facultat de Filosofia i Lletres; tema : «La autonomia de las antiguas Universidades españolas.»

Dia 16 d'abril. Conferenciant : Dr. D. Francesc Gómez del Campillo, catedràtic de la Facultat de Dret; tema : «Concepto y misión de la Universidad, dentro del régimen autonomista.»

Dia 21 d'abril. Conferenciant : Dr. D. Enric Soler Batlle, catedràtic de la Facultat de Farmàcia; tema : «L'autonomia universitària i el professorat.»

Dia 26 d'abril. Conferenciant : Dr. D. Tomàs Carreras Artau, catedràtic de la Facultat de Filosofia i Lletres; tema : «L'autonomia universitària i la classe escolar.»

Dia 30 d'abril. Conferenciant : Dr. D. Jesús Sánchez Diezma; tema : «La autonomía universitaria y la acción social.»

Dia 8 de maig. Conferenciant : Dr. D. Valentí Carulla Margenat, rector de la Universitat; tema : «La autonomía universitaria y las escuelas primarias secundarias y profesionales.»

Les conferències es donaran en el saló del Consell de la Universitat de Barcelona, a dos quarts de set de la tarda.

ACADÈMIA DE BONES LLETRES. — *Sessió.* — A l'última sessió celebrada per l'Acadèmia de Bones Lletres, l'acadèmic doctor Josep Maria Roca donà lectura de les ordinacions i capítols que es redactaren en l'any 1405 per la Confraria de la Santa Creu, anexas a l'Hospital del mateix nom, i de la qual fou el primer confrare el rei Martí.

Amb l'exhumació d'aquest manuscrit català ha donat a conèixer el Dr. Roca antics i curiosos costums, actualment ignorats i desapareguts fa segles, que serviran d'interessant material d'estudi als devots de la Història pretèrita de Catalunya en les seves relacions amb la beneficència.

ACADÈMIA D'HIGIENE DE CATALUNYA. — *Sessió.* — Dia 13 de febrer. Sessió inaugural. Dr. Salvat : «Evolució del concepte de l'educació física.»

L'apoplexia cerebral a Catalunya. — En una de les sessions científiques ordinàries celebrades per l'Acadèmia d'Higiene de Catalunya s'inicià la discussió del tema presentat en la sessió anterior pel Dr. N'Eduard Xalabarder, titulat : «L'apoplexia cerebral a Catalunya. Mitjans per a evitar-la i disminuir-ne la freqüència.»

El president, Dr. Soley, concedí, en primer lloc, la paraula al Dr. Presta, el qual, després de reconèixer la gran importància del tema presentat pel Dr. Xalabarder i de plànyer-se que per a estudiar un assumpte de tant d'interès manqui al nostre país la documentació indispensable, — prèvia una erudita disquisició sobre la vida microbiana — assenyala, d'acord amb el Dr. Xalabarder, la necessitat de descartar l'aigua com a causa important productora de l'arterioesclerosi i en últim terme de la feridura. Amb gran abundor de dades eloqüentíssimes indicà com a determinant digna de tenir-se en compte — en estudiar el problema objecte del seu discurs — la secreció adrenalínica, no acceptant la conclusió provisional del Dr. Xalabarder relacionant els canvis de pressió atmosfèrica amb l'hemorràgia cerebral i altres hemorràgies, ja que solament la primera és la que es presenta amb l'exagerada freqüència ja assenyalsada. Insistent en la importància de l'assumpte, digué que si es practiquesin autòpsies en les localitats més castigades per l'apoplexia podria trobar-se amb més facilitat la solució — que no ha d'ajornar-se — d'un problema tan vital.

A continuació, el Dr. Salvat (D. Antoni), fixant-se especialment en la segona part del discurs del Dr. Xalabarder — i particularment en l'anàlisi i crítica del pretès descobriment pel Dr. Ferran d'una vacuna contra l'apoplexia — després de manifestar que no comparteix l'opinió, predominant en altre temps, que l'arterioesclerosi n'és l'única causa, i seguint el mateix sistema dialèctic que havia emprat el Dr. Ferran en preiconitzar la seva vacuna, nega la possibilitat de l'eficàcia de tal vacuna contra la feridura, fent un paral·lel entre aquesta i la diftèria per a demostrar la impossibilitat d'aconseguir en poc temps que els microbis intestinals de què parla el Dr. Ferran puguin convertir-se en els microbis patògens que en el seu dia produïrien l'apoplexia i altres malalties, no essent possible, per altra part, un canvi interespecífic.

Per haver transcorregut el temps de sessió reglamentari, s'ajornà per a la immediata la continuació d'aquesta discussió.

En sessió científica extraordinària seguí la discussió del tema del Dr. Xalabarder : «L'apoplexia cerebral a Catalunya. Mitjans per a evitar-la i disminuir la seva freqüència», fent ús de la paraula, en primer lloc, el Dr. Rifà, el qual, després de parlar d'alguns casos de feridura tractats mitjançant sèrums, sense que el resultat favorable obtingut amb algun d'ells sigui prou satisfactori per a pronunciar-se a favor del seu ús, manifestà no estar en oberta discrepància amb el concepte sustentat per En Ferran i altres autors, que la feridura és una infecció, ja que l'opinió que antigament es tenia de moltes malalties ha canviat tant, que s'imposa un criteri de prudència abans d'aventurar-se formulant judicis definitius.

Usà de la paraula el Dr. Duran Arrom, el qual pronuncià un extens i ben documentat discurs, els conceptes més remarcables del qual respecte al tema objecte de debat poden resumir-se com segueix: L'apoplexia va sempre lligada amb el procés arterioescleròtic; es presenta ordinàriament entre els quaranta i els cinquanta anys, edats en les quals, segons l'expressió de Peters, es posa ja de manifest «el rovell de la vida»; l'arterioesclerosi és la principal causa de l'apoplexia, perquè, disminuint les causes que produeixen la primera, la segona s'evita proporcionalment; la pressió atmosfèrica no és causa essencial, sinó ocasional, de la feridura i la desproporció observada a Catalunya, en ço que a la dita malaltia es refereix, és possible que sia aparent, per faltar bones estadístiques generals. Com a mitjà preventiu de tan terrible malaltia, assenyalà, entre altres, la redacció d'una cartilla antiapoplèctica que fes arribar fins el poble el coneixement dels preceptes nascuts dels estudis que en tots els països s'estan fent per evitar aquesta malaltia que, en aparèixer, espatlla les intel·ligències en el precís moment de les síntesis humanes, per presentar-se a l'edat madura de la vida.

El Dr. López, després d'afirmar que les aigües sobrecarregades de sals calcàrees, poden ésser causa de l'arterioesclerosi i, per consegüent, de la feridura — fonamentant aquesta opinió que els països les aigües d'aliment dels quals són escassament mineralitzades, donen un petit contingent d'apoplètics — diu que no es pot aconsellar l'ús de la vacuna Ferran, per no estar demostrada la seva eficàcia i per mancar de base científica.

Se suspengué aquesta discussió per haver transcorregut el temps de sessió reglamentari, quedant pendants d'intervenció els Drs. Torelló (D. Jaume), Jori Biscamps i González Mora.

ACADEMIA I LABORATORI DE CIÈNCIES MÈDIQUES DE CATALUNYA. — Sessió. — Dia 4 de febrer. Sessió inaugural. Memòria anual pel secretari Dr. Soler Julià. Discurs de torn «An-gor abdominis», pel Dr. Josep Torruella.

ACCIÓ POPULAR. — Inaugural. — Com estava anunciat, es celebrà la festa inaugural del nou estatge de la meritíssima Acció Popular, assistint-hi nombrosa i selecta concurrència. Presidí el senyor bisbe de Barcelona, acompanyat dels canonges Drs. Parés, Llovera i Bruguera i els Srs. Albó, Solferino i Boix. Demés hi veiérem moltes personalitats de la nostra vida social i política.

El nou estatge està instal·lat al Casal Popular, antic Palau Bru-guera, núms. 1, 3 i 5 del carrer Baix de Sant Pere, proper, per tant, a la Gran Via Laietana. Té una extensió de 38,000 pams, havent-se'n adquirit altres 14,000 per ampliació de l'edifici. La façana principal tindrà 56 metres a l'esmentada Gran Via de la Reforma.

A l'acte que ressenyem parlà, en primer terme, En Ramon Albó i Martí. Començà explicant la tasca realitzada per l'Acció Popular i el pla d'organització que s'ha emprès. Amb esforços oportunistíssims assenyala la necessitat de coordinar els esforços de tothom per a fer sentir tot el sistema de principis que informen l'entitat i la fecunditat dels procediments en forma viva d'organització fàcil i compacte. El món evoluciona i es transforma, i val més evolució que revolució. Solament el Parlament espanyol queda endarrerit, quedant-hi aturats projectes tan importants com el d'assistència social, sindicació, treball a domicili, profilaxi de malalties que poden evitar-se, manlleus per a cases barates, consells paritaris professionals, règim municipal, etc.

Féu l'elogi del Dr. Llovera, director de la Joventut Social, i acabà demanant la col·laboració de tothom.

Parlà a continuació el canonge Dr. Llovera, desenrotllant, amb gran competència i abundor de doctrina, el tema : «Contribució de l'Acció Popular a l'obra de la pau social.» Explicà el concepte de pau social, glossant la definició de sant Agustí, segons la qual la pau és la quietud dintre de l'ordre. Atacà els que proclamen la màxima de «sobren idees i manquen obres», declarant-se intel·lectualista, amb l'Església, que estableix com a fonament i principi de la vida sobrenatural i de la vida moral, un acte d'adhesió intel·lectual a la veritat creguda o vista. Explicà com un dels principals

obstacles, per a la intel·ligència pacífica entre el capital i el treball, és la manca de formació de la consciència social en l'un i l'altre camp. Digué que en la moderna Sodoma són molt comptats els justos que, davant d'una perspectiva de guany abundós, es plantegin un problema de consciència o no el resolguin amb criteri sospitos. Deduí de tot això la urgència d'una tasca immensa de difusió de les doctrines i solucions catòliques. I acabà exposant els plans de la Junta, reclamant, també, l'adhesió espiritual i material dels concurrents.

Per a complement de la festa, el senyor bisbe de Barcelona, arquebisbe de València, pronuncià un vehement discurs, encoratjant a tothom a prosseguir la tasca començada, glossant conceptes del discurs del Dr. Llovera, i recomanant penetració i entusiasme.

Tots els oradors foren sovint aplaudits i ovacionats en acabar, sortint els concurrents plenament satisfets de la festa.

AGRUPAMENT ESCOLAR DE L'A. L. C. M. C. — Conferències. — Dia 5 de febrer. Dr. Freixas : «Tractament dels mitrals i mitralitzats.»

Dia 12 de febrer. Segona conferència del Dr. Freixas.

Concurs escolar. — L'Agrupament Escolar de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya ha organitzat el seu segon Concurs escolar.

Els premis que s'ofereixen són els següents : *Premi de l'Acadèmia i Laboratori.* Tres premis de 100 pessetes als tres millors treballs pràctics, de tema lliure. *Premi Agrupament Escolar.* Fundat per ex-socis de l'Agrupament i que es concedirà anualment. 100 pessetes a un treball pràctic, de tema lliure. *Premi del Dr. Joan Freixas.* 100 pessetes. Tema : «Aventatges de dominar lo referent a la palpació com a procediment d'investigació clínica en les malalties de l'aparell cardiovascular.» Demostració pràctica en el malalt. *Premi del Dr. Pla i Armengol.* 100 pessetes. Tema : «Anatomia i Fisiologia dels ganglis tràqueo-bronquials.» *Premi del Dr. Alvar Presta.* 100 pessetes a un treball experimental de tema lliure. *Premi del Dr. A. Riera Villaret.* 100 pessetes al millor treball d'Anatomia. *Premi del Dr. N. Serra-llach.* 100 pessetes a un treball experimental de Biologia.

AMICS DE LA POESIA. — *Sessió Guerau de Liost i Lafontaine-Carner.* — La tercera sessió d'aquesta entitat, celebrada un

matí de diumenge a la Sala Mozart amb selecta i nombrosa concurrència, fou dedicada a la lectura d'uns deliciosos versos de Guerau de Lloist i d'una meravellosa traducció de les faules de Lafontaine, d'En Josep Carner, dites admirablement.

ASSOCIACIÓ CATALANA D'ESTUDIANTS. — *Curset.* — Ha estat anunciat un curs de «Mètodes estadístics, amb especial referència a les variacions biològiques», a càrrec del president de l'Acadèmia de Ciències d'aquesta Associació, N'Andreu Crespi.

El curs es desenrotllarà d'acord amb el següent programa:

Lliçó primera (15 de març). — «El llenguatge matemàtic en Biologia; Variació gradual i entera; Elements i mètodes.»

Lliçó segona (17 de març). — «Seriació i polígons de freqüència; Teorema i regla de Fechner; Exclusió de les variacions extremes: Criteri de Chauvenet; Constants del polígon de freqüència; Teorema de Pearson; Coeficient de variabilitat, de Pearson i Brewter; Mètodes gràfics.»

Lliçó tercera (20 de març). — «Classes de polígons de freqüència; Moments: la seva determinació en cas de variació gradual i entera; Funció crítica; Corbes multimodals; Llor significació.»

Lliçó quarta (22 de març). — «Correlació: coeficient de correlació; Mètode gràfic de Galton; Coeficient de regressió; Herència; Llei de Mendel; Dissemètria.»

Lliçó cinquena (24 de març). — «Resultats dels mètodes estadístics; Aplicació a l'estudi del foraminífers: I. «Arcella vulgaris» (Pearl i Dumbar). II. «Pulvinulina vermiculata: a, b i c» (Crespi).»

Per assistir a aquest curs caldrà inscriure's a la secretaria de l'Associació, qualsevol dels dies feiners d'abans de començar el curs, de set a vuit del vespre, satisfent la quantitat de 15 pessetes.

Delegació a Tarragona. — La secció Batxillerat-Comerç de l'Associació Catalana d'Estudiants envià un vocal de la Junta de la dita secció a Tarragona donant-li plens poders per a constituir en aquella ciutat una delegació de l'Associació Catalana, per tal que s'expandeixi l'obra cultural i patriòtica que aquesta realitza i perquè quan hom demana l'ús del nostre idioma i el restabliment dels nostres drets en les aules escolars responguin no solament els estudiants barcelonins, sinó els de les altres institucions de Catalunya.

Les gestions realitzades per l'esmentat senyor han donat un

resultat satisfactori i inesperat, havent acollit amb molta simpatia i entusiasme la formació d'una Associació del mateix caràcter que la central, infinitat d'estudiants de l'Institut tarragoní.

Vist l'èxit amb què, en una ciutat tan abundant d'element oficial, s'ha vist coronada l'obra dels estudiants barcelonins, aquests es disposen a fundar delegacions als Instituts de les ciutats de Girona, Lleyda, Reus i Figueres on espera èxits no menys importants.

ASSOCIACIÓ D'ESTUDIANTS DE LA UNIVERSITAT NOVA. — *Els moderns aparells de Raigs X.* — S'ha inaugurat el cicle de conferències escolars d'aquesta Associació, corrent a càrrec del Sr. Josep Grau i Casas el desenrotllament del tema «Els moderns aparells de raigs X».

Per a situar els oients i facilitar-los la clara comprensió de com fou possible a Roentgen la casual descoberta de les meravelloses radiacions que porten son nom, descriví el conferenciant, valent-se d'un abundós aparellatge i il·lustrant-ho amb gràfics acolorits damunt la pissarra, el cicle d'experiències fetes amb la descàrrega elèctrica a través dels gasos, començant pel tub de Geissler i arribant fins als experiments de Crookes i Lenard, en la repetició dels quals es mostraren a Roentgen els fenòmens que el conduïren al descobriment dels raigs X.

Amb claredat i mètode descriví les frapants experiències de Thomson per a determinar la massa i velocitat dels corpuscles catòdics que engendren les radiacions de Roentgen, i explanà les teories avui admeses per a explicar-ne l'origen. Presentà la producció de raigs catòdics i experimentà amb ells diversos efectes fins arribar a la producció de raigs X amb tubs de gas residual i aparell de bobina Gaiffe de gran intensitat, que permeté algunes radioscòpies que interessaren fortament a la nombrosa concurrència.

Va descriure succintament les característiques dels moderns aparells de contacte rotatori i elevadíssima tensió, que permeten l'obtenció de radiografies instantànies, i passà, a continuació, a descriure els principis sobre els quals es basa el moderníssim tub de descàrrega pura d'electrons de l'americà Coolidge, presentant-ne un en activitat.

Immediatament passà a l'estudi del nou tipus del mateix autor, anomenat tub de radiador; i, valent-se d'un aparell tipus Bedside Unit de Wopler, el posà en funcionament, meravellant l'auditori amb la seva simplicitat, i el descriví acuradament, fent remarcar les

moderníssimes modificacions que hi foren aportades, per evitar el perill en son maneig, que fou la causa de la mort de l'il·lustre professor Jaugeas, a la memòria del qual dedicà un sentit record que posà fi a la dissertació.

Aquesta, que honoraren amb llur presència distingits professors de les diverses escoles i una nombrosa concurrència d'estudiants, fou premiada per un sorollós aplaudiment de l'auditori que durant hora i mitja estigué escoltant la paraula del conferenciant.

Abans de la desfilada, foren moltíssims els que s'interessaren per la repetició de les experiències fetes durant l'acte i els aparells estigueren encara bona estona funcionant. Cridaren, demés, fortament l'atenció les magnífiques radiografies fetes pels Drs. Torres Carreras i Bremon, que en gran quantitat facilitaren aquests per al millor èxit de l'acte, mereixent per això el sincer remerciament de l'Associació d'Estudiants.

Així mateix fou testimoniament sincerament l'agraïment de l'Associació a la Casa Edmon i Josep Metzger, d'aquesta ciutat, que, amb un desinterès que l'honora moltíssim, facilità gratuïtament tot el valuós i moderníssim aparellatge, del qual fou admirat principalment l'aparell Bedside Unit que, sens dubte, funcionà per primera volta a Espanya en aquest acte.

Signi manifestada en aquestes ratlles la pública manifestació, per l'acte altament cultural realitzat, a tots els que hi prengueren part.

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA. — *El VII Concurs Nacional d'Història de Catalunya.* — D'acord la Comissió organitzadora de Tarragona i el Consell directiu de la Protectora, han assenyalat per a la celebració del Concurs, els dies 23 i 24 del mes de maig propïnent, diades de Pasqua Granada.

Llibre escolar. — Ha entrat ja en premsa la *Història de Catalunya* dels Srs. Ferran Valls i Taberner i Ferran Soldevila.

ATENEU BARCELONÈS. — *Educació cívica i Societat de Nacions.* — El Sr. Paül M. Turull ha donat a l'Ateneu Barcelonès una conferència sobre el tema «Educació Cívica i Societat de Nacions», que fou una ampliació de la que darrerament donà a l'Ateneu Enciclopèdic Popular.

Glossant el valor simbòlic de la paraula «Messidor», exposà els

ideals de la revista d'aquest nom que coneixem. Féu després assenyades consideracions de caràcter filosòfic i pedagògic, esmentant pensaments de Romain Rolland, de H. Barbusse, de Guglielmo Ferrero, de Le Rochefoucauld, de Benjamín Kidd, del Dr. Ramon i Cajal, de Ramir de Maeztu, i dels moderníssims Bertrand, Russell i J. C. Brown, qui parlen de la cultura del poble en el sentit que sols ella pot emancipar-lo de l'esclavatge.

Valentament atacà la «incomprensió, la covardia cívica», la moral professional de molts advocats i el vici social de la «companyonia professional», contra els quals cal ier ambient per a combatre'ls. Explicà el concepte de «gentleman» i del «gentilhome català». Explicà conceptes d'Internacionalisme i Societat de Nacions, trets dels seus llibres *La Societat de les Nacions* i *La Nueva Revolución*, i arribà al punt culminant de la tesi desenrotllada, és a dir, l'harmonització de l'esperit autònom nacional, amb el sentit de «Solidaritat Internacional». Féu l'elogi de les institucions culturals de la Mancomunitat i a l'ensem digué que cal aspirar a la «comprensió mutua» dels pobles, a la solidaritat humana, per l'intercanvi internacional i econòmic, per la constitució de societats anònimes amb capitals mixtos, advocant per la constitució d'associacions d'aquest caràcter a Catalunya.

El Sr. Turull fou molt felicitat i aplaudit.

La llengua científica «Ro». — Mereixen atenció les dissertacions que la Srta. Helena F. Gibbon dóna tots els dimecres, de set a vuit, a l'Ateneu Barcelonès, sobre la llengua científica «Ro».

La dissertant, membre de la Societat de l'Idioma Universal de Nord Amèrica, actualment professora de l'Institut de Cultura de la Dona, en l'últim quart d'hora admet la controvèrsia per escrit i aclareix tots els dubtes que puguin sorgir, a propòsit d'aquest idioma científic.

El «Ro» fou construït per Mr. E. P. Foster (de la Universitat de Yale i de la de Berlín) ara a Waverley, W. Virgínia, Estats Units del Nord Amèrica.

Després de setze anys de treballs Mr. Foster vol que ara els filòlegs li critiquin l'obra donant llur opinió.

Amb motiu de les dissertacions de la Srta. Gibbon, va rebre aquesta la visita d'un veí d'aquesta capital, el qual li mostrà uns treballs fets per ell fa sis anys per a establir un llenguatge universal sobre la mateixa base que informa el «Ro».

A judici de la Srta. Gibbon, el treball del nord-americà i el del català poden servir de base per a una senzilla llengua general de fàcil comprensió.

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR. — Conferència Homs.
— El 28 del passat mes de febrer fou inaugurat el cicle de conferències pedagògiques de l'Ateneu Enciclopèdic Popular amb la que hi donà el professor de Pedagogia i Didàctica dels Estudis Normals de la Mancomunitat de Catalunya D. Eladi Homs.

Situant-se en els punts de vista de la que pot anomenar-se «pedagogia genètica» en contradistinció de la pedagogia instruccionista imperant, projectà el distingit conferenciant una ardidada i molt interessant organització de l'ensenyament primari, que amb ella esdevindria un ver «apreniment» primari.

L'escola, en la seva evolució, ha anat accentuant arreu la seva finalitat social en detriment del conreu de la vida individual per als seus propis fins. Dóna més importància a l'artifici de la cultura, que a les exigències de la vida individual en creixença, naturalment, dins la cultura.

En la preparació dels mestres, la societat tracta d'amarar-los d'una cultura social que hauran de trametre pedagògicament a les generacions creixents, però no es preocupa d'afinar-los el sentit psicològic per tal de poder penetrar l'esperit de cada una de les unitats vivents de què una generació, i totes les generacions, està composta. No obstant, la pedagogia genètica fa esperar una tècnica científica per a la cura de la creixença integral de l'infant, segons natura i dins la cultura, encara més formidable que la tècnica mèdica moderna, que té per finalitat només que la cura de la vida en desequilibri.

L'escola graduada actual, tinguda com un desideratum dins l'organització escolar, cedirà el seu lloc a una nova escola graduada, no, com ella, segons currículum, sinó, per dir-ho còmodament, segons l'ànima del nen. Aquesta escola comença ja d'existir; comença d'existir en el seu primer grau, l'escola sensorial, millor dit, l'escola que es basa intel·ligentment en les activitats sensorials i motrius de l'infant, altrament coneguda per Escola Montessori. Altres dos graus hipotètics són l'escola intel·lectual post-sensorial i l'escola vocacional post-intel·lectual. El primer grau afavoreix el desenrotllament psico-físic, el segon introdueix seriosament la vida intel·

lectual, a base de l'educació lingüística i matemàtica, i el tercer estén l'auto-exercici a la producció creativa, establint el domini de l'ambient.

No interessen llibres, no interessen lliçons col·lectives en l'escola on el nen és fet centre de gravetat : interessa que l'ambient estigui tan sàviament ordenat que l'esperit pugui projectar-se dolçament damunt l'obra, en un treball, elemental si voleu, però seriós, honest, amb les mateixes característiques de qualitat del de l'home més intel·ligent i sincer. El tipus corrent de llibre elemental, reflex boirós i manta vegada fals d'unes veritats lluminoses, ultra la tediosa dificultat, és un insult a l'esperit del nen, que és qualitativament el mateix esperit de l'home. Per al nen, com per al geni, la cultura ha d'ésser vera cultura, la ciència ha de tenir el seu rigor, el sentiment tota la puresa.

Concretament, els catalans podríem crear arreu de la nostra terra l'escola sensorial que comprèn l'edat dels tres als set anys. Amb sols aquesta innovació l'actual escola elemental, que rebria els seus alumnes excel·lentment educats, relativament a l'edat, duplicaria i triplicaria la seva eficàcia. Caldria, abans, haver creat una Escola d'Educació Sensorial, superior, per a la preparació tècnica del professorat de les esmentades escoles de pàrvuls.

En la seva conferència el Sr. Homs tractà de molts altres punts, relacionant-los amb el pensament cabdal. Les anteriors notes, però, són una síntesi substancial de la seva interessant peroració.

L'educació dels nois de vuit a dotze anys. — La tercera conferència del cicle d'educació fou encarregada al mestre oficial En Josep Montua, i tingué lloc el dia 5 de març.

Començà recordant que la Societat de les Nacions té en projecte la creació d'un organisme internacional per a procurar la intel·ligència i col·laboració de tots en qüestió d'ensenyament, i cas que es realitzi aquest projecte, les nacions es veuran obligades a unificar la cultura i a donar ajut a les que estiguin més endarrerides. Com el nostre país no pot ésser un guiatge en matèries d'educació, la gran feina a fer és millorar les institucions educadores, fent un estudi acurat del que realitzen altres països i de la manera més pràctica d'implantar-ho.

Féu ressaltar l'amplitud i les limitacions que són obligades afegint que les tasques purament instructives cal ajornar-les tant

com es pugui, amarant-les sempre d'un esperit educatiu. No creu que es pugui arribar al somni de Rousseau, el qual no volia que l'educació positiva comencés abans dels dotze o catorze anys, però afirma que en aquesta paradoxa hi ha un fons de veritat i que conté una censura per als mestres, que sols es preocupen de donar coneixements.

L'educació, des del Renaixement fins els temps actuals, ha estat mancada de base científica. Actualment la Paidologia, que estudia el noi no solament amb fins utilitaris i pràctics, sinó també amb un sentit netament científic, constitueix el fonament de la Pedagogia moderna, on ha d'acudir-se per a plantejar i resoldre amb encert els problemes educatius. L'educació podrà ésser un art, però en tots moments ha de basar-se en la ciència.

En l'educació dels nois de vuit a dotze anys es destaquen avui dos corrents o orientacions. L'un consisteix en un gran respecte a la tradició pedagògica; a fer l'ensenyament més educatiu, preocupant-se sobretot de la metodologia. Es realitzen dins l'escola actual totes les millores possibles en locals, mobiliari, material, graduació, higiene, etc., però sense desfer-se del tot de les coses existents: domina el classicisme. L'ànima d'aquesta orientació són els mètodes d'ensenyament que es procura integrar amb elements psicològics que els donin tota l'eficàcia educativa. Les condicions que ha de reunir un bon mètode d'ensenyament donen peu al conferenciant per a fer algunes consideracions ben remarcables, particularment en tractar de l'associació d'idees.

L'altra tendència creu que l'escola actual s'ha preocupat de formar bons escolars, però no homes útils: l'educació moral i intel·lectual que han rebut els nois no ha tingut cap eficàcia, i en quant a la física ha estat nul·la; tot el que s'ha confiat a aqueixa escola ha esdevingut una assignatura o una lliçó que havia d'aprendre's. En lloc de preparar per a la vida, sembla que s'hagi preocupat de substituir-la. Tots aquests defectes cal arrabassar-los de les nostres escoles primàries i la manera d'aconseguir-ho és mirar les realitats de la vida. El fi de l'escola és formar homes útils a la vida; car la vida mateixa ha d'ésser el fonament únic de l'educació: la vida per la vida i no pel llibre i per les fórmules. L'únic mètode que cal emprar és el «pragmatista», el qual consisteix a posar el noi davant dels fets i no donar-li altres lliçons que les que ell mateix pugui extreure de la realitat. Cità les escoles de demà de Dewey, implantades

als Estats Units, com exemple viu d'aquesta nova orientació educativa.

Aquestes dues tendències, ben harmonitzades, poden solucionar, segons l'opinió del Sr. Montua, el problema educatiu, sempre que la comunicació entre el mestre i el deixeble s'estableixi mitjançant la llengua materna, tal i com acordaren els mestres de Catalunya a l'Assemblea de Tarragona.

L'educació dels nois dels dotze als quinze anys. — Comença dient D. Josep Parunella que, en general, l'educació en aquests anys és molt descuidada, i cita el darrer manifest del partit socialista anglès en el qual es demana l'escola secundària que completi l'obra de la primària; a Espanya no cal dir que estem en pitjors condicions, car comença per no haver-hi escola primària i un 95 per 100 no passa d'aquesta. Assenyalà dificultats particulars per a resoldre aquesta educació, com són manca d'escoles, manca d'ideals, poc lligam entre les diferents obres escolars: assenyalà a continuació dificultats generals que arrenquen del desconeixement que es té dels dos aspectes que ha de tenir, segons Dewey, tota educació, i que són: el psicològic i el social. Referint-nos a aquests anys, l'element psicològic es desconeix; no tenim dades concretes; els mestres notem que els nois escapen a la nostra acció i sorgeixen el problema sexual, les lectures, els amics; de l'aspecte social direm que tampoc hi ha ideal ben definit de ço que deu ésser l'educació en aquests anys.

Tractà després dels diferents conceptes que hi ha referent a l'educació en aquests anys, citant els ideals de les escoles del treball a Munic, els manifestats per la Institució Lliure d'Ensenyança, els del partit socialista espanyol, el contingut en la llei Fisher a Anglaterra i, finalment, el de l'Alomar, deduint-ne que tots ells accepten dos punts cabdals: que l'educació en aquests anys ha de basar-se en el treball manual, educant en el fer, i que ha d'ésser formació del caràcter.

Esmentà després com, d'acord amb aquest ideal, han estat organitzades les escoles a Munic, les de París, les angleses, les d'En Devoquel a Brussel·les i les dels soviets, establint tres categories: a) escoles preprofessionals, b) escoles d'ampliació, i c) escoles comercials. Parlà després dels assaigs realitzats a Espanya i a Catalunya, citant l'Institut Escolar de 2.ª Ensenyança a Madrid, en el qual es persegueix finalitat educativa, formació del caràcter, havent-hi

tallers, laboratoris, etc., etc. Parlà de la secció preparatòria de la Universitat Industrial, en la qual es persegueix idèntic fi. També esmentà l'Escola Elemental del Treball, les Escoles d'Arts i Oficis i les Escoles de preaprenentatge que projecta l'Ajuntament, deduint que hi ha inicis d'aquesta educació però no està ben lligada amb la primària, puix cal no oblidar que el nostre sistema pedagògic no ofereix unitat sense la qual l'educació secundària és difícil.

Acabà dient que pel moment aquesta educació ha d'ésser obra dels mestres, basant-la en obres post i circumescolars que lliguin els nois a l'escola primària, esmentant entre altres les biblioteques, les associacions d'Antics Alumnes, els cursos d'educació, etc., etc., esperant el moment que amb suficients mitjans es pugui realitzar millor. Per últim recordà que la reunió en un sol home de les activitats manual i intel·lectual dóna lloc als homes del Renaixement; car aquest nord hauria d'ésser el de l'educació en aquests anys.

CAMBRA DE COMERÇ. — *La moneda estrangera i el consorci dels bancs per col·locar-la.* — Sobre aquest tema de sostinguda actualitat donà una important conferència el diputat i ex-ministre Sr. Francesc Cambó, la qual ha estat ressenyada extensament per la premsa diària barcelonina.

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA. — *L'Exposició de Plànols històrics.* — Un dimecres al vespre, En Francesc Carreras Candi va donar al Centre Excursionista de Catalunya una conferència sobre «L'Exposició de plànols topogràfics de Barcelona. Idea de l'exposició en relació amb l'expandiment de la ciutat», que fou preparatòria de la visita que un gran nombre de socis a l'endemà feren a l'esmentada Exposició, acompanyats pel conferenciant.

Aquest va començar amb una síntesi de la cosmografia catalano-mallorquina, en els segles XIV i XV, relacionant-la amb els plànols i mapes dels segles XVI i següents. Aquesta part fou il·lustrada amb projeccions lluminoses de la cèlebre *Carta Pisana*, del segle XIII, i dels Atlès de Dolceti (1339), Jafuda Cresques o Jaume Ribas (1375), Soler (1380) i Macià de Viladestes (1413).

El Sr. Carreras va explicar minuciosament les cinc sales de l'Exposició. Va entretenir-se d'una manera especial en el projectat «Mandatge» o canal marítim que s'havia estudiat com a factible,

durant el regnat de Carles I, al voltant de les muralles de la ciutat, tal com els tenen les ciutats de la Flandes.

Al davant dels plànols militars dels segles XVI i XVII, va explicar l'actuació de Barcelona i de tot Catalunya, en lluita constant i en constant decadència, fins a la primera meitat del segle XVIII. Després comença a reviscolar-se en temps de Ferran VI i Carles III de Castella, en la segona meitat del segle XVIII, i després de la guerra del francès i la primera guerra civil comença la creixença esplendorosa de la ciutat de Barcelona, demostrada amb els plànols de les sales quarta i cinquena.

Foren una conferència i una visita molt interessants i instructives.

CÍRCOL INTEGRISTA. — Conferència. — Al Círcol Integrista, En Pere Tort i Pozo donà la segona conferència sobre el tema «El materialisme liberal i les reivindicacions del proletariat». Continuà l'estudi de la gènesi de la qüestió social, fent un detingut anàlisi de l'apostasia de les nacions, de l'individualisme, l'usura, i del monopoli plutòcrata, producte del cru materialisme que corromp l'organisme social.

Amb abundància de doctrina demostrà la realitat i el lògic enllaç que hi ha entre la pèrdua de la fe i la bancarrota de la moral i de l'economia política.

Tractant dels aspectes moral i econòmic, posà de relleu, amb nombrosos exemples, el deplorable estat que afligeix el proletariat en les principals nacions civilitzades, fent avinent les descripcions veritables publicades pels més acreditats sociòlegs de totes les escoles i nacions.

L'auditori premià la tasca del conferenciant amb nodrits aplaudiments.

CÍRCOL ODONTOLÒGIC DE CATALUNYA. — Sessió inaugural. — El Círcol Odontològic de Catalunya celebrarà la sessió inaugural del curs, sota la presidència d'En Pere Carol, amb representacions d'autoritats, així com delegacions de centres culturals.

El secretari general, Dr. Iu Riu Ferrer, llegí la memòria resum de les tasques realitzades per l'entitat durant el finit curs; fou aplaudit pels senyors assistents.

A continuació, el doctor en Dret, D. Artur Clavería, soci d'Honor de la corporació, donà a conèixer el seu treball: «Estudio de la legis-

lación española acerca del intrusismo en la ciencia de curar». La dissertació del Sr. Claveria captivà el selecte auditori, per tractar-se d'una matèria que interessava per igual a les classes odontològica, mèdica, farmacèutica i veterinària, és a dir, a les ciències de curar en conjunt, i de tan ben escrita, deixant ben aclarits els casos en els quals incumbeix l'actuació de les autoritats governativa i judicial, per al càstig de l'«intrús delinqüent»; manifestant que, per deficiències de la llei de Sanitat, els actuals inspectors i sots-delegats sanitaris estan mancats de facultats per a poder complir amb eficàcia la missió a ells confiada, imposant-se la reforma de la llei sanitària, ampliant les atribucions dels dits funcionaris, si vol obtenir-se obra de profit. Acabà tan important oració parodiant una frase de la insigne escriptora Concepció Arenal, la qual digué : «Desgraciat el país on la Sanitar és l'última de les seves necessitats, car ella cobrarà amb llàgrimes de sang el rèdit terrible de les sumes que se li han negat.» El senyor dissertant, Dr. Claveria, va merèixer moltes felicitacions per son importantíssim treball.

El president, Sr. Carol, pronuncià breus paraules, manifestant que el Círcol, que li cabia l'honor de presidir, complia els trenta tres anys de vida corporativa i de lluita constant per a la dignificació de l'Odontologia, congratulant-se d'haver assignat al senyor dissertant l'enunciat del tema, que tan a satisfacció de tothom havia desenrotllat, essent més d'agrair per ésser tema imposat : treball que ens servirà d'estudi per a la campanya que el Círcol va a emprendre, seguint sa tradició, per aconseguir dels governs i dels Cossos Col·legisladors reforma tan necessària a fi de revestir amb major autoritat els sots-delegats i sots-inspectors sanitaris, esperant que cooperin a la nostra obra els Col·legis de Metges, Farmacèutics i Veterinaris, per aconseguir aspiració tan justa. Acabà donant les gràcies als que havien contribuït a donar a l'acte major esplendor.

ESCOLA CATALANA D'ART DRAMÀTIC. — *El moment i la significació de l'Escola.* — Un diumenge de març, al vespre, a la gran Sala del Centre de Dependents, i entre les representacions d'*Eridon i Amina*, la pastoral de Goethe, traduïda per En Maragall, i la de *Les humils violetes*, la llorejada comèdia d'En Vives, interpretada per elements de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic, l'il·lustre director de la mateixa, el subtil Adrià Gual, va donar una conferència sobre el moment i la significació de l'Escola.

Ultra una abundant concurrència del Centre, va anar a oir la paraula de l'Adrià Gual un grup escollit d'amics i companys d'art i lletres, que segueixen devotament, sia allà on sia, l'autor notabilísim i l'indiscutible director d'escena per antonomàsia.

Amb sa paraula suau, distingida i fàcil, que suara assoleix una concreció definitiva, va dir com era tèrbola als ulls de molta gent la significació de l'Escola.

Comprèn l'enfocament difícil, car equivocadament es creu que una Escola d'Art Dramàtic és un criador d'actors.

Lluny d'això. L'Escola no pot fer néixer l'artista on no hi és, i declara que no ha estat creada per aquest fi.

És, més bé, un camí disciplinat i àgil per l'estudi, per a la revelació de l'artista latent, que no podria trobar el camí en el dubte de bifurcació dels mil camins que s'obren davant del temperament frisós d'expressions.

L'Escola s'eixampla vers un horitzó d'ordre general educatiu.

Paral·lelament a la facilitat de la formació de l'artista, ha de tenir cura de la formació del públic sense orientació.

El teatre i els seus públics han estat sempre expressió de les voluntats nacionals i dibuix categòric dels trets racials de les races.

El poble no es coneixeria, si no tingués a la vora l'expressió del seu teatre, si no tingués l'emmirationament de sa fesomia, ja en el saló, ja en el corrent de l'aigua, sota la pau del cel i en la llibertat de la natura.

S'ha assenyalat com un pecat de l'Escola, que aquesta mostri, sinó preferència, constant enamorament pel teatre estranger.

Què vol dir teatre estranger? — pregunta l'Adrià Gual.

Entenem que l'obra d'art és humana, i, per tant, universal i de tota Pàtria i, per tant, tot aportament devot i curós pot ésser beneficiós per llei de contrast o de contrició i estimulante per la nova volada del pensament o de la consciència.

A part que l'exotisme genial pot ésser un enriquiment de la pròpia emoció sedenta en un gust del públic, com el nostre, en plena intradició.

Aspirem a fer els més eminents autors estrangers catalans honoraris, com en la casa gran de porta oberta.

Fugim de l'oasi fictici de la petita vida que ens havíem fet. No n'hi ha pas, d'art estranger.

Quan l'Orfeo Català canta Bach o Cèsar Frank, fa catalanes les obres enriquidores.

Demana al públic per col·laborador cobejat en les altes intencions de l'Escola.

I així aspirem que, quan un català es trobi pels espais il·limitats del món, ple el rostre de llum, i l'ànima punyida d'emocions, sia tan clara la seva ànima gran, que torni, intensificada tota la llum rebuda, i pugui d'ell dir-se:

— Aquest home no és català : és tota Catalunya.

Un llarg aplaudiment va coronar la conferència de l'Adrià Gual, que, com totes les seves, va tenir aquell aire amic i corprenedor de la conversa honrada i convincent.

Les representacions del misteri de la Passió a Oberammergau (Tírol bavarès). — Amb el mateix èxit que l'anterior va tenir lloc al teatre Eldorado la segona de les conferències públiques matinals organitzades en el present curs per aquesta Escola. Estigué encomanada al competent crític musical Sr. Joaquim Pena, qui sabé mantenir viu en tot moment l'interès de la nombrosa i selecta concurrència parlant acuradament de les representacions del misteri de la Passió a Oberammergau i exhibint una impressionant sèrie de projeccions lluminoses. Constituí un excel·lent exemple de conferència popular instructiva.

Conferència Bosch Gimpera. — A mitjans de març el distingit catedràtic d'Història Dr. Pere Bosch i Gimpera donà, un diumenge al matí, a Eldorado, davant d'un nombrosíssim auditori, una conferència per compte de l'E. C. A. D. sobre el tema «Les representacions teatrals a Grècia i Roma», assolint un èxit ben merescut.

ESCOLA CATALANA «MOSSÈN CINTO». — *Reunió mensual.* — Ha tingut lloc l'acostumada reunió mensual dels pares dels alumnes amb el director i professorat, desenrotllant-se sota el següent ordre del dia : I. Exposició de la tasca escolar realitzada durant el primer semestre del curs. II. Organització definitiva del Club de Pares dels Alumnes de l'Escola Catalana «Mossèn Cinto». III. Afers generals.

ESCOLA D'ALTS ESTUDIS COMERCIALS. — *Viatge d'estudi.* — Pel Consell Permanent de la Mancomunitat ha estat concedit un crèdit als alumnes d'aquesta escola per la realització d'una excursió d'estudi que han projectat.

ESCOLA ELEMENTAL DEL TREBALL. — *Cursets.* — L'Escola Elemental del Treball, a fi d'anar completant els seus curssets d'humanitats per als obrers que assisteixen a les seves classes professionals, ha organitzat unes sessions de lectures literàries tots els dijous, a dos quarts de set, en les quals seran llegides les millors composicions en prosa i en vers dels nostres escriptors contemporanis.

ESCOLA SUPERIOR D'AGRICULTURA. — *Curssets intensius.* — Durant el mes d'abril s'explicaran a l'Escola Superior d'Agricultura els curssets intensius següents, que formen part del grau de Tècnic Agrícola.

«Hortes i conreus forçats. — Plantes industrials», pel professor D. Joan Àngel i Genís.

«Patologia vegetal», pel professor D. Jaume Nonell.

«Anàlisi de substàncies alimentícies», pel professor D. Francesc Novellas.

«Bovicultura» (Zootècnia del bestiar boví), pel professor D. M. Rosell i Vilà.

«Explotacions lleteres» (anàlisi i conservació de la llet, llets preparades, formatges i mantegues), pel professor D. Josep Poch de Feliu.

«Comptabilitat agrícola», pel professor D. Pere J. Girona.

Els que desitgin matricular-se, poden fer-ho els dies feiners de nou a dotze i de tres a sis, a la Secretaria de l'Escola, carrer d'Urgell, 187.

Curs de Fisiologia vegetal. — Ha estat invitat el professor Mr. Lewis Knudson, de la Universitat de Cornell (Estats Units) perquè doni un curs de Fisiologia vegetal de caràcter experimental.

ESCOLES CATALANES DEL POBLE NOU. — *Una decoració.* — El notable artista Josep Obiols ha acabat la decoració de l'aula superior d'aquestes Escoles. És verament una obra digna d'ésser vista, havent estat visitada per nombroses personalitats de significació cultural.

INSTITUT D'ALUMNES I EX-ALUMNES DE L'ESCOLA ELEMENTAL DEL TREBALL I ANEXES. — *Exposició.* — Aquesta associació obrera ha celebrat la seva «Primera Exposició d'Art» dins el recinte de l'Escola.

INSTITUT DE BARCELONA PER AL SEGON ENSENYAMENT DE LA DONA. — Conferències. — A l'Institut de Barcelona per al Segon Ensenyament de la Dona (Institut General i Tècnic), es donaren les següents conferències:

Dia 4 de març, una sobre «Art», pel catedràtic En Manuel Rodríguez Codolà. Es projectaren obres mestres.

Dia 6 de març, la tercera d'un cicle de quatre sobre «Pedagogia social», encomanada a la inspectora de l'Ensenyament Oficial Na Leonor Serrano.

INSTITUT DE CULTURA I BIBLIOTECA POPULAR DE LA DONA. — Conferència Rucabado. — Ha donat una important conferència sobre «El cinema com a cultura i com a costum», el distingit publicista sobre temes d'educació moral i cívica Sr. Ramon Rucabado. D'ella ens ocuparem amb major atenció quan aparegui en forma de fascicle. El Sr. Rucabado fou molt aplaudit i felicitat.

INSTITUT DE LA DONA QUE TREBALLA. — Creació. — A la Junta general celebrada pel Montepio de Santa Madrona restà formalitzada la conversió del dit Montepio en l'Institut de la Dona que Treballa, acordant-se que aquest Institut funcioni dintre l'organització de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis, constituint el seu organisme d'acció social femenina. Aquest Institut tindrà per objectiu la defensa moral, econòmica i social de les dones que viuen de llur treball i enclourà cinc grans agrupacions: Secció de previsió i estalvi, Secció de malalties, Secció del treball, Cases de família i Secció de defensa social de la dona.

En aquest Institut, i en combinació amb l'esmentada Caixa de Pensions, funcionaran els següents organismes econòmics i socials: Caixa d'assegurances tècniques per a la vellesa, de supervivència i dotals, Caixa nupcial, Caixa d'assegurances i socors mutus maternals, Montepio de Santa Madrona, Caixa per a malalties, Obra d'assistència mèdica, Borsa femenina del treball, Caixa d'assegurança contra l'atur, Obra femenina de cooperació i treball, Casa de família amb estatge-alberg, Escola domèstica, Biblioteca i Secretariat, i Secretaria de defensa de la Dona, amb publicació de la revista titulada *Vida Femenina*.

L'Institut de la Dona que Treballa compta ja amb més de sis

mil afiliades fundadores, i la seva Junta directiva ha quedat constituïda en la forma següent:

Presidenta general, senyora Comtessa vídua de Llar; President executiu, En Ramon Albó i Martí; consiliari, Dr. En Josep Maria Baranera; vice-presidenta, N'Àngels Bosch d'Esquerdo; comptadora, Na Josepa Oller i Padrol; secretària, N'Àngels Mateu i Pla; vice-secretària, Na Magdalena Cambra; vocals : N'Alexandrina Escriche, Na Maria López Sagredo, Na Dolors Figueras, Na Teresa Pratmarsó, vídua d'Arañó, Na Maria Pujó, Na Dolors Albó, Na Maria Cutchet, Na Remei Bulart i Ferrandis i Na Carme Roca, i director general En Francesc Moragas i Barret.

L'Institut de la Dona que Treballa realitzarà la seva acció per tot Catalunya, comptant al dit objecte amb les Sucursals i Administracions que la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis posseeix a Catalunya i Balears.

INSTITUT DE QUÍMICA APLICADA. — *Les noves aplicacions del manzout.* — Han començat a celebrar-se a l'Institut de Química Aplicada, les reunions dels antics alumnes, els quals ja assoliren el diploma de directors d'Indústries Químiques el curs passat.

En la reunió celebrada fou En Francesc Avinent, tècnic de la fàbrica que posseeixen els Srs. Sabadell i Henri, el qui desenrotllà el tema «Les noves aplicacions del manzout».

En primer lloc, parlà del manzout, exposant el seu origen com un dels productes resultant de la destil·lació del petroli, els diversos noms que rep segons els països productors i les seves propietats físiques i químiques, així com el consum que arreu del món es fa de la dita substància, i que va en augment cada dia. Cal remarcar que, malgrat l'increment de la producció, aquesta no està en relació amb el del consum, accentuant-se aquest desnivell cada dia més, degut a les nombroses aplicacions que d'aquell derivat del petroli es fan.

Aquestes tenen gairebé totes com a objecte la utilització dels productes procedents de la transformació de la dita matèria; així per destil·lació obtindrem com a principal producte els olis lubricants, demés, querosene.

D'aquesta operació, que constitueix una indústria important a la nostra terra, posà alguns exemples i descriví els aparells moderns utilitzats en ella.

Altres de les aplicacions del manzout — digué — i que en l'ac-

tualitat ha pres una gran importància és la substitució al carbó i al gas en les fogaines de tota mena d'aparells industrials; posant força exemples, tant de tallers com de fàbriques en què aquesta substitució ha estat feta, entre els quals indica les companyies de ferrocarrils P. L. M. i París-Orleans, així com també molts vaixells, tant d'Europa com d'Amèrica, en els quals el manzout s'utilitza com a combustible, junt o separat del carbó, en les fogaines dels generadors de vapor. També és molt interessant l'aplicació de la dita substància que està iniciant-se per aprofitar-la en l'economia domèstica, per a la qual cosa ja hi ha algunes cases franceses i americanes que construeixen aparells a propòsit com cuines, estufes, etc.

Tractà també de la descomposició del manzout per a usar el gas que en resulta com a matèria il·luminant.

Després passa a parlar del cracking o descomposició dels olis pesants derivats del petroli, a fi d'obtenir-ne essències d'un punt d'ebullició molt més baix, utilitzables en els motors d'explosió, fent un estudi tant des del punt de vista científic com industrial, descrivint diverses instal·lacions i indicant els procediments més aventatjosos, així com les modificacions més modernes que s'han fet en la forma i materials utilitzats en els aparells, com en la temperatura, pressió, quantitat i agents catalitzadors, a fi d'obtenir un millor rendiment.

Finalitzà indicant l'estat actual d'aquesta novíssima indústria, la importància que està adquirint pel gran consum que es fa dels olis lleugers i essències i els punts que avui dia encara s'han de resoldre per a portar una major perfecció.

Acabada la dissertació del Sr. Avinent, discutiren i ampliaren alguns conceptes per ell exposats diferents professors i companys del conferenciant, resumint el Dr. Agell, qui, després de remarcar algunes aplicacions ja antigament donades del manzout, s'estengué en consideracions sobre les conseqüències que una gran extensió de les seves aplicacions podria ocasionar en algunes indústries, que sofririen l'encariment del preu d'aquelles matèries utilitzades fins ara pel seu poc cost. Féu, finalment, una crida a tots, perquè no deixin de dedicar algunes hores a la tasca purament científica, fent-los veure els perills que podrien esdevenir-ne si, preocupats exclusivament amb la pràctica de sos treballs actuals, descuidessin llur perfeccionament científic.

Per a la sessió propinent, és el director d'Indústries Químiques

D. Enric Mari, director d'una fàbrica dedicada a la indústria de l'amoníac, qui parlarà als seus companys de qualques problemes relacionats amb aquest producte.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. — Comentarís del general Schramm a la troballa d'una catapulta a Empúries. — S'ha publicat últimament una nova edició del catàleg del Museu de Saalburg, on es troben les reconstruccions de màquines de guerra gregues i romanes. Un nou capítol hi ha estat afegit, relatiu a la catapulta trobada a Empúries, en la campanya d'excavacions de 1911.

La publicació, per D. Josep Puig i Cadafalch, dels elements d'aquesta màquina a l'Anuari de 1911-12 de l'Institut d'Estudis Catalans va cridar l'atenció del professor Jacobi, director d'aquell Museu, que pogué identificar-los amb els del bastidor d'una de les catapultes reconstruïdes pel general E. Schramm. Aquest, comissionat per l'emperador, vingué, l'estiu de 1914, a estudiar el fragment de catapulta, instal·lat ja aleshores al nostre Museu. Aquest tipus de màquina guerrera no era conegut sinó per textos, principalment el de Vitrubi, o per representacions figurades en alguns relleus, esteles i antics manuscrits. Sobre aquests elements havia estat feta la reconstrucció: la troballa emporitana permetia confrontar les dades anteriors amb una catapulta autèntica i comprovar així l'exactitud de les notícies donades pels autors grecs i romans i pels monuments. La catapulta que a base d'aquests, i especialment de Vitrubi, havia construït el general Schramm concorda perfectament, en la proporció de 5 per 4, amb l'emporitana. El mecanisme per al seu funcionament ha estat també enterament posat en clar mercès al descobriment d'Empúries: mitjançant la força produïda per l'afluixament sobtat d'una corda elàstica (feta amb crins, tendons, etc.), sotmesa a una forta torsió, es podien llançar sagetes a gran distància. La catapulta reconstruïda pel general Schramm tirava sagetes de 88'72 centímetres; les emporitanes eren de 70'796 centímetres, a una distància d'uns 300 metres (305 contra vent, la màquina acabada de construir).

La catapulta d'Empúries constitueix, per tant, diu el general Schramm, un objecte únic, de preu incalculable i d'interès capital per a l'estudi de les màquines de guerra de l'antiguitat.

En una lletra recentment tramesa a Barcelona, diu el general Schramm ço que segueix:

«Dresde, 10 de novembre de 1919.

»El ben merescut explorador de l'antic Emporion (costa espanyola de Llevant, al Nord de Barcelona) Puig i Cadafalch, ha de registrar un èxit gran.

»Fou trobada per Gandia, en les excavacions que dirigeix En Puig i Cadafalch, la part principal d'una màquina de guerra romana, el «capitulum» d'una catapulta, probablement de l'època entre l'any 153 abans de J. C. i les guerres civils.

»Encara que les altres troballes fetes a Empúries i portades al Museu de Barcelona hagin estat sumament interessants i importants, la de la «catapulta» les supera totes.

»Aquesta troballa és única en la seva classe: no hi ha altre Museu al món que pugui vanar-se de posseir una màquina de guerra romana autèntica.

»És impossible d'expressar en xifres el valor monetari que representa per als aficionats aquesta troballa sense igual, essent així mateix enorme el seu valor científic, per les següents raons:

»Han tingut lloc, repetides vegades, assaigs per a reconstruir les màquines de guerra de l'edat antiga. El món científic ha reconegut les màquines de guerra romanes i gregues, que han estat reconstruïdes i es troben a Saalburg, prop de Francfort ^{a/m.}, com les de més autenticitat, per semblar-se exactament a les indicacions que es conserven dels antics escriptors de guerra.

»Però la pregunta de si les indicacions d'aquests escriptors eren exactes i certes no pogué ésser contestada mentre no hi havia prova de cap mena de la llur autenticitat. Aquesta prova està ara aportada, incontestable i sense objecció de cap mena pel fet de la troballa de la màquina de guerra d'Empúries.

»No pot haver-hi dubte, en cap concepte, de l'autenticitat de la troballa i sí tan sols un sentiment gran que els pocs vestigis de fustam no tinguin la mateixa duració en conservar-se que les parts de ferro i bronze.

»Comparant les dimensions del marc trobat amb les de les «catapultes» de Saalburg, que foren reconstruïdes segons les indicacions de Vitruvi, resulta que les dimensions de la màquina de guerra d'Empúries estan en proporció exacta al mil·límetre de 4 per 5 amb les de les màquines de Saalburg.

»La màquina trobada té un calibre, és a dir, un diàmetre de la foramina, de 7'9 cm.

»Seguint les indicacions de Vitruvi, per a la construcció de la

«catapulta» de 2 vares (4 spites) de Saalburg, s'havia basat en $\frac{1}{9}$ de la longitud de la fletxa de 88'72 cm., o sia 9,858 cm. Així la distància des de l'eix dels «nervitori» (eix movable del brachium) fins a la vora interior de les «parastatae» de la màquina de Saalburg és, segons les indicacions de Vitruvi: $\frac{1}{2} + \frac{1}{4}$ calibre, $4'95 + 2,475 = 7,425$ cm.; la de la màquina de guerra d'Empúries amida: $3'95 + 1,975 = 5,925$ cm.

»Una reducció produiria un fregament dels «nervi» en les «parastatae», mentre que una amplificació debilitaria la capacitat de càrrega dels «sentulae», augmentant inútilment les dimensions de la màquina i el seu pes.

»Els «sentulae» de la màquina d'Empúries tenen exactament el gruix indicat per Vitruvi d'un calibre, és a dir: 7'9 cm. De la qual cosa resulta que les mesures estudiades i experimentades durant els segles per a les dimensions de les peces d'artilleria, ja foren conegudes com a exactes pels romans i mantingudes per ells com a tipus model.

»L'altura de les «parastatae» i del «capitulum» en total resulta, en canvi, més reduïda que la indicada per Vitruvi.

»¿Com s'explica que, si algunes mesures deuen concordar amb rigorosa exactitud, d'altres, en canvi, poden i fins en part deuen ésser modificades en determinats límits, com ocorre en la «basis», per exemple?

»Vitruvi comença per donar les dimensions de l'altura sense límit de cap mena.

»En el cas present del «capitulum» català, les «brachias» han de fer-se més llargues. El «capitulum» català i les «brachias» més llargues, demostren que la màquina tirava fletxes més curtes i més lleugeres que les que correspondrien al calibre si tingués altura normal. Per tant, no ha de creure's que, com resulta en les dimensions de la màquina, la longitud de les fletxes hagi hagut d'ésser de la mateixa proporció de 4 per 5, i que, per consegüent, la màquina d'Empúries hagi pogut tenir fletxes d'una longitud de 38'37 polzades, o sia, 70'796 cm.

»Tenint en compte aquestes circumstàncies, hem d'arribar al convenciment que se'ns presenta en la màquina d'Empúries una «catapulta» de 1 $\frac{1}{2}$ vares, d'una longitud de fletxes de 66'54 cm.; la qual cosa és tant més segura quant aquest calibre era el que en general s'usava.

»Ni Heron ni Philon ni Vitruvi fan esment de disposicions per a subjectar els «modioli». En la màquina d'Empúries, cada un dels

dos «modioli» de bronze està subjectat per dues xavetes. En cada «modiolus» hi ha sis forats (per a cada xaveta tres).

»La divisió de radi dels forats és de $\frac{1}{16}$, en el «modiolus» de $\frac{1}{24}$ de la perifèria; la qual cosa permet la tensió major de $\frac{1}{48}$, és a dir, de $7 \frac{1}{2}$ graus com a límit mínim.

»El fet d'ésser aquest calibre de màquina de guerra «la màquina normal», prova l'exactitud de les indicacions de Vitruvi referent a la «basis» de la catapulta de $1 \frac{1}{2}$ vares, tal com la d'Empúries; per això mateix el «caniculus» de la màquina reconstruïda està en posició horitzontal a 1 metre aproximadament sobre terra, en conformitat amb l'altura de la línia de la visera dels canons moderns de totes les nacions.

»L'escut de la màquina reconstruïda és còpia d'una dels escuts amb els trofeus en les columnes de relleu dels «Uffizzi de Florenza» (descobert per Jacobi).

»Malgrat d'ésser la màquina d'Empúries molt semblant a la catapulta de Saalburg, la seva aparença és molt més la d'una peça de campanya, i afalaga més la vista.

»La pressió inicial dels «nervi» en el «capitulum» tot just acabat era de 11.000 quilos. Se li havia calculat un abast de tir de 296 metres; arriba als 305 metres tirant contra vent.

»Quan l'any 1914 vaig anar a Espanya per ordre de l'emperador per a reconèixer la màquina i el lloc de la troballa, vaig trobar en la persona del Sr. Puig i Cadafalch el més amable i culte consultor. Amb exquisida atenció em va prestar el Sr. Puig tota la seva ajuda, i vaig trobar en el Sr. Gandia guia i pèrit molt experimentat com desitjar millor no es pugui.

»A tots dos sien donades les més expressives mercès, no sols les meves, sinó les del món científic sencer, puix que, degut al seu benèvol patrocini, s'ha pogut reconstruir la primera màquina de guerra romana autèntica. — Schramm.»

INSTITUT MÈDICO-FARMACEÛTIC. — Conferència. —
Dia 11 de febrer. Dr. B. Danés : «De la grip en els basedowians.»

LLIGA DEL BON MOT. — Felicitació a un governador militar. — La Lliga del Bon Mot ha acordat felicitar el governador militar de Girona, general Peralta, per la recent ordre general de plaça en la qual es llegeix la següent disposició contra el mal parlar:

«No hi ha ciutat culta a Europa, no hi ha poble que s'estimi en el que val, que no faci constar en un lloc visible, a l'entrada, com herald que pregoni els seus sentiments de dignitat i energia moral, que allí es prohibeix la blasfèmia, repugnant i llorda manifestació de debilitat i d'ignorància, car amb ella s'exterioritza, la major part de les vegades, el sentiment produït per una lleu contrarietat.

«No es comprèn que en l'Exèrcit, organisme disciplinat, laboratori d'energies, escola de viril resignació i, per tant, endurit en les adversitats, disposat als majors sacrificis i penalitats, i per al qual la contrarietat de l'exercici enforteix i vigoritza la voluntat, s'acudi a la blasfèmia com a natural vàlvula d'aquella petita part de resistència, energia moral i pobre concepte de masculinitat.

«Mereix, per tant, un sever correctiu el qui incorre en una falta impròpia, no solament per ésser baixa i grollera, sinó encara més per la debilitat que revela en qui vesteix uniforme, i a evitar aquest mal hem de contribuir tots, castigant-la sens miraments ni consideracions.»

També ha acordat agrair a l'Ajuntament de Girona l'acord pres en l'última sessió de subvencionar, com els Municipis de Barcelona i Lleyda, la Lliga del Bon Mot, de Catalunya.

LLIGA DE SENYORES PER A L'ACCIÓ CATÒLICA. — Conferència. — Se celebrà la segona de les conferències organitzades per la Lliga de Senyores per a l'Acció Catòlica.

La sala d'actes de l'Institut Agrícola de Sant Isidre oferia brillantíssim aspecte. El soci de Joventut Social, En Joaquim Cirera Sormaní, dissertà sobre l'anunciat tema: «La dona a la família». Parlà de manera emotiva i amb frase galana dels deures de la dona, i assenyalà els defectes que s'observen al si de la família. Va combatre el divorci i demostrà que el matrimoni és d'origen diví. Palesà les errònies doctrines que s'estenen arreu de la terra, i féu una descripció de la consideració en què la dona era tinguda en l'antigor, definint-la segons el concepte que d'ella tenen els pobles no catòlics, per arribar a concloure que únicament està revestida la dona d'autoritat en el cristianisme.

Lloà la missió educadora de la mare i palesà la grandesa de la família cristiana.

El conferenciant fou molt aplaudit i felicitat pel selecte auditori femení.

PATRONAT DE LES ESCOLES ESPECIALS D'ADULTES. — *Acords.* — Aquest Patronat continua sa meritíssima labor amb el major zel i interès. En les últimes sessions reglamentàries es prengueren, entre altres acords, els següents:

Donar les conferències sobre Història de l'Art i del Vestit, a càrrec d'una distingida artista, a les escoles de les Sres. Ferro, Garcia i Serra.

Pendre un abonament de pel·lícules a la casa Pathé «Kok» per a donar sessions cinematogràfiques a les alumnes.

Algunes professores donaren compte d'haver estat col·locades vuit alumnes amb sous que fluctuen entre 100 i 175 pessetes mensuals.

Les Sres. Vilalta i Zalam manifestaren llur satisfacció per l'èxit que obté el curset de Dibuix, organitzat en ses respectives classes.

Després de canviar impressions sobre la marxa de les Escoles, s'acordà en principi celebrar una exposició escolar, quedant l'assumppte per a més ample estudi en la sessió pròxima.

REIAL ACADÈMIA DE CIÈNCIES I ARTS. — *Sessió.* — Sota la presidència del Dr. N'Eduard Alcobé, l'Acadèmia de Ciències i Arts celebrà sessió.

L'acadèmic numerari En Josep Serrat i Bonastre llegí el seu treball de torn intítulat «L'evolució moderna de la locomotora, el seu estat actual, i el seu probable futur».

Després de recordar breument l'evolució de la locomotora des de la inauguració del primer servei regular de viatgers entre Liverpool i Manchester l'any 1830 fins el desenrotllament ja complet dels ferrocarrils en 1880, entrà a examinar l'evolució dels últims quaranta anys, remarcant que les característiques d'aquesta evolució eren l'ús del sistema Compound, iniciat a França per Mr. Mallet, i del vapor rescalfat portat a cap per l'alemany Schmidt, essent per altra part ambdós progressos conseqüència de l'anomenada «Teoria alsaciana de la màquina de vapor», deguda a Hirn.

Féu notar al mateix temps l'increment enorme que les locomotores havien tingut tant en el seu pes com en la potència d'arrossegada, presentant nombrosos exemples, i analitzà les orientacions més modernes que fan preveure la consagració definitiva de la locomotora de vapor rescalfat combinada amb l'alimentació automàtica del combustible, al mateix temps que el desenrotllament de la locomotora Diesel. A continuació cridà l'atenció sobre els perills que l'electrificació absoluta dels ferrocarrils tanca, tant des del punt de mira

estratègic com del de la seguretat social, i proposà un sistema mixte de locomotores termo-elèctriques, que no serien més que una ampliació dels assaigs portats a cap per Heilmann en 1893 i que segons l'autor, resoldria, millor que cap altre sistema el problema dels grans trens combinat amb l'utilització del material de vagons existents a Europa.

Finalment, l'acadèmic honorari D. Josep Comas Solà, donà compte de les noves observacions efectuades del planeta per ell descobert la nit del 13 de gener, i que per equivocació de transmissió telegràfica fou considerat als Estats Units com un cometa. Aquest nou astre, relativament brillant i que ofereix característiques notables, ha estat observat detingudament pel Dr. Pòlit a l'Observatori Fabra, així com també als Observatoris de Marsella, Algèria, Niça, Carleton, Berkeley, Yerkes, etc. Segons els elements calculats per M. Blondel, resulta que aquest astre serà invisible des d'Europa en 1921, per efecte de la seva forta declinació austral. Des de les nostres latituds no podrà observar-se fins l'agost de 1922.

REIAL ACADEMIA DE MEDICINA. — Sessió. — Dia 28 de febrer. Dr. Nubiola : «Presentació d'un fetus acondroplàsic», i Dr. Salvat Navarro : «Virus ultramicroscòpics.»

REIAL AERI CLUB DE CATALUNYA. — *Curset d'aeronàutica.* — No cessant en sa campanya per tot el que es relaciona amb el foment de l'aviació a Barcelona, el Reial Club de Catalunya anuncia per al dia 8 d'abril pròxim la inauguració del curset d'aeronàutica que ha creat, les classes del qual, donades els dimarts, dijous i dissabtes, de sis a set, a l'Escola Industrial, aniran a càrrec del conegut enginyer i catedràtic de la mateixa D. Gaspar Brunet Viladerra, vice-president del dit Club.

El programa format per les assignatures, és el següent : Nocions d'àlgebra, geometria i física. — Vectors. Composició de forces. Grafostàtica. — Resistència de l'aire. Lleis experimentals. — Efectes de l'aire damunt superfícies inclinades. — Composició de l'avió. Equilibri en el vol. — Estabilitat de l'avió. — Maniobres auxiliars de direcció. — Hèlix aèria. — El motor. Com s'ha de curar i manejar. — Instruments de bord. Orientació i manera de viatjar. — Lectura de mapes.

Conté, com es veu, no sols matèries que poden interessar a les persones d'una il·lustració general sobre aviació, sinó també, i molt

especialment, els coneixements indispensables a aquells que, més profundament interessats en l'aeronàutica, poden més endavant efectuar les pràctiques per a l'obtenció del títol de pilot-aviador.

La matrícula serà de 10 pessetes i gratuïta per als alumnes i ex-alumnes de l'Escola Catalana d'Aviació i per als socis del Reial Aeri Club de Catalunya. Per a matricular-se dirigir-se a aquest últim o a la Universitat Industrial.

SEMINARI DE FILOSOFIA. — *Homenatge.* — Al Seminari de Filosofia es celebrà una sessió endreçada a la memòria del malaurat pedagog En Joan Palau i Vera. Totes les distingides personalitats que dirigiren la paraula a l'auditori, nombros i escollit, remarcaren la forta personalitat de l'homenatjat i la seva bella tasca educadora.

Matèria i Esperit. — Hom anuncia per a les primeries d'abril un curs sobre «Matèria i Esperit» a càrrec del professor Mr. Bertrand Russell, antic rector del Trinity College de Cambridge, el qual ha estat expressament invitat pel Seminari.

SOCIETAT BARCELONESA D'AMICS DE LA INSTRUCCIO. — *Conferència Montessori : «Les noves solucions al problema de l'educació».* — Un nou capítol gloriós per a la Societat Barcelonessa d'Amics de la Instrucció és el bellíssim acte, la manifestació esplèndida de cultura i de catalanisme per ella organitzat amb la conferència de la Dra. Montessori, que va tenir lloc al Foment del Treball Nacional.

La gran sala del Foment va veure's pleníssima, fins a vessar, de selectíssima concurrència, la qual ens és impossible detallar. L'aspecte d'aquella gentada, distingida i culta, era el d'una veritable solemnitat, d'aquelles que hom no pot fruit pas gaire sovint.

Formaven la presidència, el Dr. Agell, amb el senyor cònsol d'Itàlia, senyors representants de l'Institut de Cultura de la Dona, Dimas Fernández, Puig d'Aspre, Sres. Domènech de Canyellas i Vigneaux, Sans i Buigas per En Josep Puig i Cadafalch, Sres. Casagems i Llopis, A. Galí, degà dels mestres, Eladi Homs, Martorell, Luengo, Sra. Baldó, Ainaud, Torres Ullastres.

El Dr. Agell obria l'acte amb un parlament breu i matisat fent l'elogi de la famosa conferenciant, al·ludint els precursors de la

coneixença del seu sistema, Sra. Karr, Srs. Rucabado i Homs i al malaguanyat difunt En Palau Vera, la pèrdua del qual ens és tan dolorosa i la memòria del qual ens és un estímul i un exemple.

Seguidament s'aixecava a parlar la Dra. Montessori, en mig d'una atenció finíssima. La seva paraula clara i sonora, el seu gest dolç i elegant, la vivaç intenció del seu accent, feien de marc i de fons exquisit al seu admirable parlament.

Parlava així la doctora:

Estem presenciant la fallida de dos conceptes que fins fa poc havien assolit enorme prestigi : el de progrés i el de civilització. El desencant és major en els països que han sofert la guerra. En cercar una nova via, els esperits es fixen en l'educació.

A poc a poc la transformació de la matèria havia absorbit totes les activitats humanes, havia esdevingut com el concepte, la base del progrés. L'augment de la riquesa era la preocupació dominant. Fins l'educació n'era fortament contaminada d'aquest concepte, car si bé es creia que es guiava per sistemes filosòfics, les innovacions en la pràctica, l'essència de les anomenades escoles noves, consistien en millor preparar l'home per a la producció social. D'aquí la simplificació i l'utilitarisme escolars. El conreu de la consciència era deixat de banda per a servir la finalitat materialista en l'educació. L'escola s'anava transformant en mecanisme per a realitzar aquesta finalitat amb el mínim esforç. Amb el concepte materialista en l'ambient i amb els enormes avenços assolits per ell, es creia que, aplicant-ho a l'escola, s'obtindrien igualment grans progressos en l'educació de l'home. No obstant, aquest millorament no ha vingut, tot al contrari. Del punt de vista social, n'ha resultat la guerra, i en l'escola l'agombolament de problemes insoluts.

Una virada s'inicia, especialment en els països que han sofert la guerra. Un pregon sentiment porta a reconèixer com la cosa necessària el valor de la vida humana en ella mateixa posat com a fulcrum de la vida social. Avançar la personalitat humana en primera línia vol dir considerar l'home i no pas la seva producció, pendre la causa i no pas l'efecte. Realment, aquesta és la primera providència necessària en els nostres temps, i és per això que el problema de l'educació, que afecta al productor més que a la cosa produïda, se'ns presenta com a interès suprem. La dolor dels pobles flagel·lats, els actuals moviments revolucionaris, enlairen aquest principi de la reconstrucció de la societat sobre la valor de la vida humana.

Veu's aquí que l'educació no és avui un interès dels mestres i de l'escola, sinó un interès social sentit especialment pels treballadors, les víctimes innocents del materialisme.

Els problemes de l'educació han semblat insolubles, perquè tots ells depenen d'un error fonamental, combatut el qual desapareixen els problemes. Aquest error és el voler-se posar l'home a creador d'ànimes. Cap home pot crear l'ànima d'un altre home, no pot combinar segons la pròpia intel·ligència la construcció de la personalitat aliena, no pot pendre i disposar les parts en ordre segons certs pre-conceptes. Perquè l'ànima és ja creada; i hem de deixar-la lliure de desenrotllar-se segons les pròpies lleis. L'educació no ha de manar sinó obeir la llei divina.

Quan l'educació s'haurà fet a aquesta actitud humil, quan s'haurà obtingut la convicció que no es pot fer altra cosa que servir, que ajudar la vida en camí de desplegament, llavors els problemes de l'educació es faran fonedissos i molta llum serà projectada, no solament sobre la vida del nen, sinó sobre la vida de l'home. I se sentirà que la vida humana és una sola i que les mateixes necessitats de vida social es troben en el nen i en l'adult. I tant en l'escola com en la societat.

Per a demostrar això n'hi ha prou de considerar els dos màxims problemes que ara s'agiten en la societat : el problema de la llibertat i el problema del treball. Aquests problemes fonamentals de la post-guerra són, també, els problemes capitals de l'escola i de l'educació. De molt lluny es ve reconeixent la necessitat de deixar lliures els nens en llurs manifestacions; i d'altra banda cal fer-los treballar suficientment sense consumir llurs energies. Però el que manca és la realització d'aquestes idees! i, davant la dificultat dels dos problemes, s'ha hagut de recórrer forçadament a la disminució de les hores de treball, que significa la ignorància en l'escola i la misèria en la societat.

Ara bé, cap pedagog i cap sociòleg podia ser capaç de resoldre tals problemes, puix que són problemes que toquen la mateixa vida de l'home, de la qual ell no és autor. Era necessari retrocedir dels camps petjats i fressar un nou camí : cal estudiar les manifestacions de la vida humana en ella mateixa, en el període que és més simple i pura, i, per això, més accessible a l'observació. La vida del nen ens pot donar la solució d'aquests problemes. El nen, en tal cas, representa l'embrió espiritual que es desenrotlla. I és aquesta em-

briologia la que pot llançar un raig de llum als problemes màxims de la vida social.

El concepte de llibertat. Aquesta paraula, que és tan vella com els homes, ha tingut, fins ara, una vaga significació; i el moment és arribat de precisar-la. Hi ha hagut més aviat la idea d'alliberament que la de llibertat. S'ha anomenat llibertat l'alliberament d'una forma qualsevulla d'esclavitud, com és ara trencar certs lligams o bé substreure's a un jou; però tota vegada que les formes d'esclavitud són infinites, eixir d'una esclavitud volia dir entrar en una altra. No passa altrament, manta vegada, amb la salut física. Per exemple, una persona malalta podria passar d'una forma de malaltia a una altra, cada vegada eludint el trobar la salut. En comptes de sortir d'una malaltia per entrar en una altra, el problema d'aquesta persona seria conquerir les condicions necessàries a la salut. La salut és una sola, mentre que hi ha infinites formes de malaltia.

D'igual manera, una és la llibertat i moltes les formes d'esclavitud. Qui surt de la llibertat, necessàriament entra en alguna forma d'esclavitud. La llibertat no consisteix pas en fets negatius, en rompiments o alliberaments, sinó en una construcció positiva — és una conquesta en ella mateixa. La llibertat s'obté conquerint la salut espiritual; i l'estat de llibertat correspon a la vida que es desplega segons les lleis de la creació. És lliure l'ocell que vola, perquè aquesta és la seva llei; és lliure el peix que neda, perquè aquesta és la seva llei; és lliure l'arbre arrelat a la terra, perquè aquesta és la seva llei.

La llibertat fretura d'un nodriment. Tolstoi volgué fundar una escola basant-la en l'alliberament i la llibertat no aparegué per manca de nodriment; per això fallí. L'esperit no ha de subjectar-se a la matèria, però tampoc ha d'ésser divorciat de la matèria, sinó que la matèria ha de servir l'esperit. Cal arbitrar els mitjans de la llibertat, que són una recerca exacta. Per exemple, les abelles que en llibertat, obedients a la pròpia llei fan la bresca, necessiten les flors per aquesta llibertat; i les flors són construïdes de faisó que serveixen a les abelles, en forma i composició. La llibertat és un treball actiu en un medi adequat, no pas l'abandonament a les pròpies forces; és la construcció de la vida segons les lleis que la mantenen. Aquests conceptes han tingut naixença en l'estudi positiu de les activitats del nen, intel·ligentment afavorides per un ambient propici, i es po-

den veure diàriament actuats en milers d'escoles on la nova pedagogia hi és aplicada.

Problema del treball. El nen, en les seves manifestacions de treball en l'escola que es basa en la llibertat constructiva, ha demostrat que podia treballar molt més del que es creia, no sols sense fadigar-se, sinó conservant i millorant les seves condicions físiques. De manera que el treball ve a assumir la categoria d'una funció, i són els nens qui ens han revelat aquesta nova possibilitat. Llavors, des d'aquest punt d'obrir, el treball és una necessitat universal, no pas únicament dels adults, sinó també dels nens; no pas únicament dels pobres, sinó també dels rics; no pas únicament de l'home, sinó de la dona igualment.

Si el treball és una funció biològica humana, llavors el treball tindrà les seves lleis, i la cosa interessant és trobar aquestes lleis. Algunes d'elles poden ja ésser deliniades amb certa precisió i la seva observança en els nens i en els adults promet dies de pau i de plenitud a l'esperit i a la societat. No és el treball en si l'exhauridor de forces, sinó les transgressions, per excés o per defecte, a les lleis del treball. Mirem els insectes (abelles, formigues, etc.) que es mantenen en llur activitat dins el lliure ritme del treball, sense cansanci i sense enuig. Pensem en aquest incansable que portem dins el nostre pit, el cor, treballador segons llei tots els instants d'una vida individual. És el batre massa fort (per exemple, en pujar una muntanya), que pot emmalaltir-lo, o el batre massa lent que pot ésser la seva ruïna. No és el descans que el vigoritza, sinó l'activitat dins la pròpia llei. Així l'home, que és un ésser eminentment actiu i d'activitats intel·ligents, es reposa en l'activitat, segons la llei. Són els errors del treball que l'emmalalteixen.

En les noves escoles, on un treball, segons les necessitats de la vida en creixença, conserva, com una higiene de l'ànima, la salut espiritual i física, l'aspecte reposat el tenen els nens en haver acomplert un cicle de treball; i el dolor apareix precisament en haver d'interrompre un treball encara no acomplert.

De manera que es podria dir que la solució al problema del treball, dins o fora de l'escola està, no pas a fixar la quantitat, sinó a trobar la forma del treball. Per això és aquest un camp de recerques científiques i no una vaga aspiració de les multituds. Cal que sorgeixin nous camps d'investigació en els quals sigui descoberta la regla de la vida. I aquesta regla de la vida, en solucionar centralment els problemes de l'educació, deixarà igualment solucionats els

problemes de la llibertat i del treball que avui forçosament agiten els homes. Serà el nen petit, la vida elemental curiosament estudiada en el nen, qui ens menarà a aquestes troballes, com ja un dia fou promès «que l'infant ens guiarà» en la via de la perfecció.

La humanitat acull àvidament les doctrines aquestes, que semblen tan simples i tan concretes. Això prova que aquestes doctrines remouen qualitats fonamentals de la consciència humana, però que fins ara no s'havien manifestat suficientment. No són pas qualitats purament intel·lectuals, ans bé aquelles que rauen en el més íntim de les nostres ànimes. Són, en efecte, aquestes qualitats sens nom encara, que haurem de desenrotllar en els nens i en els adults, per tal de retornar a la humanitat ço que ella sembla haver perdut, és a dir, l'art de viure, la frescor i la serenitat de la vida.

En acabar la magnífica conferència, la doctora fou llargament i fortament aplaudida i molt felicitada.

El que hauria d'ésser el Batxillerat. — En una de les sessions celebrades pels Amics de la Instrucció va discutir-se la ponència del Dr. Proubasta, «El que hauria d'ésser el Batxillerat», intervenint en el debat els Srs. Agell, Xalabarder i Torres Ullastres, coincidint tots que cal una modificació del nostre segon ensenyament per a evitar el surmenatge en la part física i el verbalisme en la intel·lectual. Es prengueren en consideració unes notes escrites, trameses pel Dr. Bosch Gimpera, el qual havia estat prèviament invitat a l'acte, i s'acordà dedicar una altra discussió a l'esmentat tema per trobar una solució al dit problema cultural.

SOCIETAT DE BIOLOGIA. — Sessions. — Dia 9 de febrer. Dr. L. Cervera i B. A. Houssay : «Paper fisiològic de l'adrenalina de la càpsula suprarenal».

Dr. H. Tellez : «Sobre un aparell congelador portàtil per a mirotomia».

Dr. P. Domingo : «Evolució de la cèl·lula estromatosa de la vellostat placentària cap al tipus d'hematie».

Dr. P. Domingo i F. Duran i Reinal : «Influència de la via d'administració de la dosi desencadenant en l'atac anafilàctic».

Dr. A. Salvat : «Efectes de les injeccions intravenoses pel mètode de Nolf».

Dr. A. Pi Suñer i R. Carrasco : «Anestèsics i hiperglicèmia».

Curs Charles Henry. — Dintre de la sèrie de curssets que enguany (quarta època) està portant a terme la Societat de Biologia, s'han inclòs dues conferències del professor Charles Henry, director del Laboratori de Fisiologia de les sensacions a la Sorbona, sobre «Le rayonnement et les grandes fonctions de la Vie». Aquestes lliçons tindran lloc al Laboratori d'Higiene de la Facultat de Medicina, els dies 12 i 15 de març, a dos quarts de set de la vetlla.

El programa és com segueix:

Lliçó I (divendres, 12). — «La théorie du rayonnement et ses applications physico-chimiques».

Lliçó II (dilluns, 15). — «Les applications biologiques de la théorie du rayonnement».

La matrícula és gratuïta.

SOCIETAT D'ESTUDIS ECONÒMICS. — *Solucions immediates a la crisi social de Catalunya.* — A la Societat d'Estudis Econòmics ha donat una conferència sobre aquest tema D. Francesc L. Fontanals.

Va començar afirmant que la crisi social catalana constitueix un aspecte localitzat de la crisi social del món.

En totes les grans guerres es dona el fenomen que una minoria que és qui té mitjans de producció i canvi en llur poder, s'enriqueix mentre la majoria del país sofreix angoixes i malestar per causa de l'encariment de la vida i la manca de productes. Així succeí a Grècia quan les guerres mèdiques, més tard a Roma, on són exemple de fortunes augmentades amb la guerra, Cresó i Lúculus, en l'Estat mitjana a Venècia, en les guerres de la qual amb Gènova s'enriqueixen Morosini i Carles Zeno, i a Espanya, segle XVI, ens ofereixen un exemple els Fúcars.

En la guerra europea ha passat igual, i l'espectacle desmoralitzador que han donat els enriquits amb els beneficis extraordinaris de la guerra ha aguditzat el problema social.

La crisi social de la nostra terra persisteix amb tota sa intensitat, malgrat haver-se restablert el treball. Ho proven els atemptats terroristes i els crims socials. Aquests, diu, es cometen en mig d'un ambient de tàcit consentiment que afavoreix la impunitat. Cal acabar amb les injustícies que vivim perquè tals fets no puguin consumir-se.

Parla de les solucions a implantar i assenyala les que són de

competència del Govern, com la sindicació obligatòria, el contracte col·lectiu del treball i la creació d'un Consell Econòmic de Catalunya. Aquest organisme integrat per tècnics, patrons, obrers i economistes seria un ordenador de l'economia de la nostra terra i podria preparar la futura legislació social i econòmica que requereixen els nous temps.

Com a solució transitòria indica la immediata reunió de la Comissió del Treball creada per R. D. d'11 d'octubre de 1919.

Sosté que els patrons deuen facilitar per la seva part la renovació social a què s'aspira, constituint Sindicats d'indústria que tractin les qüestions amb serenitat i procurin el millorament de la producció amb miras a beneficiar els interessos de la comunitat cercant per comptes de rebutjar-la, una fraternal col·laboració del treball.

Afegeix que la Sindicació ha de portar l'equilibri de poders socials i per això es mostra partidari d'organitzar la classe obrera, puix la seva organització la fa conservadora i conscient de sa responsabilitat. Va detallar com haurien d'organitzar-se els sindicats obrers i llurs finalitats, que va dividir en culturals, de previsió i de lluita econòmica.

Va acabar fent una crida als tècnics i economistes perquè propaguïn els principis que les qüestions socials estan íntimament lligades a les econòmiques i que no és pas possible resoldre el problema econòmic sense comptar amb una sincera col·laboració obrera.

Per a portar a cap la confecció d'un programa econòmic social de solucions pràctiques, exposa la conveniència de convocar un Congrés d'Economia de Catalunya, al qual hi acudin els patrons, els obrers, els tècnics i els economistes de la nostra pàtria.

El Sr. Fontanals fou molt felicitat.

SOCIETAT DE PSIQUIATRIA I NEUROLOGIA. — Sessió inaugural. — Celebrà la sessió inaugural de curs, la Societat de Psiquiatria i Neurologia. Presidí el Dr. Xercavins.

El secretari de la Corporació, Dr. D. Josep Còrdoba, llegí un resum de la tasca realitzada per aquesta Societat durant el curs anterior, i el soci Dr. D. Andreu Martínez Vargas, degà de la Facultat de Medicina, un treball intítulat *Adelantos psiquiátricos en la guerra*, exposant les diverses formes d'alineació mental observades en l'última guerra, la influència de l'emoció en el desenrotllament d'algunes

psicosis de guerra, i acabà amb unes eloqüents paraules, comparant l'actual desenfrè de la societat a un desequilibri col·lectiu, i assenyalant la manera d'arribar a la concòrdia i solidaritat socials.

SOCIETAT MÈDICO-FARMACÈUTICA DELS SANTOS COSME I DAMIÀ. — Sessions. — Dia 12 de febrer. Sessió inaugural. Discurs inaugural pel Dr. Josep Ruiz Contreras : «Algunes consideracions relatives al tractament de les salpingitis».

Dia 26 de febrer. «Consideracions sobre el tractament de les hemorràgies nasals», Dr. Gou Gumà.

SOCIETAT NACIONAL ITALIANA DANTE ALIGHIERI. — Concurs. — La societat nacional italiana Dante Alighieri, secció de Barcelona, disposant-se a celebrar dignament el VI Centenari de la mort del seu poeta (14 de setembre de 1921), entre altres actes projectats obre des d'ara un concurs, al qual podran concórrer els literats espanyols i llatins-americans, per a premiar un treball escrit en prosa castellana desenrotllant el següent tema : «*La Divina Comèdia* com a força propulsora en el camí ascendent de la Humanitat».

El treball, contrassenyat amb un lema i acompanyat d'un sobre lacrat reproduint en el seu exterior el mateix lema i contenint el nom i domicili de l'autor, haurà d'ésser tramès al president de la Dante Alighieri, passatge de Méndez Vigo, núm. 8, Barcelona (Espanya).

L'extensió d'aquest treball ha d'ésser la indispensable per a l'edició d'un llibre de 100 pàgines en octau, i el premi a l'estudi que per la seva valor intrínseca ho mereixi, consistirà en una medalla d'or, diploma de soci honorari d'aquesta secció de la Dante Alighieri, més 500 pessetes, que en pagament de la propietat literària ofereix la casa editorial Joan Ruiz Romero (successor de Bastinos), que pren al seu càrrec l'edició del llibre.

El termini d'admissió de treballs acaba a les dotze del primer de gener de 1921.

Oportunament es faran públics els noms de les persones que formen el Jurat.

Els originals no premiats es tornaran a llurs autors respectius després del veredict del Concurs.

UNIVERSITAT CIENTÍFICA I LITERÀRIA. — Conferències científiques. — En el vinent mes d'abril, se celebraran a la Fa-

cultat de Ciències de la Universitat, dues sèries de conferències de gran interès cultural.

En unes dissertarà dels seus importantíssims i originals treballs sobre Bioquímica, el savi catedràtic de la Facultat de Ciències de Saragossa Dr. D. Antoni G. Rocasolano, al qual recentment tributà el poble saragossà, amb el seu Ajuntament al davant, un merescut homenatge consistent en la imposició de la medalla d'or de la ciutat.

Les altres conferències correran a càrrec del també eminent químic Dr. D. Enric Moles, membre del Laboratori d'Investigacions Físiques que a Madrid sosté la Junta per Ampliació d'Estudis. Els treballs de Moles sobre els pesos atòmics i l'estructura de l'àtom, han estat ja reconeguts com altament interessants en el camp cada vegada més extens de la Físico-química.

Conferència Schulten. — Organitzada pel Seminari d'Història i Arqueologia de la Facultat de Filosofia i Lletres, ha donat una conferència a la sala del Consell de la Universitat el professor Dr. Adolf Schulten versant sobre «L'ensenyament filològic-històric a les Universitats alemanyes».

Vària

CONGRÉS DE COOPERATIVES. — S'ha celebrat a Barcelona, amb bon èxit, un Congrés de Cooperatives.

«ARTS I ESTUDIS». — *Aparició.* — Ha sortit el primer número d'aquesta esperançadora revista quinzenal redactada per estudiants nacionalistes; estudiants tan joves que tot just surten de l'Institut i es troben a les portes de la Universitat, portes que volen que se'ls obrin «en català».

D'hora comencen a interessar-se i a lluitar ardidament per les coses de Pàtria, aquests braus minyons de famílies distingides.

Han demanat a distingits escriptors — i els ha estat concedida fàcilment per la irresistible simpatia — la col·laboració de les seves firmes estimades.

Publiquen, pel mateix ordre que ressenyem, una obertura titulada «Les paraules i els estudiants», d'En Suriñach Senties; un animós article d'En Manuel de Montoliu; una exquisida corrandà d'En López Picó; «Bonaventura Aribau», per Marcel de Montoliu; «La Caravana», de Makkarri; «Evolució de la finestra gòtica», d'En Marius Gibreda;

«L'Escola Musical Catalana», d'En Tomàs Buxó; «La redempció dels sords», de P. Barnils; «L'ensenyament del català», d'En Felip de Solà; una revista teatral i una secció de noves «De tot arreu».

Alguns dels treballs de col·laboració que hem citat són dirigits als estudiants amb aquell amor, esperança i simpatia que omplia en l'obra de Meyer Forster, l'ànima del doctor Jüttner, l'amic dels estudiants d'Heidelberg.

Catalunya

CANET DE MAR. — *De la Biblioteca.* — La distingida senyora Na Dolors Macià de Puig, esposa del senyor president de la Mancomunitat de Catalunya, ha fet a la Biblioteca Popular de Canet de Mar l'exquisit present d'una col·lecció d'obres de la seva mare, la venerable escriptora Na Dolors Moncerdà.

Durant el mes de febrer han concorregut a la Biblioteca 581 lectors : 333 homes i 248 dones.

Ultra els diaris i revistes, s'han llegit 586 llibres : 219 de Literatura; 125 llibres infantils; 83 de Geografia i Història; 45 de Ciències socials, Dret i Pedagogia; 36 de Belles Arts; 28 de Ciències; 24 de Filosofia i Religió, i 26 de coneixements generals.

GRANOLLERS. — *Exposició.* — Continua essent visitadíssima l'Exposició de pintura, dibuix i fotografia, inaugurada el 22 de febrer passat, la qual serà tancada el 28 de març.

IGUALADA. — *Conferència al Centre Tradicionalista.* — L'advocat D. Lluís Manso, de la Casa Social de Barcelona, i el canonge de la Seu Dr. Gabriel Auguet, han donat una conferència en el local d'aquesta entitat, essent molt aplaudits. El tema desenrotllat fou: «Què és la sindicació catòlica? La seva necessitat i sos aventatges, els seus elements constitutius i la seva organització».

Certamen. — Ha estat publicat el cartell del Certamen públic literari i artístic que l'Acadèmia Bibliogràfico-Mariana de Lleyda dedica enguany a la compatrona d'Igualada, la Verge de la Pietat.

LLEYDA. — *Jocs Florals.* — Ha estat publicat el cartell dels Jocs Florals de Lleyda per a 1920, any XXV de la seva instauració. La festa se celebrarà durant les pròximes festes en honor del mestre il·lgergeta sant Anastasi, el propinent mes de maig.

MALGRAT. — *Reaparició.* — Ha tornat a començar la publicació el periòdic setmanal *Germanor*, orgue de la democràcia llevantina. És escrit en català per joves d'aquell poble.

MASNOU. — *Jocs Florals.* — S'estan organitzant en aquesta vila uns Jocs Florals celebradors el vinent mes de juliol.

MONTBLANCH. — *Conferència.* — El dia de Sant Josep es donà, a la Joventut Nacionalista de Montblanch, la segona conferència del present cicle, amb el tema «Concepte biològic del nacionalisme», anant a càrrec del distingit escriptor i mestre públic de Rocafort de Queralt, N'Albert Sans i Fargas, el qual fou aplaudidíssim per la multitud que omplia de gom a gom el local.

OLOT. — *Conferència al Casal Català.* — L'ex-diputat a Corts i distingit advocat gironí D. Santiago Masó va donar en aquest centre una notable conferència sobre «El govern de la ciutat», que fou molt aplaudida.

PALMA DE MALLORCA. — *Conferències socials.* — La Junta Local de Reformes Socials té en organització un cicle de conferències sobre qüestió tan actual i important com és la social. Una d'elles ha estat encomanada a l'inspector d'ensenyament D. Joan Capó.

REUS. — *Nova publicació.* — La publicació, a Reus, de la *Revista del Centre de Lectura*, plena d'espiritualitat catalana, ha constituït un motiu de viva satisfacció per als qui la fan. Dins les comarques tarragonines, avui tan gloriosament reintegrades a la causa nacionalista, hi mancava una Revista que, com la del Centre de Lectura, expressés el pensament de tota una munió d'escollits que, des d'aquelles catalaníssimes contrades, segueixen amb devoció el moviment cultural de Catalunya. *Revista del Centre de Lectura*, tan curosament editada i escrita serà la veu de les comarques tarragonines, que tothora oïrem en el ressorgir espiritual de la nostra Catalunya.

SABADELL. — *Conferència Rucabado.* — S'ha fet la inaugural del curs de conferències organitzades per la Joventut Nacionalista. L'eminent publicista En Ramon Rucabado va dissertar sobre un tema tan important, com ho és en els moments presents, «La defensa

de la família». Més d'una hora va parlar el Sr. Rucabado, obtingut per part del públic una religiosa atenció. A l'acabament del discurs va ésser aplaudit xardorosament.

Conferència social. — A l'Acadèmia Catòlica el Dr. Lluís Carre-ras donà la segona conferència del cicle actual, desenrotllant el tema «El dret al treball i l'elevació popular». Obtingué moltes i sinceres felicitacions per la seva interessant dissertació.

SARRIÀ. — *Sessió cultural.* — L'Acadèmia Catalana de Pre-dicació del Col·legi Màxim de Sant Ignasi ha celebrat una sessió endreçada a tractar de les cròniques que el gran narrador de les més cabdals gestes catalanes, En Ramon Muntaner, escrigué per a llegar a la pàtria un monument demostrant la passada grandesa pròpia. El P. Xavier Isart, S. J., tractà, en primer terme, dels següents as-pectes : «Estudi introductori. — Les cròniques i la predicació cata-lana. — Exhortació i exemple del bisbe Torras. — Notes biogràfi-ques i bibliogràfiques. — Caràcter d'En Muntaner : bon seny, bondat, optimisme... — Llabor clàssica. — L'art de la descripció.» Seguida-ment es llegiren fragments d'alguns capítols. A continuació, el P. Manuel Maria, S. J., dissertà sobre la «Tendència providencialista de les cròniques. — Religiositat d'En Muntaner. — Patriotisme». Després hom donà lectura d'altres fragments. Durant la sessió es projectaren gràfics relacionats amb les cròniques muntanerianes. La nombrosa i selecta concurrència eixí molt complaguda de l'acte.

VALÈNCIA. — *Enquesta sobre el decandiment del teatre valen-cià.* — La benemèrita societat d'amadors de les glòries valencianes Lo Rat Penat acaba d'obrir una enquesta sobre les causes del decan-diment del teatre valencià.

El primer ponent ha estat el culte escriptor i periodista En Ber-nat Morales San Martín. Molt deturadament, amb gran còpia d'ar-guments, fruit d'un minucios estudi, el Sr. Morales San Martín anà analitzant les causes que, a judici seu, donaren marge a l'actual decandiment del nostre teatre regional. Foren aquestes : cercar l'aplaudiment del públic, forçant-lo per camins, diríem innobles, portant a l'escena arguments xavacans, de pèssim gust, menyspreant tots els gèneres, llevat del sainet, al qual pertanyen la quasi totalitat de les obres produïdes en aquests darrers temps. Bé és veritat que

el públic també creu que sols en bilingüe pot fer-se teatre valencià, retraient-se en quant se li anuncia una obra seriosa, per entendre, sens dubte, limitada la capacitat del seu llenguatge, perquè suposa erròniament que no és possible produir una emoció estètica, amb les mateixes paraules que ell empra «per anar per casa».

En resum de tot això, reduí a tres les causes essencials de tal decandiment: la imitació, el plagi del sainet castellà; la desconfiança en la capacitat de la llengua nadiua i el desig de l'autor d'assolir un èxit immediat amb resultats positius, indicant com a remei d'això la conveniència de convocar un concurs d'obres serioses del teatre valencià, finalitzant el seu discurs fent observar que, al seu entendre, és mitjançant el teatre per on s'arribarà a l'adopció del valencià en tota la nostra societat.

El Sr. Morales San Martín fou molt felicitat i aplaudit.

Concurs de contes. — El Centre Català i «El Crítico de Manises» han organitzat un concurs de contes, que podran ésser escrits en qualsevol dels idiomes i dialectes usats a Espanya, oferint premis de 100, 50 i 25 pessetes. El termini d'admissió acabarà el 13 d'abril. Adreça: Llibertat, 5.

Conferència d'En Maximilià Thous sobre «El Teatre Valencià». — Continua a Lo Rat Penat l'enquesta iniciada pel senyor Morales San Martín sobre les causes de decandiment del teatre valencià.

La segona conferència anà a càrrec del director de *La Correspondencia de Valencia*, En Maximilià Thous, assistint-hi més concurrència de públic que en la primera, demostrant això l'interès que desperta el tema per obra de la constant actuació valencianista.

Començà el Sr. Thous, amb paraula amena i to de «causerie», comentant la conferència que el president de la Secció de Literatura de la benemèrita societat — el notable escriptor Sr. Morales San Martín — pronuncià per obrir la discussió sobre l'esmentat assumpte.

En primer lloc féu un bosqueig històric del teatre valencià des del segle XIV, per a deduir que teatre genuïnament valencià, en llengua valenciana, no l'havíem tingut, i, per consegüent, el nostre teatre, en comptes d'ésser en decadència, es trobava a la infantesa de la seva formació, puix no havia tingut un període d'esplendor com els altres teatres del món.

Glossant la conferència d'En Morales San Martín, reconegué que les causes indicades pel mateix com a obstacles per al desenrotllament del teatre valencià eren certes; però, considerant que l'enviament de la llengua natural pels poetes satírics, la propensió a escriure comèdies bilingües i la pruija de creure la llengua castellana com a més literària que la valenciana, com afirmava el Sr. Morales, no constituïen solament tares imputables als poetes i escriptors, sinó al poble que parlava en un verb corromput, i en aquest havien d'expressar-se els autors dramàtics per a ésser entesos pel públic.

Analitzà els remeis per a posar fi a semblant estat de coses, judicant insuficients els concursos dramàtics i la instauració de la Festa del Teatre Valencià, de no anar acompanyats del conreu de la llengua vernàcula per tots els valencians en la llar i en les relacions públiques i socials. «Aleshores serà arribat el moment — digué el conferenciant — d'oferir a les empreses obres valencianes i de demanar a la Diputació Provincial que exigeixi en el plec de condicions d'arrendament del Teatre Principal de la nostra ciutat l'obligació de donar una temporada de teatre valencià, com abans n'establí una d'òpera, i acabà proposant que la creació de la Societat d'Autors Valencians havia de fer-se sota el patronatge de Lo Rat Penat, que vetllà sempre per l'esplendor de les nostres glòries.

La conferència del popular periodista i aplaudit autor dramàtic Sr. Thous fou coronada per una entusiàstica ovació del concurs.

Conferència al Rat Penat. — La darrera conferència de l'enquesta oberta per Lo Rat Penat, sobre el teatre valencià, estigué a càrrec del Dr. En Pere Gómez Martí, el qual desenrotllà el tema: «La psicologia del poble valencià al teatre d'Escalante».

El dissertant féu un consciencios estudi de totes les variants psicològiques del poble valencià, encarnades en els diversos tipus de les obres d'Escalante, amb claredat de judici i dots d'observació. Si remarcable i pregonament filosòfica fou la primera part de l'obra del Sr. Gómez Martí, amena i pintorescament literària fou aquesta segona, revelant son gran coneixement de la matèria.

El distingit publicista rebé, al final de la seva lectura, molts aplaudiments i felicitacions.

La pròxima conferència de tal enquesta, serà pronunciada per N'Eduard Martínez Sabater, actual president de la Joventut Valencianista.

VALLS. — *Conferència del Dr. Cardó.* — En la benemèrita Associació Catalanista de Valls va donar una notabilíssima conferència, l'il·lustre canonge de la Seu barcelonina Dr. En Carles Cardó. El tema : «Problemes espirituals de Catalunya», ampliació del que va desenrotllar en el Casal Regionalista de Manresa, fou explanat d'una manera meravellosa, en una forma bellíssima i impecable. El doctor Cardó acredita una vegada més el seu prestigi de gran pensador i excel·lent literat.

Els quatre principals problemes de la nostra terra : el social, el lingüístic, el de cultura i el religiós, foren exposats en tots els seus aspectes i mútues relacions, la intimitat de les quals és tan estreta que la solució d'un d'ells qualsevulla farà entrar els altres en vies de total i franca resolució.

La selecta i nombrosa concurrència que omplia la sala sortí fonament impressionada. Els comentaris eren en extrem afalagadors per a l'il·lustre compatriota. I l'entusiasme regnant va cristal·litzar en l'acord de publicar íntegre el treball en un opuscle que es farà imprimir.

Conferència Carner. — A la ciutat del Camp, la conferència de l'eminent poeta constituí un esdeveniment memorable. El diumenge en què es celebrà fou un dia de glòria per l'Associació Catalanista de Valls. La selecta i nombrosa concurrència que omplia el local contribuí a donar un bell relleu a la festa.

Després d'una exquisida presentació, feta pel digne president de l'entitat, començà En Carner a esgranar la seva conferència sobre «Les pàtries petites». La seva dissertació, rica de doctrina i d'una forma esplèndida, fou un acabat estudi del paper preponderant que en la història de la civilització han tingut les nacionalitats de petit territori, però d'una força difusiva eficaç. Assenyala els aventatges de les nacionalitats sobre els grans imperis, fixant-se en la missió que han de realitzar. Els conceptes nacionalisme i internacionalisme, van ésser exposats amb tots llurs matisos, partint del fet biològic i de la realitat històrica que un poble, abans d'ésser un valor dintre la humanitat, ha de recobrar-se plenament a si mateix.

La segona part de la conferència es referí concretament al cas de Catalunya. En aquest punt, l'il·lustre publicista palesà una vegada més la fortitud del seu ideal catalanesc. La gràcia exemplar de la seva ironia, va ésser l'encís de l'auditori, el qual admirava per

igual el fort pensador i l'exquisit literat. Inútil seria voler extractar, ni tan sols apuntar, tot el que va dir En Carner, ni donar una idea encertada de la bellesa d'aquella oració que el públic seguia amb atenció devota i subratllava sovint amb expressives mostres d'aprovació.

En acabar, fou objecte el conferenciant d'una ovació. Per correspondre a les mostres de devoció del públic, En Carner recità dos sonets, que foren escoltats amb singular predilecció. Després, tothom anà a felicitar-lo efusivament, celebrant l'èxit de l'acte que havia plantat una fita transcendental en el camí de la benemèrita entitat nacionalista.

Conferència Estelrich. — El distingit publicista Sr. Joan Estelrich ha donat a l'Associació Catalanista una important conferència sobre el tema «El valor universal de Catalunya», essent justament apaludit.

Conferència Gassol. — S'hi donà la darrera conferència del cicle, que amb tant d'èxit ha organitzat per a la present Quaresma la dita entitat.

El dissertant fou l'admirable poeta Ventura Gassol, el qual escollí per tema de la conferència «Encara no som prou catalans».

El jove poeta anà descabdellant el seu parlament, d'una fortitud catalanesca realment corpenedora. Analitzà tots i cadascun dels matisos de la vida catalana, per a deduir-ne que cal enlairar-los a una categoria de màxima catalanitat, per tal que ella sia la preocupació superior de totes les gents de raça catalana.

L'orador tingué moments en què commogué visiblement i profunda el nombrós auditori. La seva paraula àgil, plena d'emoció, vibrant a l'impuls d'un ideal nobilíssim, i sempre eloqüent, fou un càntic encès a Catalunya i una ardorosa imprecació a tots els catalans perquè en tot moment es sentissin posseïts de la noble dignitat de la raça.

VENDRELL. — *La Biblioteca.* — La Biblioteca Popular que la Mancomunitat de Catalunya ofrena generosament a aquesta vila ja té acabada la construcció de l'edifici, que és senzill i bell. Ara solament hi manca, i aviat hi seran, el moblatge i els llibres.

VILANOVA I GELTRÚ. — *El castell de la Geltrú.* — Prosegueixen amb gran activitat, i sota la direcció dels intel·ligents arquitectes encarregats, les obres de restauració de l'històric castell de la Geltrú. Ara s'ha enderrocat la «casa del Campaner» i es diu que aviat es farà el mateix amb la immediata, coneguda per Cal Cupet, i així podrà admirar-se tota la façana de la part de llevant, quedant gairebé tot el castell isolat de les edificacions posteriors que l'envolten, ressortint amb gran polidesa totes les seves ratlles i bel·leses arquitectòniques exteriors.

Cursets. — L'Associació d'alumnes obrers d'aquesta Escola Industrial ha organitzat uns cursets d'iniciació, que es donaran a l'Ateneu a càrrec d'intel·ligents professors.

Conferència. — Per al dia 10 de març s'anuncià una conferència sobre «Orígens de la terra, segons les teories modernes», a donar el Dr. Calvet al Cinema Diana, il·lustrant-la amb interessants projeccions.

És molt de lloar la tasca que realitza la simpàtica Associació d'Alumnes Obrers de l'Escola Industrial vilanovina, organitzadora de les esmentades conferències de divulgació científica.

Comentaris

UN TREBALL DEL MALAURAT PALAU. — Tot aplegant materials per l'estudi de l'obra pedagògica del malaurat Joan Palau Vera, que apareixerà en el número de novembre en escaure's el primer aniversari de la seva mort, QUADERNS D'ESTUDI s'honora publicant en aquest primer número d'una nova sèrie un interessantíssim treball seu, anotació simplificada del progrés d'una de les seves empreses pedagògiques més fecundes. *Un assaig d'aplicació del Mètode Montessori a la Casa de Maternitat de Barcelona* havia romàs en gran part un treball inèdit. D'altra banda, els fragments continguts en el llibre recent que la Junta de les Cases de Caritat i de Maternitat i Exposits ha dedicat a l'obra per ella realitzada són coneguts d'escassos conreadors de la pedagogia. Malgrat la data

endarrerida del treball, aquest havia estat revisat per l'autor fa cosa d'un any i mig.

Aquells qui, companys seus d'entusiasmes, presenciarem l'ardit experiment d'En Palau a la Maternitat i fórem els seus confidents de les hores lluminoses d'esperança i el seu ajut dels moments de defalliment, podem apreciar en el seu just valor la tasca allí realitzada per aquell esperit de juvenesa impassable, així com llucar-ne la seva transcendència. Aquell primer assaig victoriós fou el punt de partida d'una sistemàtica acció pedagògica catalana que ha anat guanyant d'any en any en importància. De llavors ençà, en aquests sis anys, alguns hem aprofundit en els principis montessorians que, primer que ningú, colpíren entre nosaltres l'esperit airejat d'En Palau i hem avençat considerablement en la tècnica que els fa actua-bles. Hom podria assenyalar clarament en les notes del company perdut, — ell mateix hauria pogut fer-ho perfectament, — els punts flacs que traslluen vacil·lacions i àdhuc errors, ben comprensibles i excusables, en l'aplicació o en la interpretació. Mes seria injust, sobre no ésser piadós, voler cercar imperfeccions en les simples notes d'un assaig un dels principals encisos de les quals rau precisament en la llur sinceritat.

És més escaient que ponderem l'heroïcitat d'En Palau en aque-lles primeres setmanes memorables del seu experiment, que lloem el seu coratge d'aquells dies en què s'esforçava enguniosament a desarrelar d'una còmoda rutina pedagògica tota una nombrosa classe en pes de pàrvuls per transplantar-la a una subtil ideologia nova, poc coneguda i oposada a la realitat consagrada per l'ús. Crear i dirigir una «Casa dels nens» montessoriana a base d'infants qui pro-cedeixen directament de la llar, no avesats encara a cap tractament escolar, és tasca relativament fàcil i agradable per tot professor o professor amb l'entrenament adequat. Mes transformar de cop i volta una nombrosa escola de pàrvuls aferrada a les pràctiques del vell règim pedagògic, — més encara, una classe d'un asil, — serà sempre una tasca estrènua pròpia només de coratjosos. En Palau no pogué ésser sempre aquell «guiador d'activitats», aquell «servent de la vida que es desplega» que reclama la doctora Montessori, perquè li calgué ésser de moment un terapeuta tractant de recuperar en els seus alumnes forces dissipades. D'aquí aquell cert afany, que les notes no amaguen, de produir resultats en els nens (o noble afany!), d'operar transformacions per influències massa directes; quan els

resultats, segons aquest mètode, no es poden forçar, se'ls ha d'esperar tranquil·lament com conseqüència natural de la recta aplicació dels principis pedagògics. És la vida, no el dirigent de la vida, la creadora. La principal preocupació del professor, com pràcticament en quedà convençut el nostre assajador (setmana tretzena), ha de consistir en extreure ell la més absoluta fidelitat al mètode; l'altra cosa — el progrés dels infants — li serà donada per afegidura.

Si en les notes de les primeres setmanes de treball sobresurt un cert pessimisme que l'expectació atenua, en les de les darreres setmanes — passant per les necessàries matitzacions en les de les setmanes intermèdies — hi canta la veu de la més pura esperança. A les açaballes En Palau es sentí pagat dels seus fatics. Diu, en un moment d'optimisme, referint-se als infeliços asilats l'educació dels quals havia sol·lícitament dirigit durant catorze setmanes : «...algun dia els haurem de considerar no com a naturaleses defectuoses, sinó com a nois que han arribat a una quasi supernormalitat». Ja cap a la meitat de les seves tasques havia anotat : «Aquests nens, abans tristos, van adquirint bon humor.» (Vuitena setmana.) També més avall deia (onzena setmana) : «Alguns diuen que la mateixa cara dels nens va canviant d'expressió.» No sols l'expressió de la cara millorava, sinó tot el seu comport fora i tot de l'aula. El sacerdot de l'establiment, l'inoblidable Dr. Clascar, havia notat amb agradosa sorpresa que aquests nois, abans obtusos i sorruts, sabien ara transmetre encàrrecs verbals amb intel·ligència, fidelitat i gentilesa.

L'OBSERVACIÓ SISTEMÀTICA. — És interessant, i ens seria útil la seva generalització entre nosaltres, el procediment d'anar anotant amb tota cura les observacions d'aquell qui té per missió el tracte dels infants. Àdhuc els mers fets en apariència insignificants poden un dia adquirir valor apreciable; ja perquè les anotacions facin ressaltar la recurrència d'un cert fenomen revelador, o bé perquè l'observador hagi adquirit subsegüentment una maduresa que el faci apte per interpretacions més sagaces i profundes. El sistema de les reaccions forçades, el mecanisme inintel·ligent que caracteritza el mètode de la psicologia experimental aplicat a l'estudi de l'infant, sembla haver passat ja, com instrument pedagògic, després de la seva sorollosa fallida. El procediment ideal de l'observació esbrinadora de la vida de l'infant en llibertat no ha acabat

d'arribar encara, que ell requereix individus talment refinats d'esperit i cultes, capaços de vives intuïcions de la psiquis infantil, que la societat els produeix espontàniament només que per excepció i les Escoles Normals no s'ataleien de formar-los. Un terme mig entre els dos extrems, ve a constituir-lo, en certa manera, el mètode del registre metòdic d'observacions, tal com ha fet En Palau, seguint les normes montessorianes, amb la seva temptativa reeixida d'aplicació pedagògica a la Casa de Maternitat.

Molt ens plauria que es propagués entre els nostres pedagogs l'afició a l'anotació fidel d'observacions continuades del comport d'infants en llibertat, sense ni menys pretendre una interpretació: Qui examini les dades, fredament, amb profunditat d'intenció, que interpreti com millor sàpiga. Als col·laboradors qui ens ofereixen treballs per a QUADERNS D'ESTUDI volem cridar-los l'atenció envers aquesta mena de material amb el que de bon grat ompliríem una part de l'espai disponible.

Per exemple, de les notes d'En Palau se'n poden separar algunes com les següents, que, contrastades, tenen una viva significació: «Mostren (els nens) gran afició a quedar-se a la classe per fer la neteja.» Aquesta observació apareix poques ratlles després d'aquesta altra: «Les lliçons de vida pràctica no es poden fer per manca d'atenció per part dels nens. La paraula té poca força suggestiva amb aquests nens.» També havia anotat abans: «Al pati els ensenyem a jugar però no comprenen que s'ha de jugar sotmetent-se a certes lleis.» Veu's aquí la vida triomfant sobre el mestre que vol ensenyar la vida.

Les següents observacions posen de relleu la importància del noi amb condicions de cabdillatge com a director de la lliure activitat escolar dels altres nois, i deixen entreveure la possibilitat d'una tradició social pedagògica en l'escola a lliures activitats ordenades que recorda els fenòmens d'educació de l'antiga llar. «El modelat es perfecciona degut al fet que els nens formen grups al voltant dels dos o tres nois que treballen millor.» (Cinquena setmana.) «La tornada d'un nen que havia anat a la infermeria ha donat un gran impuls al dibuix. És el més avençat i serveix d'entrenador. Veient-lo treballar i crear formes, els altres s'animen i treballen amb més arduïment.» (Tretzena setmana.) «Arriben quatre nois nous, i tots es disputen per a veure qui els ajudarà més i els iniciarà millor en la vida de la classe.» (Setena setmana.) Quantes reflexions no inspiren

aquests fets senzills! Un altre dia parlarem d'aquests punts amb tot deteniment.

En replegues d'observacions com la del malaguanyat Palau el teoritzador pot cercar-hi matèria interessantíssima pels seus estudis. És material d'aquesta naturalesa que, entre altres, voldríem que afluís abundantment a la nostra Revista. El reunir-lo no requereix certament qualitats extraordinàries. Cal, però, una gran fidelitat en la transcripció dels fets observats, abstenint-se en absolut de fer literatura fantasiosa.

PER LA NOSTRA LLENGUA. — Fixades per a la llengua catalana unes normes racionals ortogràfiques — les de l'Institut d'Estudis Catalans — l'ús de les quals va estenent-se cada dia més, i existint un centre tècnic dedicat a la depuració del nostre jove idioma — la Secció Filològica del propi Institut —, és arribada l'hora de concedir a l'ensenyament del català tota la importància que requereix. En aquestes pàgines aniran apareixent assaigs interessants d'una didàctica del llenguatge que té en compte progressos recents de la pedagogia. Però no són únicament els escolars qui ha d'estudiar la llengua catalana, sinó els mestres igualment. Començant amb aquest número ens sotmetem de molt bon grat al mestratge d'En Pompeu Fabra, qui ens ha permès de reproduir les interessantíssimes *Converses filològiques* que en nombre crescut han aparegut i segueixen apareixent damunt l'edició capvespral del diari barceloní *La Publicidad*. A autor i a periòdic quedem igualment reconeguts.